

Ustawa o ochronie przyrody¹⁾

z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 92, poz. 880)

tekst jednolity z dnia 25 sierpnia 2009 r. (Dz.U. Nr 151, poz. 1220)

tekst jednolity z dnia 14 maja 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 627)

Zmiany aktu:

2015-09-11	Dz.U. z 2015 r.	poz. 774	Art. 9
2015-08-28	Dz.U. z 2015 r.	poz. 1045	Art. 29
2015-03-04	Dz.U. z 2015 r.	poz. 222	Art. 132
2015-01-01	Dz.U. z 2014 r.	poz. 1863	Art. 33
2014-09-05	Dz.U. z 2014 r.	poz. 1101	Art. 7
2014-07-30	Dz.U. z 2014 r.	poz. 1002	(wyrok TK)
2014-07-12	Dz.U. z 2014 r.	poz. 850	Art. 2
2014-07-03	Dz.U. z 2014 r.	poz. 805	Art. 4
2013-07-26	Dz.U. z 2013 r.	poz. 842	(wyrok TK)
2013-06-05	Dz.U. z 2013 r.	poz. 628	Art. 75
2013-06-03	Dz.U. z 2014 r.	poz. 926	(wyrok TK)

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres przedmiotowy] Ustawa określa cele, zasady i formy ochrony przyrody i nieożywionej oraz krajobrazu.

Art. 2. [Ochrona przyrody] 1. Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym uytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

- 1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- 2) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 3) zwierząt prowadzących w drzewnym trybie życia;
- 4) siedlisk przyrodniczych;
- 5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) tworów przyrody i nieożywionej oraz kopalnych surowców roślin i zwierząt;
- 7) krajobrazu;
- 8) zieleni w miastach i wsiach;
- 9) zadrzewień.

2. Celem ochrony przyrody jest:

- 1) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- 2) zachowanie różnorodności biologicznej;
- 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
- 4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;
- 5) ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień;
- 6) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Art. 3. [Cele ochrony przyrody] Cele ochrony przyrody są realizowane przez:

- 1) uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.³⁾), programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategiach rozwoju województw, planach zagospodarowania przestrzennego województw, strategiach rozwoju gmin, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania

przestrzennego i planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej oraz w działalności gospodarczej i inwestycyjnej;

2) obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody;

3) opracowywanie i realizacja ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych;

4) realizacja programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań;

5) prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody;

6) prowadzenie badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody.

Art. 4. [Obowiązki organów administracji publicznej] 1. Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę i dziedzictwem i bogactwem narodowym.

2. Organy administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.

3. Obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

Art. 4a. [Pojęcie Wspólnoty] Ilekroć w niniejszej ustawie mowa jest o Wspólnocie rozumie się przez to Wspólnoty Europejskie.

Art. 5. [Słowniczek] Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) gatunek - zarówno gatunek w znaczeniu biologicznym, jak i kategoria od gatunku biologicznego jednostki systematycznej, populacji, a także mieszańce tego gatunku w pierwszym lub drugim pokoleniu, z wyjątkiem form, ras i odmian udomowionych, hodowlanych lub uprawnych;

1a) gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty - gatunek roślin lub zwierząt, który na terytorium państwa członkowskich Unii Europejskiej jest:

a) zagrożony, z wyjątkiem gatunków, których naturalny zasięg na tym terytorium jest zasięgiem krajowym i które nie są zagrożone lub podatne na zagrożenie w zachodnim regionie palearktycznym, lub

b) podatny na zagrożenie, czyli mogący w najbliższym przyszłości zostać zakwalifikowanym do kategorii gatunków zagrożonych, jeżeli czynniki będące przyczyną zagrożenia będą na niego nadal oddziaływały, lub

c) rzadki, czyli o niewielkiej populacji, który nie jest obecnie zagrożony ani podatny na zagrożenie, ale podlega ryzyku zagrożenia ze względu na występowanie w obrębie ograniczonych obszarów geograficznych albo znaczne rozproszenie na wielkim obszarze, lub

d) endemiczny i wymagający specjalnej uwagi ze względu na szczególny charakter jego siedliska lub potencjalne oddziaływanie jego eksploatacji na te siedliska lub potencjalne oddziaływanie jego eksploatacji na stan jego ochrony;

1b) gatunek o znaczeniu priorytetowym - gatunek zagrożony, w odniesieniu do którego Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność z powodu wielkości jego naturalnego zasięgu mieszczącego się na terytorium państwa członkowskich Unii Europejskiej;

1c) gatunek obcy - gatunek występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych do przetrwania: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać się;

1d) integralny obszar Natura 2000 - spójno czynniki strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono obszar Natura 2000;

2) korytarz ekologiczny - obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów;

2a) krzyżowanie zwierząt - kojarzenie osobników genetycznie odmiennych, w tym osobników różnych gatunków;

2b) obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;

2c) obszar mający znaczenie dla Wspólnoty - projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji, który w regionie biogeograficznym, do którego należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także może znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego; w przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty jest obszar w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, charakteryzujący się fizycznymi lub biologicznymi czynnikami istotnymi dla ich przetrwania lub rozmnażania;

2d) obszar morski - polski obszar morski w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502, z późn. zm.⁴⁾);

2e)⁵⁾ krajobraz - krajobraz w rozumieniu art. 2 pkt 16e ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2015 r. poz. 199, 443 i 774);

2f)⁶⁾ krajobraz kulturowy - krajobraz kulturowy w rozumieniu art. 3 pkt 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r. poz. 1446 oraz z 2015 r. poz. 397 i 774);

3) obszar specjalnej ochrony ptaków - obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju;

4) ochrona czynna - ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów dopuszczająca możliwość redukcji liczebności populacji oraz pozyskiwania osobników tych gatunków lub ich części;

5) ochrona czynna - stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;

6) ochrona ex situ - ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów poza miejscem ich naturalnego występowania oraz ochrona skał, skamieniałości i minerałów w miejscach ich przechowywania;

- 7) ochrona in situ - ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także elementów przyrody nieożywionej, w miejscach ich naturalnego występowania;
- 8) ochrona krajobrazowa - zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu;
- 9) ochrona cista - całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków - całoroczna ochrona należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju;
- 10) ogród botaniczny - urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, będący miejscem ochrony ex situ, uprawy roślin różnych stref klimatycznych i siedlisk, uprawy roślin określonego gatunku oraz prowadzenia badań naukowych i edukacji;
- 11) ogród zoologiczny - urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, gdzie są przetrzymywane oraz eksponowane publicznie przez co najmniej 7 dni w roku, żywe zwierzęta gatunków dziko występujących, z wyjątkiem:
- cyrków,
 - sklepów ze zwierzętami,
 - miejsc, w których eksponowanych jest publicznie nie więcej niż 15 gatunków tych zwierząt i łącznie nie więcej niż 50 okazów gadów, ptaków i ssaków;
- 11a) okaz gatunku - rośliny, zwierzę lub grzyb z danego gatunku, żywe lub martwe, kład ich części, form rozwojowych, jajo lub wydmuszkę, a także produkt pochodny również zawarty w innych towarach oraz towary, które zgodnie z dołączonym dokumentem, opakowaniem, oznakowaniem lub etykietą, lub jeżeli wynika to z jakichkolwiek innych okoliczności, mają zawierać lub zawierają części lub produkty pochodne z roślin, zwierząt, lub grzybów z danego gatunku;
- 12) ostoja - miejsce o warunkach sprzyjających egzystencji roślin, zwierząt lub grzybów zagrożonych wyginieciem lub rzadkich gatunków;
- 13) ośrodek rehabilitacji zwierząt - miejsce, w którym jest prowadzone leczenie i rehabilitacja zwierząt dziko występujących, wymagających okresowej opieki człowieka w celu przywrócenia ich do środowiska przyrodniczego;
- 13a) **o widokowa - wyobrażalna prosta kierująca wzrok na charakterystyczne elementy zagospodarowania terenu lub terenów;**
- 14) otulina - strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody i wyznaczona indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka;
- 15) pozyskiwanie:
- zbiór roślin lub grzybów gatunków chronionych lub ich części ze stanowisk naturalnych do celów gospodarczych,
 - chwytywanie, łowienie lub zbieranie zwierząt gatunków chronionych lub ich części i produktów pochodnych do celów gospodarczych;
 - (uchylona)
- 15a) roślina, zwierzę lub grzyb dziko występujący - roślina, zwierzę lub grzyba:
- niepochodzące z uprawy lub hodowli,
 - wprowadzone do środowiska przyrodniczego w celu odbudowy lub zasilenia populacji;
- 15b) **przedpole ekspozycji - rozległe poziome płaszczyzny, w szczególności zbiorniki wodne, zbocza lub płaskie dna dolin, umożliwiającej ekspozycję panoram;**
- 15c) **punkt widokowy - miejsce lub punkt topograficznie wyniesiony w terenie, z którego układ wizualny obszaru widzenia dla obserwatora jest szeroki i daleki;**
- 16) różnorodność biologiczna - różnicowanie żywych organizmów występujących w ekosystemach, w obrębie gatunków i międzygatunkami, oraz różnicowanie ekosystemów;
- 16a) **rzeka - kady ciek naturalny w rozumieniu art. 9 ust. 1 pkt 1c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz.U. z 2015 r. poz. 469);**
- 17) siedlisko przyrodnicze - obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne;
- 17a) siedlisko przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty - siedlisko przyrodnicze, które na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej:
- jest zagrożone zanikiem w swoim naturalnym zasięgu lub
 - ma niewielki zasięg naturalny w wyniku regresji lub z powodu ograniczonego obszaru występowania wynikającego z jego wewnętrznych, przyrodniczych właściwości, lub
 - stanowi reprezentatywny przykład typowych cech regionu biogeograficznego występującego w państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- 17b) siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym - siedlisko przyrodnicze zagrożone zanikiem na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, za którego ochronę Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność z powodu wielkości jego naturalnego zasięgu mieszczącego się na terytorium tych państw;
- 18) siedlisko roślin, siedlisko zwierząt lub siedlisko grzybów - obszar występowania roślin, zwierząt lub grzybów w ciągu całego cyklu lub dowolnym stadium ich rozwoju;
- 19) specjalny obszar ochrony siedlisk - obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginieciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków;
- 20) środowisko przyrodnicze - krajobraz wraz z tworami przyrody nieożywionej oraz naturalnymi i przekształconymi siedliskami przyrodniczymi z występującymi na nich roślinami, zwierzętami i grzybami;
- 21) **tereny zieleni - tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związane, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym;**

22) udostępnianie - umożliwianie korzystania z parku narodowego, rezerwatu przyrody lub niektórych ich obszarów i obiektów w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, filmowania, fotografowania, a także w celach zarobkowych;

23)¹²⁾ walory krajobrazowe - wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, estetyczno-widokowe obszaru oraz związane z nimi rzeźba terenu, twory i składniki przyrody oraz elementy cywilizacyjne, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka;

23a)¹³⁾ krajobraz priorytetowy - krajobraz priorytetowy w rozumieniu art. 2 pkt 16f ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;

24) właściwy stan ochrony gatunku - suma oddziaływań na gatunek, mogących w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na rozmieszczenie i liczebność jego populacji na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego gatunku, przy której dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek jest trwałym składnikiem właściwego dla niego siedliska, naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz odpowiednio do siedliska dla utrzymania się populacji tego gatunku istnieje i prawdopodobnie nadal będzie istniał;

25) właściwy stan ochrony siedliska przyrodniczego - suma oddziaływań na siedlisko przyrodnicze i jego typowe gatunki, mogących w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na naturalne rozmieszczenie, strukturę, funkcje lub przebieg jego typowych gatunków na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego siedliska, przy której naturalny zasięg siedliska przyrodniczego i obszary zajęte przez to siedlisko w obrębie jego zasięgu nie zmieniają się lub zmieniają się, struktura i funkcje, które są konieczne do długotrwałego utrzymania się siedliska, istnieją i prawdopodobnie nadal będą istniały oraz typowe dla tego siedliska gatunki znajdują się we właściwym stanie ochrony;

26) wstęp do parku narodowego albo rezerwatu przyrody - wejście lub wjazd na obszar objęty ochroną lub czynny w celu naukowym, edukacyjnym, turystycznym lub rekreacyjnym;

26a)¹⁴⁾ drzewo - wieloletni roślino zdrewniałym jednym płędzie głównym (pniu) albo zdrewniałych kilku płędach głównych i gałęziach tworzących koronę w jakimkolwiek okresie podczas rozwoju rośliny;

26b)¹⁵⁾ krzew - wieloletni roślino rozgałęziący się na wiele równorzędnych zdrewniałych płędów, nie tworzący pnia ani korony, niebędący pnem;

26c)¹⁶⁾ wyrwot - drzewo lub krzew wyrwcone w wyniku działania czynników naturalnych, wypadku lub katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, lub katastrofy budowlanej;

26d)¹⁷⁾ złom - drzewo, którego pień uległ złamaniu, lub krzew, którego pęd uległ złamaniu w wyniku działania czynników naturalnych, wypadku lub katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, lub katastrofy budowlanej;

26e)¹⁸⁾ żywotność drzewa lub krzewu - prawidłowy przebieg ogółu procesów życiowych drzewa lub krzewu;

27)¹⁹⁾ zadrzewienie - pojedyncze drzewa, krzewy albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2014 r. poz. 1153 oraz z 2015 r. poz. 349 i 671) lub plantacji, wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu;

27a)²⁰⁾ plantacja - uprawa drzew lub krzewów o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha, założona w celu produkcyjnym;

28) zagrożenie wewnętrzne - czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka w granicach obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej;

29) zagrożenie zewnętrzne - czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka, mający swoje źródło poza granicami obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej.

Rozdział 2. Formy ochrony przyrody

Art. 6. [Formy ochrony przyrody] 1. Formami ochrony przyrody są:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerwaty przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) ujętki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

2. W drodze porozumienia z siedzimi państwami mogą być wyznaczane przygraniczne obszary cenne pod względem przyrodniczym w celu ich wspólnej ochrony.

Art. 7. [Utworzenie lub powiększenie parku narodowego] 1. Utworzenie lub powiększenie obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody jest celem publicznym w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651, z późn. zm.²¹⁾).

2. Utworzenie lub powiększenie obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody obejmujące obszary, które stanowią nieruchomościami niebędącymi własnością Skarbu Państwa, następuje za zgodą właściciela, a w razie braku jego zgody - w trybie wyłączenia określonym w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Art. 8. [Park narodowy] 1. Park narodowy obejmuje obszar wyróżniony szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

2. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, form i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

3. (uchylony)

4. (uchylony)

Art. 8a. [Wykaz parków] 1. Park narodowy jest państwem osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.²²⁾).

2. Wykaz parków narodowych stanowi załącznik do ustawy.

Art. 8b. [Zadania parków] 1. Do zadań parków narodowych należą w szczególności ci:

- 1) prowadzenie działań ochronnych w ekosystemach parku narodowego, zmierzających do realizacji celów, o których mowa w art. 8 ust. 2;
- 2) udostępnianie obszaru parku narodowego na zasadach określonych w planie ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadaniach ochronnych, o których mowa w art. 22, i w zarządzeniach dyrektora parku narodowego;
- 3) prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą.

2. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.²³⁾), z ograniczeniami wynikającymi z ustawy.

Art. 8c. [Dyrektor parku narodowego] 1. Organem parku narodowego jest dyrektor parku narodowego.

2. Dyrektor parku narodowego jest powoływany przez ministra właściwego do spraw środowiska, spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru, oraz przez niego odwoływany. W przypadku odwołania dyrektora parku narodowego minister właściwy do spraw środowiska z dniem odwołania może powierzyć pełnienie jego obowiązków zastępcy dyrektora parku narodowego do czasu powołania dyrektora parku narodowego, jednak na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

3. Powołanie, o którym mowa w ust. 2, stanowi nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.²⁴⁾).

4. Stanowisko dyrektora parku narodowego może zajmować osoba, która:

- 1) jest obywatelem polskim;
- 2) korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) posiada tytuł zawodowy magistra lub równorzędny;
- 5) posiada wykształcenie i wiedzę z zakresu spraw należących do właściwości dyrektora parku narodowego;
- 6) posiada kompetencje kierownicze;
- 7) posiada co najmniej 6-letni staż pracy, w tym co najmniej 3-letni staż pracy na stanowisku kierowniczym.

5. W celu przeprowadzenia naboru minister właściwy do spraw środowiska powołuje komisję konkursową w składzie:

- 1) dwóch pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw środowiska;
- 2) przedstawiciela Państwowej Rady Ochrony Przyrody;
- 3) przedstawiciela rady naukowej właściwego parku narodowego;
- 4) przedstawiciela marszałka województwa właściwego ze względu na siedzibę parku narodowego.

6. Nabór ma charakter konkursu, w toku którego sprawdzaniu podlegają wiedza i predyspozycje niezbędne do wykonywania zadań dyrektora parku narodowego oraz kompetencje kierownicze.

7. Minister właściwy do spraw środowiska ogłasza informację o naborze na stanowisko dyrektora parku narodowego oraz o wynikach tego naboru.

8. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, sposób ogłaszania, organizacji i tryb przeprowadzania naboru oraz zadania i organizację komisji konkursowej, uwzględniając potrzebę sprawnego przeprowadzenia naboru oraz wszechstronnej oceny wiedzy, predyspozycji i kompetencji kierowniczych kandydatów.

Art. 8d. [Funkcja reprezentacyjna] Dyrektor parku narodowego kieruje działalnością parku narodowego i reprezentuje park narodowy na zewnątrz.

Art. 8e. [Realizacja planu ochrony] 1. Dyrektor parku narodowego realizuje ustalenia planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22, oraz wydaje zarządzenia dotyczące funkcjonowania parku narodowego, w tym określające sposoby udostępniania obszarów parku narodowego.

2. Dyrektor parku narodowego ma prawo prowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody oraz udziału w postępowaniach przed sądami powszechnymi w charakterze oskarżyciela publicznego i wnoszenia odwołań od postanowień i orzeczeń tych sądów w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody.

3. Do wykonywania czynności, o których mowa w ust. 2, dyrektor parku narodowego może upoważnić funkcjonariusza Straży Parku.

4. Do dyrektora parku narodowego należą odpowiednio zadania i kompetencje określone w art. 5 ust. 2-4, art. 9 ust. 1 pkt 1 i 3 i ust. 2, art. 14a ust. 1 i 2, art. 26 ust. 3 i 4 oraz art. 35 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach.

5. Dyrektor parku narodowego w zakresie niezbędnym do realizacji zadań określonych w ustawie współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnej.

Art. 8f. [Statut parku] Minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia, nadaje parkowi narodowemu statut określający organizację wewnątrz parku narodowego, tryb działania jego organu oraz sposób udzielania pełnomocnictw, kierując się potrzebą zapewnienia sprawnego działania parku narodowego oraz właściwej realizacji jego zadań.

Art. 8g. [Gospodarka finansowa parku] 1. Park narodowy prowadzi samodzielnie gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w

ustawie, w tym zadania Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności.

2. Podstawą gospodarki finansowej parku narodowego jest roczny plan finansowy.

3. W rocznym planie finansowym parku narodowego wyodrębnia się :

- 1) przychody z prowadzonej działalności;
- 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) koszty, w tym:
 - a) wynagrodzenia i naliczane od nich składki,
 - b) płatności odsetkowe wynikające z zacięgniętych zobowiązań,
 - c) zakup towarów i usług;
- 4) środki na wydatki majątkowe;
- 5) środki przyznane innym podmiotom;
- 6) stan należności i zobowiązań na początek i koniec roku;
- 7) stan środków pieniężnych na początek i koniec roku.

4. Dyrektor parku narodowego sporządza plan finansowy w układzie zadaniowym na rok budżetowy i 2 kolejne lata, w układzie funkcji państwa, zadania budżetowych i podzadania.

5. W rocznym planie finansowym parku narodowego mogą być dokonywane zmiany przychodów i kosztów po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw środowiska. O dokonanych zmianach należy niezwłocznie powiadomić ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

6. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób prowadzenia gospodarki finansowej parku narodowego, kierując się potrzebą zapewnienia jednolitego sposobu przeznaczania środków publicznych na realizację zadań parku narodowego określonych w ustawie oraz przestrzegania ładu finansów publicznych.

Art. 8h. [Przychody parku] 1. Przychodami parku narodowego są :

- 1) dotacje z budżetu państwa;
- 2) dotacje oraz pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 3) dotacje oraz pożyczki z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- 4) wpływy z opłat, o których mowa w art. 12 ust. 3;
- 5) wpływy z opłat pobieranych w związku z działalnością edukacyjną parku narodowego oraz za wstęp do obiektów związanych z tą działalnością;
- 6) wpływy z tytułu wynajmu pomieszczeń;
- 7) wpływy z tytułu dzierżawy, najmu lub użytkowania nieruchomości;
- 8) wpływy ze sprzedaży produktów uzyskiwane w ramach realizacji zadań wynikających z planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22;
- 9) wpływy ze sprzedaży materiałów edukacyjnych, informacyjnych i naukowych;
- 10) wpływy ze sprzedaży składników rzeczowych majątku ruchomego;
- 11) wpływy wynikające z prowadzenia działalności rolniczej;
- 12) wpływy z tytułu udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie;
- 13) wpływy z opłat za udostępnienie informacji o zasobach przyrodniczych, kulturowych i kartograficznych;
- 14) wpływy z tytułu nawiązek orzeczonych wobec sprawców skazanych za wykroczenia przeciwko środowisku;
- 15) inne niewymienione przychody wynikające z działalności parku narodowego.

2. Przychodami parku narodowego mogą być :

- 1) dobrowolne wpłaty;
- 2) spadki, zapisy i darowizny;
- 3) wadzczenia rzeczowe;
- 4) wpływy z przedsięwzięci organizowanych na rzecz ochrony przyrody;
- 5) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 6) środki pochodzące ze środków zagranicznych, niepodlegające zwrotowi, inne niż środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 7) dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na realizację zadań związanych z ochroną wartości przyrodniczych lub kulturowych regionu.

3. Park narodowy, za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska wydawaną w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, może zaciągać kredyty i pożyczki do wysokości 60% kwot ujętych w planie finansowym przychodów lub 60% kosztów, na realizację zadań parku narodowego.

4. Przychody, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, 7 i 14 oraz ust. 2 pkt 7, przeznaczają się wyłącznie na realizację zadań, o których mowa w art. 8b ust. 1.

Art. 9. [Nadzór nad parkami narodowymi] 1. Nadzór nad działalnością parków narodowych sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności :

- 1) zatwierdzanie rocznych zadań rzeczowych wynikających z planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22;
- 2) kontrolę funkcjonowania parków narodowych;
- 3) kontrolę wykonywanej przez parki narodowe działalności gospodarczej;
- 4) kontrolę realizacji zadań parków narodowych;
- 5) kontrolę realizacji planów finansowych parków narodowych;
- 6) kontrolę działań dyrektora parku narodowego podejmowanych jako organ ochrony przyrody.

3. Minister właściwy do spraw środowiska sporządza roczne sprawozdania zbiorcze z działalności parków narodowych przygotowywane na podstawie sprawozdań z działalności poszczególnych parków narodowych, przedkładanych przez dyrektorów parków narodowych.

Art. 10. [Utworzenie parku narodowego] 1. Określenie i zmiana granic parku narodowego następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które określa jego obszar, przebieg granicy, otulinę i nieruchomości Skarbu Państwa nieoddawane w użytkowanie wieczyste parkowi narodowemu. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, kieruje się rzeczywistym stanem wartości przyrodniczych obszaru.

- 1a. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku narodowego następuje wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych jego obszaru.
- 1b. Prawo użytkowania wieczystego w stosunku do nieruchomości Skarbu Państwa, które zostały wyłączone z granic parku narodowego w wyniku jego likwidacji lub zmiany jego granic, wygasa z dniem wejścia w życie ustawy o likwidacji parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic. Minister właściwy do spraw środowiska przekazuje protokolarnie nieruchomości do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa.
2. Określenie i zmiana granic parku narodowego może nastąpić po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami uchwałodawczymi jednostek samorządu terytorialnego, na których obszarze działania planuje się powyższe zmiany, oraz po zaopiniowaniu, w terminie 30 dni od dnia przedłożenia tych zmian, przez zainteresowane organizacje pozarządowe. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag.
3. Z dniem wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic park narodowy nabywa z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa położonych w jego granicach i służących realizacji jego celów oraz własności położonych na tych nieruchomościach budynków, innych urządzeń i lokali.
- 3a. Nabycie praw, o których mowa w ust. 3, nie może naruszać praw osób trzecich.
- 3b. Nabycie praw, o których mowa w ust. 3, potwierdza wojewoda w drodze decyzji administracyjnej wydanej w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o utworzeniu parku narodowego albo rozporządzenia w sprawie zmiany jego granic. Odwołania od decyzji wojewody rozpatruje minister właściwy do spraw środowiska.
- 3c. Decyzja, o której mowa w ust. 3b, stanowi podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i w ewidencji gruntów i budynków.
- 3d. Dyrektor parku narodowego jest obowiązany do złożenia wniosków o wpis w księgach wieczystych prawa użytkowania wieczystego na rzecz parku narodowego w terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia ostatecznej decyzji, o której mowa w ust. 3b.
- 3e. Nabycie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, o których mowa w ust. 3, jest wolne od podatków i opłat związanych z tym działaniem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.
- 3f. Nabycie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, o których mowa w ust. 3, następuje bez obowiązku wniesienia pierwszej opłaty, a nabycie własności budynków, innych urządzeń oraz lokali następuje nieodpłatnie.
4. Administrowanie obszarami morskimi położonymi w granicach parku narodowego odbywa się na podstawie działu III ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.
5. Parkowi narodowemu przysługuje prawo pierwokupu nieruchomości położonej w granicach parku narodowego na rzecz Skarbu Państwa.
- 5a. Prawo pierwokupu może być wykonane w terminie miesiąca od dnia otrzymania przez dyrektora parku narodowego zawiadomienia o treści umowy sprzedaży.
- 5b. Notariusz sporządzający umowę sprzedaży jest obowiązany do zawiadomienia dyrektora parku narodowego o treści tej umowy.
- 5c. Dyrektor parku narodowego wykonuje prawo pierwokupu przez złożenie o wiadczenia w formie aktu notarialnego u notariusza, o którym mowa w ust. 5b. W przypadku gdyby złożenie o wiadczenia u tego notariusza było niemożliwe lub napotykało poważne trudności, może być złożone u innego notariusza.
- 5d. O wiadczenie, o którym mowa w ust. 5c, notariusz doręcza sprzedawcy.
- 5e. Prawo pierwokupu wykonuje się po cenie ustalonej między stronami w umowie sprzedaży.
- 5f. Jeżeli cena sprzedawanej nieruchomości rażąco odbiega od jej wartości rynkowej, dyrektor parku narodowego wykonujący prawo pierwokupu może, w terminie 14 dni od daty złożenia o wiadczenia, o którym mowa w ust. 5c, wystąpić do sądu o ustalenie ceny nieruchomości.
- 5g. Sąd ustala cenę nieruchomości, o której mowa w ust. 5f, przy zastosowaniu sposobów jej ustalania określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.
- 5h. Czynność prawna dokonana niezgodnie z przepisami ustawy lub bez zawiadomienia uprawnionego do prawa pierwokupu jest nieważna.
- 5i. W przypadku gdy prawo pierwokupu nieruchomości położonej na obszarze parku narodowego z mocy przepisów odrębnych przysługuje jednocześnie kilku podmiotom, pierwsze miejsce w realizacji prawa pierwokupu przysługuje parkowi narodowemu.
- 5j. W przypadku wykonania przez dyrektora parku narodowego prawa pierwokupu nieruchomości Skarbu Państwa oddaje się w użytkowanie wieczyste parkowi narodowemu na wniosek dyrektora parku narodowego.
- 5k. Położone w granicach parku narodowego nieruchomości Skarbu Państwa zgodnie z planem organizacyjnej sprawy cej trwały zarządek, w przypadku wygaśnięcia trwałego zarządku na rzecz jednostki organizacyjnej, na wniosek dyrektora parku narodowego oddaje się w użytkowanie wieczyste parkowi narodowemu.
- 5l. Oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości, o których mowa w ust. 5j i 5k, jest wolne od podatków i opłat związanych z tym działaniem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.
- 5m. Od parków narodowych nie pobiera się opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego.
6. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej parku narodowego i jego otuliny wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.
7. Projekty planów urządzenia lasu, uproszczonych planów urządzenia lasu i zadania z zakresu gospodarki leśnej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w części dotyczącej otuliny parku narodowego wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.

8. Projekty uproszczonych planów urządzenia lasu lub zadania z zakresu gospodarki leśnej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, w granicach parku narodowego wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów lub zadań, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.

Art. 10a. [Zasady rozporządzenia nieruchomości] 1. Park narodowy jest obowiązany uzyskać zgodę ministra właściwego do spraw środowiska, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej, na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzenia nieruchomości, w tym oddaniem nieruchomości do korzystania innym podmiotom na podstawie umów prawa cywilnego, z wyłączeniem umowy dzierżawy, najmu albo użyczenia zawieranych na czas nie dłuższy niż 5 lat. W przypadku gdy po umowie dzierżawy, najmu albo użyczenia zawartej na czas oznaczony strony zawierają kolejną umowę, której przedmiotem jest ta sama nieruchomość, i łączny czas trwania umów zawartych z tym samym podmiotem przekracza 5 lat, wymagana jest zgoda ministra właściwego do spraw środowiska.

2. Z wnioskiem o wyrażenie zgody, o której mowa w ust. 1, występuje dyrektor parku narodowego, określając:

- 1) przedmiot rozporządzenia z wyszczególnieniem danych ewidencyjnych identyfikujących nieruchomości;
- 2) sposób rozporządzenia;
- 3) uzasadnienie gospodarcze czynności prawnej;
- 4) wpływ czynności prawnej na przyrodę parku narodowego;
- 5) w przypadku zbywania nieruchomości, w tym prawa użytkowania wieczystego - wartość nieruchomości określonej przez rzeczoznawcę majątkowego.

3. Przy wydawaniu decyzji, o której mowa w ust. 1, bierze się pod uwagę w szczególności wpływ sposobu rozporządzenia nieruchomości na przyrodę parku narodowego oraz jej zgodność z celami, o których mowa w art. 8 ust. 2.

4. Minister właściwy do spraw środowiska może zlecić sporządzenie dodatkowej wyceny nieruchomości lub wystąpi do organizacji zawodowej rzeczoznawców majątkowych o dokonanie oceny prawidłowości wyceny, o której mowa w ust. 2 pkt 5, zgodnie z przepisami art. 157 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

5. Czynność prawna dokonana z naruszeniem obowiązku określonego w ust. 1 jest nieważna.

6. Z powództwem o stwierdzenie nieważności czynności prawnej dokonanej z naruszeniem obowiązku określonego w ust. 1, oprócz osób mających w tym interes prawny, może wystąpić minister właściwy do spraw środowiska.

7. Do rozporządzenia przez park narodowy składnikami aktywów trwałych w rozumieniu przepisów o rachunkowości nie stosuje się przepisów art. 5a-5c ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. z 2012 r. poz. 1224).

8. Zawarcie przez park narodowy umowy dotyczącej rozporządzenia nieruchomościami następuje w drodze przetargu, z zastrzeżeniem art. 10b.

Art. 10b. [Umowa] Umowa dotycząca rozporządzenia nieruchomości jest zawierana w drodze bezprzetargowej, jeżeli:

- 1) stroną jest państwowa jednostka budżetowa;
- 2) zbycie nieruchomości następuje w drodze zamiany lub darowizny;
- 3) przedmiotem zbycia jest udział w nieruchomości, a zbycie następuje na rzecz innych współwłaścicieli nieruchomości;
- 4) zawierana jest umowa użyczenia;
- 5) zawierana jest umowa najmu lokalu mieszkalnego z pracownikiem parku narodowego;
- 6) zawierana jest umowa służebności drogi koniecznej lub służebności przesyłu.

Art. 10c. [Przetarg] Przetarg ogłasza, organizuje i przeprowadza dyrektor parku narodowego.

Art. 10d. [Sposób przeprowadzania przetargu] 1. Przetarg przeprowadza się w formie:

- 1) przetargu ustnego nieograniczonego;
- 2) przetargu pisemnego nieograniczonego.

2. Przetarg ustny ma na celu uzyskanie najwyższej ceny. Przetarg pisemny ma na celu wybór najkorzystniejszej oferty.

3. O zastosowanej formie przetargu decyduje dyrektor parku narodowego.

Art. 10e. [Ogłoszenie o przetargu] 1. Ogłoszenie o przetargu podaje się do publicznej wiadomości niezwłocznie, a w przypadku nieruchomości, o których mowa w art. 104a ust. 1, nie wcześniej niż po upływie terminu, o którym mowa w art. 104a ust. 12. Ogłoszenie o przetargu wywiesza się w siedzibie parku narodowego oraz zamieszcza się na stronie internetowej parku narodowego, a ponadto informację o ogłoszeniu przetargu podaje się do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

2. W ogłoszeniu o przetargu podaje się czas, miejsce i warunki przetargu, a w razie ogłoszenia kolejnego przetargu lub rokowania również terminy przeprowadzenia poprzednich przetargów. Ogłoszenie o przetargu zawiera ponadto odpowiednio:

- 1) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz ewidencji gruntów i budynków;
- 2) powierzchnię nieruchomości;
- 3) przeznaczenie nieruchomości i sposób jej zagospodarowania;
- 4) termin zagospodarowania nieruchomości;
- 5) cenę nieruchomości w wysokości nie niższej niż wartość nieruchomości określona przez rzeczoznawcę majątkowego;
- 6) wysokość opłat z tytułu użytkowania, najmu lub dzierżawy;
- 7) terminy wnoszenia opłat;
- 8) zasady aktualizacji opłat;
- 9) informacje o przeznaczeniu do sprzedaży, oddania w użytkowanie, najem lub dzierżawę;
- 10) wysokość wadium.

3. Przed podaniem do publicznej wiadomości informacji o ogłoszeniu przetargu rozpatruje się wnioski uprawnionych do nabycia, użytkowania, najmu lub dzierżawy nieruchomości w drodze bezprzetargowej. W

przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku informacji o nieruchomości, której ten wniosek dotyczy, nie zamieszcza się w ogłoszeniu o przetargu.

Art. 10f. [Cena nieruchomości] 1. Jeżeli drugi przetarg zakończył się wynikiem negatywnym, dyrektor parku narodowego może zbyć nieruchomość albo zawrzeć umowę o wywołania, najmu lub dzierżawy nieruchomości w drodze rokowania albo organizować kolejne przetargi. W przypadku zbywania nieruchomości cena ogłoszona w kolejnych przetargach albo ustalona w wyniku rokowania nie może być niższa niż 2/3 wartości nieruchomości określonej przez rzeczoznawcę majątkowego.

2. Przetarg uważa się za zakończony wynikiem negatywnym, jeżeli nikt nie przystąpił do przetargu ustnego lub jeżeli uczestników nie zaoferował postawienia ponad cenę wywoławczą albo jeżeli w przetargu pisemnym nie wpłynęła ani jedna oferta lub jeżeli uczestników nie zaoferował ceny wyższej od wywoławczej, a także jeżeli komisja przetargowa stwierdziła, że żadna oferta nie spełnia warunków przetargu.

3. Uczestnik przetargu może w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku przetargu ustnego lub doręczenia zawiadomienia o wyniku przetargu pisemnego zaskarżyć czynności związane z przeprowadzeniem przetargu do ministra właściwego do spraw środowiska.

Art. 10g. [Miejsce i termin zawarcia umowy] 1. Dyrektor parku narodowego jest obowiązany zawiadomić osobę ustaloną jako nabywca nieruchomości o miejscu i terminie zawarcia umowy dotyczącej rozporządzenia nieruchomości, najpóźniej w ciągu 21 dni od dnia rozstrzygnięcia przetargu. Wyznaczony termin nie może być krótszy niż 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia.

2. Jeżeli osoba ustalona jako nabywca nieruchomości nie przystąpi bez usprawiedliwienia do zawarcia umowy w miejscu i terminie podanych w zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 1, dyrektor parku narodowego może odstąpić od zawarcia umowy, a wpłacone wadium nie podlega zwrotowi. W zawiadomieniu zamieszcza się informację o tym uprawnieniu.

Art. 10h. [Delegacja ustawowa] Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb postępowania przy przeprowadzaniu poszczególnych rodzajów przetargów,
- 2) tryb powoływania, skład i sposób działania komisji przetargowej,
- 3) sposób ustalania wysokości wadium oraz terminy i formy jego wnoszenia i zwrotu,
- 4) sposób sporządzania protokołu z przeprowadzonego przetargu oraz zakres informacji w nim zawartych,
- 5) tryb postępowania w przypadku zaskarżenia czynności związanych z przeprowadzeniem przetargu,
- 6) tryb postępowania przy przeprowadzaniu rokowania

- uwzględniając konieczność zapewnienia jawności i jednolitości tych postępowań, równego dostępu do udziału w przetargu oraz uzyskania najkorzystniejszego wyniku przetargu.

Art. 11. [Otulina parku narodowego] 1. Na obszarach granicznych z parkiem narodowym wyznacza się otulinę parku narodowego.

2. W otulinie może być utworzona strefa ochronna zwierząt łownych ze względu na potrzeby ochrony zwierząt w parku narodowym.

3. Strefa ochronna zwierząt łownych nie podlega włączeniu w granice obwodów łowieckich.

4. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, strefę ochronną zwierząt łownych, określając obszary wchodzące w jej skład oraz kryteria i sposoby utrzymania właściwej liczebności i struktury populacji poszczególnych gatunków zwierząt łownych, kierując się potrzebami:

- 1) ochrony gatunków zwierząt łownych w parkach narodowych;
- 2) tworzenia strefy bezpieczeństwa dla gatunków zwierząt łownych wychodzących na tereny poza obszar parku narodowego;
- 3) utrzymywania właściwej liczebności i struktury populacji poszczególnych gatunków zwierząt łownych na obszarze parku narodowego w celu zachowania równowagi przyrodniczej.

5. Ochrona zwierząt łownych w strefie ochronnej zwierząt łownych należy do zadań dyrektora parku narodowego.

Art. 12. [Plan ochrony parku narodowego; opłaty za wstęp] 1. Obszar parku narodowego może być udostępniany w sposób, który nie wpłynie negatywnie na przyrodę w parku narodowym.

2. W planie ochrony parku narodowego, a do czasu jego sporządzenia - w zadaniach ochronnych ustala się miejsca, które mogą być udostępniane, oraz maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach.

3. Za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary oraz za udostępnianie parku narodowego lub niektórych jego obszarów mogą być pobierane opłaty.

4. Wysokość opłat, o których mowa w ust. 3, ustala dyrektor parku narodowego.

5. Opłata za jednorazowy wstęp do parku nie może przekraczać kwoty 6 zł waloryzowanej o prognozowany rocznie wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

6. Opłaty, o których mowa w ust. 3, uiszczą się w formie wykupu biletu wstępu jednorazowego lub wstępu wielokrotnego w miejscach pobierania opłat lub wnoszą się na rachunek bankowy parku narodowego.

7. Opłata za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary nie pobiera się od:

- 1) dzieci w wieku do 7 lat;
- 2) osób, które posiadają zezwolenie dyrektora parku narodowego na prowadzenie badań naukowych w zakresie ochrony przyrody;
- 3) uczniów szkół i studentów odbywających zajęcia dydaktyczne w parku narodowym w zakresie uzgodnionym z dyrektorem parku narodowego;
- 4) mieszkańców gmin położonych w granicach parku narodowego i gmin granicznych z parkiem narodowym;
- 5) osób udających się do wyznaczonych w parku narodowym placówek;
- 6) osób udających się do miejsc kultu religijnego;
- 7) ²⁵⁾ członków rodziny wielodzietnej w rozumieniu ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny

(Dz.U. poz. 1863) posiadających ważną Kartę Dużej Rodziny.

8. Opłata za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary w wysokości 50% stawki opłaty ustalonej przez dyrektora parku narodowego pobiera się od:

- 1) uczniów szkół i studentów;
- 2) emerytów i rencistów;
- 3) osób niepełnosprawnych;
- 4) ołnierzy słu by czynnej.

9. (uchylony)

10. Minister włą ciwy do spraw rodowiska, uwzgl dniaj c zró nicowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych parków narodowych, nasilenie ruchu turystycznego i jego oddziaływanie na przyrod parków narodowych, okre li, w drodze rozporz dzenia, parki narodowe lub niektóre ich obszary, gdzie za wst p pobiera si opłaty.

Art. 13. [Rezerwat przyrody] 1. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a tak e siedliska ro lin, siedliska zwierz t i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieo ywionej, wyró niaj ce si szczególnymi warto ciami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

2. Na obszarach granicz cych z rezerwatem przyrody mo e by wyznaczona otulina.

3. Uznanie za rezerwat przyrody obszarów, o których mowa w ust. 1, nast puje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarz dzenia regionalnego dyrektora ochrony rodowiska, które okre la jego nazw , poło enie lub przebieg granicy i otulin , je eli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a tak e sprawuj cego nadzór nad rezerwatem. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarz dzenia, po zasi gni ciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody, mo e zwi kszy obszar rezerwatu przyrody, zmieni cele ochrony, a w razie bezpowrotnej utraty warto ci przyrodniczych, dla których rezerwat został powołany - zmniejszy obszar rezerwatu przyrody albo zlikwidowa rezerwat przyrody.

3a. Projekty studiów uwarunkowa i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewn trznych, morza terytorialnego i wył cznej strefy ekonomicznej, w cz ci dotycz cej rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagaj uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony rodowiska w zakresie ustale tych planów, mog cych mie negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody.

3b. Projekty planów urz dzenia lasu, uproszczonych planów urz dzenia lasu i zadania z zakresu gospodarki le nej, o których mowa w art. 19 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 wrze nia 1991 r. o lasach, w cz ci dotycz cej otuliny rezerwatu przyrody wymagaj uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony rodowiska w zakresie ustale tych planów lub zada , mog cych mie negatywny wpływ na ochron przyrody rezerwatu przyrody.

3c. Uznanie, zmiana granic, zmiana celu ochrony lub likwidacja rezerwatu przyrody poło onego na obszarze morskim wymagaj uzgodnienia z dyrektorem włą ciwego urz du morskiego w zakresie, w jakim wpływaj na realizacj zada dyrektora urz du morskiego.

3d. Uzgodnienia, o którym mowa w ust. 3c, dokonuje si w terminie 30 dni od dnia dor czenia wyst pienia o uzgodnienie. Niezaj cie stanowiska w tym terminie przez dyrektora włą ciwego urz du morskiego jest równoznaczne z uzgodnieniem wnioskowanych spraw.

3e. W przypadku gdy obszar, o którym mowa w ust. 1, jest poło ony na obszarze morskim, włą ciwo miejscow regionalnego dyrektora ochrony rodowiska, w cz ci dotycz cej tego obszaru, ustala si wzdu wybrze a na terenie danego województwa.

4. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarz dzenia, mo e wprowadzi opłaty za wst p na obszar rezerwatu przyrody, kieruj c si potrzeb ochrony przyrody.

5. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska ustala stawki opłat, o których mowa w ust. 4, przy czym opłata za jednorazowy wst p do rezerwatu nie mo e przekracza kwoty 6 zł waloryzowanej o prognozowany rednioroczny wska nik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyj ty w ustawie bud etowej.

6. Opłaty, o których mowa w ust. 4, s przeznaczane na ochron przyrody.

Art. 14. [Upowa nienie] Minister włą ciwy do spraw rodowiska okre li, w drodze rozporz dzenia, rodzaje, typy i podtypy rezerwatów przyrody, kieruj c si potrzeb zapewnienia na obszarach cennych przyrodniczo, zró nicowanych pod wzgl dem warto ci przyrodniczych, ochrony rezerwatowej oraz wytypowania reprezentatywnej liczby rezerwatów przyrody ze wzgl du na dominuj cy przedmiot ochrony i główny typ ekosystemu.

Art. 15. [Zakazy] 1. W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania si :

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urz dze technicznych, z wyj tkiem obiektów i urz dze słu cych celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) (uchylony)
- 3) chwytania lub zabijania dziko wyst puj cych zwierz t, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierz t, umy lnego ploszenia zwierz t kr gowych, zbierania poro y, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronie zwierz t oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyj tkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umy lnego uszkodzania ro lin oraz grzybów;
- 6) u ytkowania, niszczenia, umy lnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, je eli zmiany te nie słu ochronie przyrody;
- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniał ci, w tym kopalnych szcz tków ro lin i zwierz t, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i u ytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz u ywania ródeł wiatła o otwartym płomieniu, z wyj tkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska;

- 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 14) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 15) ruchu pieszo, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.²⁶⁾);
- 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub budowanych w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 20) zakłócania ciszy;
- 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i wioślowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 22) wykonywania prac ziemnych trwale zmieniających rzeźbę terenu;
- 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 24) prowadzenia badań naukowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą :

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) (uchylony)
- 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;
- 4) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 5) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, może zezwolić na obszarze parku narodowego na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione:

- 1) potrzeb ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultury religijnej i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na przyrodę parku narodowego lub
- 2) potrzeb realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.²⁷⁾).

4. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami :

- 1) ochrony przyrody lub
- 2) realizacji inwestycji liniowych celu publicznego, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

4a. Przy zasięgnięciu opinii, o których mowa w ust. 3 i 4, nie stosuje się art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2013 r. poz. 267).

4b. Właściwe organy wydają opinie, o której mowa w ust. 3 i 4, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie. Opinia jest wydawana w formie pisemnego stanowiska organu zawierającego ocenę planowanych czynności w odniesieniu do wpływu przedsięwzięcia na przyrodę parku narodowego.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione wykonywaniem badań naukowych lub celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultury religijnej i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

6. Organizowanie i prowadzenie szkoleń ratowników górskich i psów ratowniczych, w tym psów lawinowych, na obszarze parku narodowego poza terenami udostępnionymi na podstawie art. 12 ust. 2, przez podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego na danym obszarze, wymaga uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego.

6. Zezwolenie na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 1, wydaje się, w drodze decyzji administracyjnej, na czas określony, nie dłuższy niż 5 lat.

7. Wniosek o wydanie zezwolenia na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) imię i nazwisko oraz adres albo nazwa i siedziba wnioskodawcy;
- 2) wskazanie zakazów, od których wnioskodawca zamierza uzyskać zezwolenie na odstąpienie;
- 3) cel wykonania wnioskowanych czynności wraz z uzasadnieniem;
- 4) opis planowanych czynności;
- 5) lokalizację wykonywania planowanych czynności;
- 6) uzasadnienie braku rozważenia alternatywnych względnie planowanego wariantu w przypadku realizacji inwestycji liniowych celu publicznego;
- 7) opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczo negatywnych oddziaływań na przyrodę parku narodowego.

8. W zezwoleniu na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 1, niezależnie od wymagań wynikających z przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, wskazuje się warunki realizacji tego odstąpienia wynikające z potrzeb ochrony przyrody.

Art. 16. [Park krajobrazowy] 1. Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

2. Na obszarach granicznych z parkiem krajobrazowym może być wyznaczona otulina.

3. ²⁸⁾ Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy władcze dla danego parku krajobrazowego lub jego części, wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1, wynikające z potrzeb jego ochrony. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku krajobrazowego następuje w drodze uchwały sejmiku województwa wyłącznie z powodu bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych na obszarach projektowanych do wyłączenia spod ochrony.

3a. ²⁹⁾ Utworzenie parku krajobrazowego położonego na terenie więcej niż jednego województwa następuje w drodze podjęcia jednostronnie uchwały władz sejmików województw.

4. Projekt uchwały sejmiku województwa w sprawie utworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku krajobrazowego wymaga uzgodnienia z władzami miejscowo-rodowymi oraz z władzami regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4a. ³⁰⁾ Uzgodnienie, o którym mowa w ust. 4, dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2013 r. poz. 267, z późn. zm. ³¹⁾), z zastrzeżeniem, że brak przedstawienia stanowiska w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uważane za uzgodnienie projektu.

4b. ³²⁾ Rada gminy może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 3, wyłącznie w przypadku, gdy przyjęcie tej uchwały prowadziłoby do ograniczenia możliwości rozwojowych gminy wynikających z ustalonego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w stopniu nieproporcjonalnym do wartości, jakie park krajobrazowy ma chronić.

4c. ³³⁾ Rada gminy nie może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 3, w przypadku, gdy przyjęcie tej uchwały jest konsekwencją rekomendacji dotyczącej utworzenia lub powiększenia obszaru parku krajobrazowego zawartej w audycie krajobrazowym, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

4d. ³⁴⁾ Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru może nastąpić również na wniosek rady gminy, na obszarze której park krajobrazowy miałby być utworzony lub powiększony.

4e. ³⁵⁾ Wniosek, o którym mowa w ust. 4d, rozpatrywany jest nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania wniosku przez sejmik władz województwa.

5. Statut parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych określa strukturę organizacyjną parku lub zespołu parków nadaje sejmik województwa w drodze uchwały.

5a. ³⁶⁾ Statut parku krajobrazowego położonego na terenie więcej niż jednego województwa nadaje w drodze uchwały sejmik województwa, na którego obszarze działania znajduje się większość parku, w porozumieniu z pozostałymi sejmikami województw.

6. Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

7. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w części dotyczącej parku krajobrazowego i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z władzami miejscowo-rodowymi dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustalonego tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku krajobrazowego.

Art. 17. [Zakazy] 1. W parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm. ³⁷⁾);
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w

ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

3) likwidowania i niszczenia zadrzewień różpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

5) wykonywania prac ziemnych trwale zmieniających kształt terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budowy, odbudowy, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

7) ³⁸⁾ budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie powierzchni wód w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;

8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego;

9) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

10) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;

11) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metod bezciotkowych;

12) utrzymywania otwartych rowów ciekowych i zbiorników ciekowych;

13) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

14) użytkowania łądź motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

1a. ³⁹⁾ W parku krajobrazowym, w strefach, o których mowa w art. 20 ust. 4 pkt 7, dla terenów:

1) objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:

a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,

b) zalesiania;

2) nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy:

a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,

b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,

c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,

d) zalesiania.

1b. ⁴⁰⁾ W parku krajobrazowym zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu

historycznym i kulturowym wskazanych w planie ochrony dla parku krajobrazowego.

2. ⁴¹⁾ Zakazy, o których mowa w ust. 1-1b, nie dotyczą:

1) ⁴²⁾ wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, zadań ochronnych lub planu zadań ochronnych;

2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;

3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;

4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2012 r. poz. 647, z późn. zm. ⁴³⁾), zwanej dalej "inwestycją celu publicznego".

3. ⁴⁴⁾ Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego.

3a. ⁴⁵⁾ Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 2f.

4. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 14, nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych władz państwowych lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów służby rybackiej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Słubicki Park Krajobrazowy.

5. ⁴⁶⁾ Uchwała, o której mowa w art. 16 ust. 3, może określać odległości mniejsze niż określone w ust. 1 pkt 7 i 8, w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Art. 18. [Plan ochrony] 1. Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych sporządza się i realizuje plan ochrony.

2. Plan ochrony, o którym mowa w ust. 1, ustanawia się w terminie 5 lat od dnia utworzenia parku narodowego, uznania obszaru za rezerwat przyrody albo utworzenia parku krajobrazowego.

Art. 19. [Projekt planu ochrony] 1. Projekt planu ochrony sporządza się dla:

1) parku narodowego - dyrektor parku narodowego;

2) rezerwatu przyrody - regionalny dyrektor ochrony środowiska lub po uzgodnieniu z tym organem - zarządca rezerwatu albo sprawujący nadzór nad rezerwatem;

3) parku krajobrazowego - dyrektor parku krajobrazowego lub dyrektor zespołu parków krajobrazowych.

1a. Sporządcający projekt planu ochrony, o którym mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

2. ⁴⁷⁾ Projekt planu ochrony, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin.

3. ⁴⁸⁾ Przepisy ust. 1a, 2, 6b-6e stosuje się odpowiednio w przypadku dokonywania zmiany planu ochrony.

4. (uchylony)

5. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony dla parku narodowego w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu lub odmawia jego ustanowienia, jeżeli projekt planu jest niezgodny z celami ochrony przyrody, uwzględniając konieczność dostosowania działań ochronnych do celów ochrony parku narodowego. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

6. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan ochrony dla rezerwatu przyrody w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

6a. Sejmik województwa ustanawia, w drodze uchwały, plan ochrony dla parku krajobrazowego w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu planu albo odmawia jego ustanowienia, jeżeli projekt planu jest niezgodny z celami ochrony przyrody. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody.

6b. ⁴⁹⁾ Projekt uchwały, o której mowa w ust. 6a, wymaga uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska i zaopiniowania przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

6c. ⁵⁰⁾ Projekt uchwały, o której mowa w ust. 6a, w części dotyczącej wprowadzenia zakazów, wymienionych w art. 17 ust. 1a, wymaga uzgodnienia z właściwymi miejscowo radami gminy.

6d. ⁵¹⁾ Uzgodnienia, o którym mowa w ust. 6c, dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem, że brak przedstawienia stanowiska w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uważane za uzgodnienie projektu.

6e. ⁵²⁾ Rada gminy może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 6a, wyłącznie w przypadku, gdy wprowadzenie zakazów, wymienionych w art. 17 ust. 1a, prowadziłyby do ograniczenia możliwości rozwojowych gminy wynikających z ustalonego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w stopniu nieproporcjonalnym do wartości jakie park krajobrazowy ma chronić.

7. Plan ochrony dla rezerwatu przyrody położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego rezerwatu.

8. Plan ochrony dla parku krajobrazowego położonego na terenie kilku województw ustanawia sejmik województwa właściwy ze względu na siedzibę dyrekcji parku, w porozumieniu z pozostałymi sejmikami województw.

Art. 20. [Treść planu ochrony] 1. Plan ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody oraz parku krajobrazowego sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem:

- 1) charakterystyki i oceny stanu przyrody;
- 2) identyfikacji i oceny istniejących oraz potencjalnych zagrożeń wewnątrz i zewnątrz;
- 3) charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych;
- 4) analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony;
- 5) charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania przestrzennego;
- 6) ⁵³⁾ wyników audytu krajobrazowego, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Prace przy sporządzaniu planów ochrony, o których mowa w ust. 1, polegają na:

- 1) ocenie stanu zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnątrz i zewnątrz, która może być wykonana w formie szczegółowych opisów;
- 2) opracowaniu koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnątrz i zewnątrz;
- 3) wskazaniu zadań ochronnych, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji.

3. Plan ochrony dla parku narodowego oraz rezerwatu przyrody zawiera:

- 1) cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
- 2) identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnątrz i zewnątrz oraz ich skutków;
- 3) wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
- 4) określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań;
- 5) wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępniania;
- 6) wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza;
- 7) ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnątrz, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnątrz i zewnątrz.

4. Plan ochrony dla parku krajobrazowego zawiera:

- 1) cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji;
- 2) identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnątrz i zewnątrz oraz ich skutków;
- 3) wskazanie obszarów realizacji działań ochronnych;
- 4) określenie zakresu prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu;
- 5) wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów;

6) ustalenia do studiów uwarunkowa i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewn trznych, morza terytorialnego i wył cznej strefy ekonomicznej dotycz ce eliminacji lub ograniczenia zagro e wewn trznych lub zewn trznych;

7) ⁵⁴⁾ okre lenie granic stref ochrony krajobrazów stanowi cych w szczególno ci przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyró niaj ce si lokaln form architektoniczn , wyznaczonych w obr bie krajobrazów priorytetowych, zidentyfikowanych w ramach audytu krajobrazowego, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, istotnych dla zachowania walorów krajobrazowych parku krajobrazowego, wraz ze wskazaniem które z zakazów, wymienionych w art. 17 ust. 1a, obowi zuj w danej strefie;

8) ⁵⁵⁾ wykaz obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym.

4a. ⁵⁶⁾ Plan ochrony dla parku krajobrazowego, w cz ci dotycz cej:

- 1) okre lenia granic stref, o których mowa w art. 20 ust. 4 pkt 7,
- 2) wykazu obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym, o których mowa w art. 20 ust. 4 pkt 8,
- 3) wprowadzenia zakazów, o których mowa w art. 17 ust. 1a

- jest aktem prawa miejscowego.

5. Plany ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego w cz ci pokrywaj cej si z obszarem Natura 2000 powinny uwzgl dnia zakres planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28, albo zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 29.

6. ⁵⁷⁾ Przepisu ust. 5 nie stosuje si wzgl dem planów ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego pokrywaj cych si w cao ci lub w cz ci z obszarem Natura 2000, dla którego ustanowiono plan zada ochronnych, o którym mowa w art. 28, albo plan ochrony, o którym mowa w art. 29, obejmuj ce obszar parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego.

Art. 21. [Upowa nienie] Minister wła ciwy do spraw rodowiska okre li dla parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, w drodze rozporz dzenia:

- 1) tryb sporz dzenia projektu planu ochrony,
- 2) zakres prac na potrzeby sporz dzenia projektu planu ochrony,
- 3) tryb dokonywania zmian w planie ochrony,
- 4) zakres i sposoby ochrony zasobów, tworów i składników przyrody

- kieruj c si potrzeb ochrony zasobów, tworów i składników przyrody ywej i nieo ywionej w parkach narodowych, rezerwach przyrody oraz parkach krajobrazowych, z uwzgl dnieniem mo liwo ci technicznych, organizacyjnych i finansowych oraz poziomu wiedzy i nauki w zakresie ochrony przyrody.

Art. 22. [Projekt zada ochronnych] 1. Dla parku narodowego lub rezerwatu przyrody, do czasu ustanowienia planu ochrony, sprawuj cy nadzór sporz dza projekt zada ochronnych.

2. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, ustanawia, w drodze zarz dzenia:

- 1) minister wła ciwy do spraw rodowiska - dla parku narodowego;
- 2) regionalny dyrektor ochrony rodowiska - dla rezerwatu przyrody.

3. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, uwzgl dniaj :

- 1) identyfikacj i ocen istniej cych i potencjalnych zagro e wewn trznych i zewn trznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagro e i ich skutków;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zada ;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków ro lin, zwierz t lub grzybów;
- 4) wskazanie obszarów obj tych ochron cist , czynn oraz krajobrazów .

4. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, mog by ustanawiane na rok lub równocze nie na kolejne lata, nie dłu ej jednak ni na 5 lat.

Art. 23. [Obszar chronionego krajobrazu] 1. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze wzgl du na wyró niaj cy si krajobraz o zró nicowanych ekosystemach, warto ciowe ze wzgl du na mo liwo zaspokajania potrzeb zwi zanych z turystyk i wypoczynkiem lub pełnion funkcj korytarzy ekologicznych.

2. ⁵⁸⁾ Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu nast puje w drodze uchwały sejmiku województwa, która okre la jego nazw , poło enie, obszar, sprawuj cego nadzór, ustalenia dotycz ce czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy wła ciwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego cz ci, wybrane spo ród zakazów wymienionych w art. 24 ust. 1, wynikaj ce z potrzeb jego ochrony. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru chronionego krajobrazu nast puje w drodze uchwały sejmiku województwa, wył cznie z powodu bezpowrotnej utraty wyró niaj cego si krajobrazu o zró nicowanych ekosystemach i mo liwo ci zaspokajania potrzeb zwi zanych z turystyk i wypoczynkiem.

3. ⁵⁹⁾ Projekty uchwał sejmiku województwa, o których mowa w ust. 2, wymagaj uzgodnienia z wła ciw miejscowo rad gminy oraz wła ciwym regionalnym dyrektorem ochrony rodowiska.

3a. ⁶⁰⁾ Uzgodnie , o których mowa w ust. 3, dokonuje si w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks post powania administracyjnego, z zastrze eniem e brak przedstawienia stanowiska w terminie miesi ca od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uwa ane za uzgodnienie projektu.

3b. ⁶¹⁾ Rada gminy mo e odmówi uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 2, wył cznie w przypadku, gdy przyj cie tej uchwały prowadzioby do ograniczenia mo liwo ci rozwojowych gminy wynikaj cych z ustale studium uwarunkowa i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w stopniu nieproporcjonalnym do warto ci jakie obszar chronionego krajobrazu ma chroni .

3c. ⁶²⁾ Rada gminy nie może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 2, w przypadku, gdy podjęcie tej uchwały jest konsekwencją rekomendacji dotyczącej utworzenia lub powiększenia obszaru chronionego krajobrazu zawartej w audycie krajobrazowym, o którym mowa w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3d. ⁶³⁾ Utworzenie obszaru chronionego krajobrazu lub jego powiększenie może nastąpić również na wniosek rady gminy, na obszarze której obszar chronionego krajobrazu miałby być utworzony lub powiększony.

3e. ⁶⁴⁾ Wniosek, o którym mowa w ust. 3d, rozpatrywany jest nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania wniosku przez sejmik właściwego województwa.

4. (uchylony)

5. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw i planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej, w których dotyczącej obszaru chronionego krajobrazu, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustalonych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu.

Art. 23a. [Sejmik województwa, uchwały] ⁶⁵⁾ 1. Na obszarze chronionego krajobrazu sejmik województwa, w drodze uchwały stanowi uchwałę akt prawa miejscowego:

1) wyznacza, w granicach krajobrazów priorytetowych zidentyfikowanych w ramach audytu krajobrazowego, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, strefy ochrony krajobrazu stanowiące w szczególności czołowe ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyróżniające się lokalnymi formami architektonicznymi, istotne dla zachowania walorów krajobrazowych obszaru chronionego krajobrazu, wraz ze wskazaniem które z zakazów, wymienionych w art. 24 ust. 1a, obowiązuje w danej strefie;

2) określa wykaz obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym.

2. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, opracowuje zarząd województwa.

3. Zarząd województwa, sporządzając projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

4. Projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, wymaga uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska i zaopiniowania przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5. Projekt, uchwały, o której mowa w ust. 1, w których dotyczącej wprowadzenia zakazów, wymienionych w art. 24a ust. 1a, wymaga uzgodnienia z właściwym miejscowo rad gminy.

6. Uzgodnienia, o którym mowa w ust. 5, dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem i kierunków zagospodarowania stanowiska w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uważane za uzgodnienie projektu.

7. Rada gminy może odmówić uzgodnienia projektu uchwały, o której mowa w ust. 1, wyłącznie w przypadku, gdy wprowadzenie zakazów, wymienionych w art. 24 ust. 1a, prowadziłoby do ograniczenia możliwości rozwojowych gminy wynikających z ustalonego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w stopniu nieproporcjonalnym do wartości jakie obszar chronionego krajobrazu ma chronić.

8. Zmiana uchwały, o której mowa w ust. 1, następuje w takim trybie, w jakim jest ona uchwalana.

Art. 24. [Zakazy] 1. Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:

1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złowienie ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolniczą, leśniczą, rybacką i łowiecką;

2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

3) likwidowania i niszczenia zadrzewień różpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsłowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służy innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;

7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

8) ⁶⁶⁾ budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie powierzchniowym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów słucznych prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;

9) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.

1a. ⁶⁷⁾ Na obszarze chronionego krajobrazu, dla terenów:

1) objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy:

a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,

b) zalesiania;

2) nieobj tych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy:

- a) lokalizowania nowych obiektów budowlanych,
- b) lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej,
- c) lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m,
- d) zalesiania.

1b. ⁶⁸⁾ Na obszarze chronionego krajobrazu zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w uchwale, o której mowa w art. 23a ust. 1.

2. ⁶⁹⁾ Zakazy, o których mowa w ust. 1-1b, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;
- 3) realizacji inwestycji celu publicznego;
- 4) ⁷⁰⁾ wykonywania zadań wynikających z planu ochrony, zadań ochronnych lub planu zadań ochronnych;

3. ⁷¹⁾ Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu.

3a. ⁷²⁾ Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 2f.

4. ⁷³⁾ Uchwała, o której mowa w art. 23 ust. 2, może określać odległości mniejsze niż określone w ust. 1 pkt 8 i 9, w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Art. 24a. [Obiekty budowlane wzniesione przed wejściem w życie planu ochrony dla parku krajobrazowego] ⁷⁴⁾

1. Właściciele obiektów budowlanych wzniesionych przed dniem wejścia w życie planu ochrony dla parku krajobrazowego oraz uchwały, o której mowa w art. 23a ust. 1, naruszających przepisy tych aktów nie są zobowiązani do ich dostosowania.

2. Samorząd województwa, na wniosek właściciela obiektu budowlanego, wzniesionego przed dniem wejścia w życie aktów, o których mowa w ust. 1, racie naruszających ich przepisy, może pokryć koszty dostosowania tego obiektu budowlanego do wymagań tych aktów.

Art. 25. [Natura 2000] 1. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

2. Obszar Natura 2000 może obejmować lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-9.

Art. 26. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, w tym siedliska przyrodnicze i gatunki o znaczeniu priorytetowym, oraz wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, a także kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania za obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia jako specjalne obszary ochrony siedlisk oraz obszarów kwalifikujących się do wyznaczenia jako obszary specjalnej ochrony ptaków, mając na uwadze zachowanie poszczególnych cennych lub zagrożonych składników różnorodności biologicznej, na podstawie których jest wyznaczana sieć obszarów Natura 2000.

Art. 27. [Projekt listy obszarów Natura 2000] 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje projekt listy obszarów Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej.

2. Projekt, o którym mowa w ust. 1, wymaga zasięgnięcia opinii właściwych miejscowo rad gmin. Niezłożenie opinii w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu uznaje się za brak uwag.

3. Minister właściwy do spraw środowiska, po uzyskaniu zgody Rady Ministrów, przekazuje Komisji Europejskiej:

- 1) listę proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty;
- 2) szacunek dotyczący współfinansowania przez Wspólnotę ochrony obszarów wyznaczonych ze względu na typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt o znaczeniu priorytetowym;
- 3) listę obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Art. 27a. [Specjalne obszary ochrony siedlisk] 1. Wyznaczenie obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa i z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar i mapę obszaru, cel i przedmiot ochrony. Minister właściwy do spraw środowiska, wydając rozporządzenie, kieruje się stanem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt oraz koniecznością zachowania szczególnie cennych lub zagrożonych składników różnorodności biologicznej.

2. Nadzór nad obszarem Natura 2000 lub proponowanym obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty, znajdującego się na lądzie, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, sprawuje właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska lub na obszarach morskich - dyrektor urzędu morskiego, z zastrzeżeniem art. 32 ust. 5.

3. Zmiana granic lub likwidacja obszaru specjalnej ochrony ptaków lub specjalnego obszaru ochrony siedlisk następuje, jeżeli jest to uzasadnione naturalnymi zmianami stwierdzonymi w wyniku monitoringu i nadzoru, o którym mowa w art. 31, oraz po uzyskaniu zgody Komisji Europejskiej.

4. Specjalne obszary ochrony siedlisk minister właściwy do spraw środowiska wyznacza po uzgodnieniu z Komisją Europejską w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia tego obszaru przez Komisję Europejską jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty.

Art. 28. [Zmiany obszaru Natura 2000] 1. Dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat; pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków.

2. Dla proponowanego obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty, znajdujący się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, sprawujący nadzór może sporządzić projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat.
3. Sporządzający projekt planu zadań ochronnych, o którym mowa w ust. 1, umożliwi zainteresowanemu osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzeniem tego projektu.
4. Sporządzający projekt planu zadań ochronnych, o którym mowa w ust. 1, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.
5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.
6. (uchylony)
7. (uchylony)
8. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego obszaru.
9. W przypadku dokonywania zmiany planu zadań ochronnych stosuje się przepisy ust. 3 i 4.
10. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:
- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
 - 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
 - 3) cele działań ochronnych;
 - 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
 - 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli istnieje potrzeba utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
 - 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.
11. Planu zadań ochronnych nie sporządza się dla obszaru Natura 2000 lub jego części:
- 1) dla którego ustanowiono plan ochrony, o którym mowa w art. 29;
 - 2) pokrywający częściowo lub w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w ust. 10;
 - 3) pokrywający częściowo lub w całości lub w części z obszarem parku narodowego lub rezerwatu przyrody, dla których ustanowiono zadania ochronne uwzględniające zakres, o którym mowa w ust. 10;
 - 3a) pokrywający częściowo lub w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzenia lasu uwzględnia zakres, o którym mowa w ust. 10;
 - 4) znajdujący się w obszarach morskich.
- 11a. Projekt planu urządzenia lasu, o którym mowa w ust. 11 pkt 3a, wymaga uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 lub jego części pokrywający częściowo lub w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa.
- 11b. Uzgodnienia, o których mowa w ust. 11a, dokonuje się w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie do ministra właściwego do spraw środowiska. W przypadku niezajęcia stanowiska przez organ uzgadniający w terminie 30 dni od dnia doręczenia wystąpienia o uzgodnienie - uzgodnienie uważa się za dokonane.
- 11c. Minister właściwy do spraw środowiska rozpatruje zażalenie zasięga opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody. Zażalenie stanowiska następuje w terminie 30 dni.
- 11d. W przypadku, gdy projekt planu urządzenia lasu, o którym mowa w ust. 11 pkt 3a, obejmuje obszar Natura 2000 lub jego część, położony na obszarze dwóch albo więcej województw do uzgodnienia, o którym mowa w ust. 11a, stosuje się odpowiednio art. 57 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
12. Akt prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, o którym mowa w ust. 5, traci moc w przypadku ustanowienia planu ochrony, o którym mowa w art. 29.
13. Minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, dla obszaru Natura 2000:
- 1) tryb sporządzenia projektu planu zadań ochronnych,
 - 2) zakres prac koniecznych dla sporządzenia projektu planu zadań ochronnych,
 - 3) tryb dokonywania zmian w planie zadań ochronnych

- kierując się koniecznością ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, uwzględniając ich stan oraz warunki rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru objętego planem zadań ochronnych.

Art. 29. [Plan ochrony obszaru Natura 2000] 1. Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części sporządza sprawujący nadzór nad obszarem.

2. Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego część wymaga zaopiniowania przez:
 - 1) dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar zarządzany przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe;
 - 2) dyrektora urzędu morskiego, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar morski.
 3. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części na okres 20 lat, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000.
 4. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.
 5. Sporządzający projekt planu ochrony, o którym mowa w ust. 1, umożliwia zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzeniem tego projektu.
 6. Ustanowienie planu ochrony poprzedza się przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa na zasadach określonych w dziale III rozdziale 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
 7. W przypadku dokonywania zmiany planu ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części stosuje się przepisy ust. 5 i 6.
 8. Plan ochrony dla obszaru Natura 2000 zawiera:
 - 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
 - 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
 - 3) określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000, odnoszących się w szczególności do:
 - a) innych form ochrony przyrody, pokrywających się z obszarem Natura 2000,
 - b) zagospodarowania przestrzennego, w tym w szczególności terenów lokalizacji zabudowy mobilnej bez szkody dla obszaru Natura 2000, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, infrastruktury turystycznej i edukacyjnej, a także obszarów, które powinny być zalesione oraz obszarów wyłączonych z zalesiania,
 - c) zagospodarowania obszarów morskich,
 - d) gospodarowania wodami,
 - e) gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej,
 - f) ródł dowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona mobilność w drówek ryb i innych organizmów wodnych;
 - 4) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województwa oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli istnieje niebezpieczeństwo dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000;
 - 5) określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
 - 6) wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony;
 - 7) określenie sposobów monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków;
 - 8) określenie sposobów monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony.
 9. Zakres działań ochronnych, o których mowa w ust. 8 pkt 5, może obejmować w szczególności:
 - 1) ochronę czynną lub odtwarzanie siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, będących przedmiotem ochrony;
 - 2) utrzymanie korytarzy ekologicznych części obszaru Natura 2000;
 - 3) rozmieszczenie obiektów i urządzeń służących celom ochrony obszaru Natura 2000;
 - 4) stosunki wodne, w tym gospodarowanie wodami;
 - 5) gospodarkę rolną, leśną i rybacką, w tym:
 - a) kierunki kształtowania przestrzeni produkcyjnej,
 - b) wskazanie obszarów, które powinny być zalesione, oraz obszarów wyłączonych z zalesiania,
 - c) wskazanie ródł dowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona mobilność w drówek ryb i innych organizmów wodnych;
 - 6) warunki zagospodarowania terenów oraz ich użytkowania, w tym w zależności od potrzeb wskazanie:
 - a) terenów przeznaczonych pod zabudowę,
 - b) lokalizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
 - c) lokalizacji infrastruktury turystycznej i edukacyjnej.
 10. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla obszaru Natura 2000:
 - 1) tryb sporządzania projektu planu ochrony,
 - 2) zakres prac koniecznych dla sporządzenia projektu planu ochrony,
 - 3) tryb dokonywania zmian w planie ochrony
- kierując się potrzebami ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, uwzględniając ich stan oraz warunki rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru objętego planem ochrony.
- Art. 30. [Upoważnienie]** 1. Plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego położonego w granicach obszaru Natura 2000, uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 29, staje się planem ochrony dla tej części obszaru Natura 2000.
2. Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa położonego w granicach obszaru Natura 2000, uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 29, staje się planem ochrony dla tej części obszaru Natura 2000.

3. Projekty studiów uwarunkowa i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewn trznych, morza terytorialnego i wyl cznej strefy ekonomicznej w cz ci dotycz eej istniej cego lub projektowanego obszaru Natura 2000 wymagaj uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony rodowiska w zakresie ustale tych planów, mog cych znacz co negatywnie oddziaływa na obszar Natura 2000.

Art. 31. [Ocena realizacji ochrony] Sprawuj cy nadzór nad obszarem Natura 2000 sporz dza i przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony rodowiska, co 6 lat w odniesieniu do specjalnego obszaru ochrony siedlisk oraz co 3 lata w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków, ocen realizacji ochrony tego obszaru, zawieraj c informacje dotycz ce podejmowanych działa ochronnych oraz wpływu tych działa na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ro lin i zwierz t, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a tak e wyniki monitorowania i nadzoru tych działa .

Art. 32. [Nadzór] 1. Generalny Dyrektor Ochrony rodowiska nadzoruje funkcjonowanie obszarów Natura 2000, prowadzi c ewidencj danych niezb dnych do podejmowania działa w zakresie ich ochrony.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, polega na:

- 1) wydawaniu zalece i wytycznych w zakresie ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000;
- 2) okre laniu zakresu i daniu informacji dotycz cych ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000;
- 3) kontroli realizacji ustale planów ochrony i planów zada ochronnych obszarów Natura 2000.

3. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska koordynuje funkcjonowanie obszarów Natura 2000 na obszarze swojego działa.

4. Na terenie zarz dzanym przez Pa stwowe Gospodarstwo Le ne Lasy Pa stwowe, na którym znajduje si obszar Natura 2000, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadle niczy, zgodnie z ustaleniami planu urz dzenia lasu.

5. W przypadku gdy obszar Natura 2000 obejmuje w cao ci lub w cz ci obszar parku narodowego, sprawuj cym nadzór nad obszarem Natura 2000 w granicach parku narodowego jest dyrektor parku narodowego.

Art. 33. [Zakaz pogarszania stanu siedlisk] 1. Zabrania si , z zastrze eniem art. 34, podejmowania działa mog cych, osobno lub w poł czeniu z innymi działaniami, znacz co negatywnie oddziaływa na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególno ci:

- 1) pogorszy stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków ro lin i zwierz t, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpływ negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszy integralno obszaru Natura 2000 lub jego powi zania z innymi obszarami.

2. Przepis ust. 1 stosuje si odpowiednio do proponowanych obszarów maj cych znaczenie dla Wspólnoty, znajduj cych si na li cie, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisj Europejsk jako obszary maj ce znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk.

3. Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a tak e planowane przedsi wzi cia, które mog znacz co oddziaływa na obszar Natura 2000, a które nie s bezpo rednio zwi zane z ochron obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikaj z tej ochrony, wymagaj przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach okre lonych w ustawie z dnia 3 pa dziernika 2008 r. o udost pnianiu informacji o rodowisku i jego ochronie, udziale społecze stwa w ochronie rodowiska oraz o ocenach oddziaływania na rodowisko.

Art. 34. [Zezwolenie na działania mog ce pogorszy stan siedlisk] 1. Je eli przemawiaj za tym konieczne wymogi nadrz dnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwi za alternatywnych, wła ciwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony rodowiska, a na obszarach morskich - dyrektor wła ciwego urz du morskiego, mo e zezwoli na realizacj planu lub działa , mog cych znacz co negatywnie oddziaływa na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajduj ce si na li cie, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniaj c wykonanie kompensacji przyrodniczej niezb dnej do zapewnienia spójno ci i wła ciwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

2. W przypadku gdy znacz ce negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, mo e zosta udzielone wyl cznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i ycia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpiecze stwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych nast pstw o pierwszorz dnym znaczeniu dla rodowiska przyrodniczego;
- 4) wynikaj cym z koniecznych wymogów nadrz dnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Art. 35. [Ustalenie zakresu wykonania kompensacji przyrodniczej] 1. Wydaj c zezwolenie, o którym mowa w art. 34 ust. 1, wła ciwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony rodowiska, a na obszarach morskich - dyrektor wła ciwego urz du morskiego, w porozumieniu z zarz dc terenu, stosownie do skali i rodzaju negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszaru Natura 2000, ustala zakres, miejsce, termin i sposób wykonania kompensacji przyrodniczej, zobowi zuj c do jej wykonania nie pó niej ni w terminie rozpocz cia działa powoduj cych negatywne oddziaływanie.

2. Koszty kompensacji przyrodniczej ponosi podmiot realizuj cy plan lub przedsi wzi cie.

2a. Za utrzymanie siedlisk przyrodniczych, siedlisk ro lin i zwierz t, utworzonych w ramach kompensacji przyrodniczej, jak równie za monitorowanie ich stanu odpowiada:

- 1) sprawuj cy nadzór nad obszarem Natura 2000, na terenie którego została wykonana kompensacja;
- 2) regionalny dyrektor ochrony rodowiska na terenie znajduj cym si poza obszarem Natura 2000.

3. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska lub dyrektor urz du morskiego nadzoruje wykonanie kompensacji przyrodniczej.

4. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska lub dyrektor urz du morskiego składa informacje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony rodowiska o:

- 1) ustalonym zakresie kompensacji przyrodniczej, o której mowa w ust. 1, w terminie 30 dni od dnia wydania zezwolenia, o którym mowa w art. 34 ust. 1, na realizacj działa mog cych znacz co negatywnie oddziaływa

na obszar Natura 2000;

2) wykonanej kompensacji przyrodniczej w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji działań kompensacyjnych.

5. Generalny Dyrektor Ochrony środowiska składa informacje, o których mowa w ust. 4, ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

6. Minister właściwy do spraw środowiska informuje Komisję Europejską o ustalonym zakresie kompensacji przyrodniczej przed jej wdrożeniem oraz przed realizacją planu lub działania.

7. Minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe sposoby i formy składania informacji, o których mowa w ust. 4, kierując się koniecznością ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk.

Art. 35a. [Zastąpienie zezwolenia decyzją] W przypadku działań przewidzianych do realizacji w ramach planowanych przedsięwzięć zezwolenie, o którym mowa w art. 34 ust. 1, zastępuje się decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach lub uzgodnieniem z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Do decyzji stosuje się odpowiednio przepisy art. 34 i 35.

Art. 36. [Działalność na obszarach Natura 2000] 1. Na obszarach Natura 2000, z zastrzeżeniem ust. 2, nie podlega ograniczeniu działalności związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000.

2. Prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1, na obszarach Natura 2000 wchodzących w skład parków narodowych i rezerwatów przyrody, jest dozwolone wyłącznie w zakresie, w jakim nie narusza to zakazów obowiązujących na tych obszarach.

3. Jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybacka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zawrzeć umowy z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń.

Art. 37. [Nakaz wstrzymywania działań] ⁷⁵⁾ 1. Jeżeli działania mogące znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszaru znajdującego się na nim, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zostały podjęte bez uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 34, lub uzgodnienia lub decyzji, o których mowa w art. 35a, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, wydaje decyzję, w której nakazuje, w zależności od potrzeb, ich natychmiastowe wstrzymanie lub podjęcie niezbędnych działań zapobiegawczych lub działań naprawczych.

2. Jeżeli działania na obszarze Natura 2000 zostały podjęte sprzecznie z ustaleniami planu zadań ochronnych lub planu ochrony, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, wydaje decyzję, o której mowa w ust. 1, chyba że podjęte działania realizowane są w ramach inwestycji celu publicznego.

3. Jeżeli w stosunku do działań, o których mowa w ust. 1 i 2, jest prowadzone postępowanie, o którym mowa w art. 48, art. 49b albo art. 50 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm. ⁷⁶⁾), regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, zawiesza postępowanie w sprawie wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, do czasu zakończenia przez właściwy organ postępowania prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane.

4. W przypadku działań, o których mowa w ust. 1 i 2, do których mają jednocześnie nie zastosowanie przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. z 2014 r. poz. 210), nie prowadzi się postępowania w sprawie wydania decyzji, o której mowa w ust. 1.

Art. 37a. [Działania zapobiegawcze i naprawcze] ⁷⁷⁾ 1. Jeżeli w decyzji, o której mowa w art. 37 ust. 1, nakazuje się podjęcie niezbędnych działań zapobiegawczych lub działań naprawczych, w decyzji tej określa się:

1) stan, do jakiego ma zostać przywrócone środowisko;

2) zakres i sposób przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub działań naprawczych, w tym czynności zmierzających do ograniczenia oddziaływania na obszar Natura 2000 lub obszar znajdujący się na nim, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1;

3) termin rozpoczęcia i zakończenia działań zapobiegawczych lub działań naprawczych.

2. Przez działania zapobiegawcze i działania naprawcze rozumie się odpowiednio działania zapobiegawcze i działania naprawcze, o których mowa w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

3. Ustalając kolejno, zakres i sposób podejmowania działań naprawczych, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, kieruje się charakterem, zasięgiem i rozmiarem negatywnego oddziaływania, a także możliwością naturalnej naprawy elementów przyrodniczych na obszarze, na którym negatywne oddziaływanie wystąpiło.

4. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, wydaje decyzję, o której mowa w art. 37 ust. 1, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego - w odniesieniu do negatywnego oddziaływania na obszarze parku narodowego.

Art. 37b. [Obowiązek prowadzenia badań] ⁷⁸⁾ W decyzji, o której mowa w art. 37 ust. 1, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może nałożyć obowiązek prowadzenia badań zanieczyszczenia gleby i ziemi lub pomiarów zawartości substancji w wodzie, w tym

pobierania próbek, lub monitoringu przyrodniczego różnorodności biologicznej i krajobrazowej, określają:

- 1) zakres badań, pomiarów lub monitoringu;
- 2) metody prowadzenia badań, pomiarów lub monitoringu;
- 3) termin i formę przedkładania wyników badań, pomiarów lub monitoringu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektorowi właściwego urzędu morskiego.

Art. 37c. [Odpowiedzialność solidarna] ⁷⁹⁾ 1. Jeżeli działania mogące znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszaru znajdującego się na nim, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zostały podjęte przez więcej niż jeden podmiot, odpowiedzialność tych podmiotów jest solidarna.

2. Jeżeli działania, o których mowa w ust. 1, zostały podjęte za zgodą lub wiedzą władzy publicznej powierzchni ziemi, jest on obowiązany do prowadzenia działań zapobiegawczych lub działań naprawczych, a także do prowadzenia monitoringu solidarnie z podmiotem, który je podjął. Przez władzę publiczną powierzchni ziemi rozumie się podmiot, o którym mowa w art. 3 pkt 44 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, decyzją, o której mowa w art. 37 ust. 1, kieruje się także do władzy publicznej powierzchni ziemi.

Art. 37d. [Informacje o zakończeniu działań] ⁸⁰⁾ Podmiot obowiązany do przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub działań naprawczych informuje regionalnego dyrektora ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektora właściwego urzędu morskiego, o ich zakończeniu.

Art. 38. [Raporty i notyfikacje] Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska składa do Komisji Europejskiej raporty i notyfikacje dotyczące obszarów Natura 2000 oraz występuje o opinie w sprawie tych obszarów.

Art. 39. [Koszty] Koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę finansowane z budżetu państwa, a także z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Art. 40. [Pomniki przyrody] 1. Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, ródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

2. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie a) do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

3. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, kryteria uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody, kierując się potrzebami ochrony drzew i krzewów ze względu na ich wielkość, wiek, pokrój i znaczenie historyczne, a odnośnie tworów przyrody nieożywionej - ze względu na ich znaczenie naukowe, estetyczne i krajobrazowe.

Art. 41. [Stanowiska dokumentacyjne] 1. Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub ściśle związane z wyodrębnieniem, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzenia skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

2. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Art. 42. [Wzrostki ekologiczne] Wzrostkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, ródle, łąki i łąki nieoczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieurozłanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoję oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Art. 43. [Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe] Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Art. 44. [Ustanowienie, zniesienie formy ochrony przyrody] 1. Ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, wzrostku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

2. Uchwała rady gminy, o której mowa w ust. 1, określa nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawujący nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu, obszaru lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1.

2a. ⁸¹⁾ **Podjęcie uchwały w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego przez radę gminy uwzględniające na tym terenie obszary parków kulturowych.**

3. Zniesienie formy ochrony przyrody, o której mowa w ust. 1, dokonuje rada gminy w drodze uchwały.

3a. Projekty uchwał, o których mowa w ust. 1 i 3, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

3b. ⁸²⁾ **Uzgodnienia, o którym mowa w ust. 3a, dokonuje się w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem braku przedstawienia stanowiska w terminie miesięcznym od dnia otrzymania projektu uchwały, jest uważane za uzgodnienie projektu.**

4. ⁸³⁾ **Zniesienie formy ochrony przyrody, o której mowa w ust. 1, następuje w razie utraty wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody, lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych lub zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego.**

5. ⁸⁴⁾ **Zniesienie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje również w przypadku ustanowienia parku kulturowego.**

Art. 45. [Zakazy] 1. W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zmieniających kształt terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwszormowym lub przeciwpowodziowym albo budów, odbudów, utrzymywaniem, remontem lub naprawami urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i żłonek ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) ⁸⁵⁾ realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zada z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

Art. 45a. [Koordynacja funkcjonowania form ochrony przyrody] ⁸⁶⁾ 1. **Generalny Dyrektor Ochrony Rodowiska koordynuje funkcjonowanie form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9.**

2. **Koordynacja, o której mowa w ust. 1, polega w szczególności na prawie udania informacji dotyczących funkcjonowania form ochrony przyrody wskazanych w ust. 1 i publikowaniu rekomendacji w tym zakresie.**

Art. 46. [Ochrona gatunkowa] 1. Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.

2. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

3. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Art. 47. [Ochrona ex situ gatunków] 1. Rośliny, zwierzęta i grzyby gatunków zagrożonych wyginięciem w rodowisku przyrodniczym podlegają ochronie ex situ w ogrodach zoologicznych, ogrodach botanicznych lub bankach genów.

2. Ochrona ex situ gatunków, o których mowa w ust. 1, powinna zmierzać do przywrócenia osobników tych gatunków do rodowiska przyrodniczego.

Art. 48. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw rodowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki roślin:
 - a) objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
 - b) objętych ochroną częściową,
 - c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
 - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk,
- 2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a, oraz odstąpienia od zakazów wybrane spośród odstąpień, o których mowa w art. 51 ust. 2,
- 3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony

- kierując się potrzebami ochrony dziko występujących roślin, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

Art. 49. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw rodowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki:
 - a) zwierząt objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
 - b) zwierząt objętych ochroną częściową,
 - c) zwierząt objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
 - d) (uchylona)
 - e) zwierząt wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania,
- 2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 1a, oraz odstąpienia od zakazów wybrane spośród odstąpień, o których mowa w art. 52 ust. 2,

3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony
- kierując się potrzebą ochrony dziko występujących zwierząt, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

Art. 50. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) gatunki grzybów:
 - a) objętych ochroną ścisłą,
 - b) objętych ochroną częściową,
 - c) objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
 - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk,
- 2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków grzybów zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a, oraz odstąpienia od zakazów wybrane spośród odstąpienia, o których mowa w art. 51 ust. 2,
- 3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony
- kierując się potrzebą ochrony dziko występujących grzybów, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a także biorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

Art. 51. [Zakazy w stosunku do roślin] 1. W stosunku do dziko występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzenia;
- 3) niszczenia ich siedlisk lub ostoi;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ciążki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach;
- 5) hodowli;
- 6) pozyskiwania lub zbioru;
- 7) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 8) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
- 9) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 10) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 11) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

1a. W stosunku do innych niż dziko występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) hodowli;
- 2) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 3) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
- 4) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 5) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do gatunków roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin lub grzybów, odstąpienia od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 1a, dotyczące:

- 1) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
- 2) usuwania roślin oraz grzybów niszczonej materii lub obiektów budowlanych;
- 3) pozyskiwania gatunków, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c oraz art. 50 pkt 1 lit. c, przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na ich pozyskiwanie;
- 4) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c oraz art. 50 pkt 1 lit. c, pozyskanych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w pkt 3;
- 5) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków pozyskanych poza granicę państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

3. Odstąpienie od zakazu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, nie dotyczy gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102).

Art. 52. [Zakazy w stosunku do zwierząt] 1. W stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwywania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu lub hodowli;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, bądź innych ich obszarów rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub erowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, nor, legowisk, eremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwienia dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków;

- 11) wwo enia z zagranicy lub wywo enia poza granic pa stwa okazów gatunków;
- 12) umy lnego ploszenia lub niepokojenja;
- 13) umy lnego ploszenia lub niepokojenja w miejscach noclegu, w okresie l gowym w miejscach rozrodu lub wychowu mlodych lub w miejscach erowania zgrupowa ptaków migruj cych lub zimuj cych;
- 14) fotografowania, filmowania lub obserwacji, mog cych powodowa ich ploszenie lub niepokojenje;
- 15) umy lnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 16) umy lnego wprowadzania do rodowiska przyrodniczego.

1a. W stosunku do innych ni dziko wyst puj cych zwierz t gatunków obj tych ochron gatunkow mog by wprowadzone nast puj ce zakazy:

- 1) umy lnego zabijania;
- 2) umy lnego niszczenia ich jaj, postaci mlodocianych lub form rozwojowych;
- 3) transportu;
- 4) chowu lub hodowli;
- 5) przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- 6) zbywania, oferowania do sprzeda y, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzeda y okazów gatunków;
- 7) wwo enia z zagranicy lub wywo enia poza granic pa stwa okazów gatunków;
- 8) umy lnego wprowadzania do rodowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do gatunków zwierz t obj tych ochron gatunkow mog by wprowadzone, w przypadku braku rozwi za alternatywnych i je eli nie s szkodliwe dla zachowania we wla ciwym stanie ochrony dziko wyst puj cych populacji chronionych gatunków zwierz t, odst pstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 1a, dotycz ce:

- 1) usuwania od dnia 16 pa dziernika do ko ca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
- 2) usuwania od dnia 16 pa dziernika do ko ca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, je eli wymagaj tego wzgl dy bezpiecze stwa lub sanitarne;
- 3) chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upowa nione przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska zabł kanych zwierz t i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania;
- 4) chwytania zwierz t rannych lub oslabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania ich do o rodków rehabilitacji zwierz t;
- 5) zapobiegania powa nym szkodom w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza ywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia;
- 6) pozyskiwania okazów gatunków, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. c, przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony rodowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska na ich pozyskiwanie;
- 7) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzeda y, wymiany, darowizny, a tak e wywo enia poza granic pa stwa okazów gatunków, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. c, pozyskanych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w pkt 6;
- 8) przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzeda y, wymiany, darowizny, a tak e wywo enia poza granic pa stwa okazów gatunków pozyskanych poza granic pa stwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony rodowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska;
- 9) zbierania i przechowywania piór ptaków.

3. *(uchylony)*

4. W przypadku gatunków ptaków zapobieganie powa nym szkodom, o którym mowa w ust. 2 pkt 5, odnosi si do zbó , inwentarza ywego, lasów, rybostanu lub wody.

Art. 52a. [Dobra praktyka, plany] 1. Gospodarka le na nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1-3, 7, 8, 12 i 13, je eli jest prowadzona na podstawie planów, które zostały poddane strategicznej ocenie oddziaływania na rodowisko, obejmuj cej oddziaływanie na dziko wyst puj ce populacje gatunków b d cych przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków oraz ich siedliska lub jest prowadzona na podstawie wymaga dobrej praktyki w zakresie gospodarki le nej, których ustalenia zapewniaj , e czynno ci wykonywane zgodnie z nimi nie s szkodliwe dla zachowania gatunku we wla ciwym stanie ochrony.

2. Gospodarka rybacka nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1-4, 7, 8, 12, 13 i 15, je eli jest prowadzona na podstawie wymaga dobrej praktyki w zakresie gospodarki rybackiej, których ustalenia zapewniaj , e czynno ci wykonywane zgodnie z nimi nie s szkodliwe dla zachowania gatunku we wla ciwym stanie ochrony.

3. Minister wla ciwy do spraw rodowiska mo e okre li , w drodze rozporz dzenia, wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki le nej, o których mowa w ust. 1, kieruj c si potrzeb zachowania gatunków chronionych we wla ciwym stanie ochrony, w szczególno ci gatunków b d cych przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chro nionych gatunków ptaków, uwzgl dniaj c wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne.

4. Minister wla ciwy do spraw rybołówstwa w porozumieniu z ministrem wla ciwym do spraw rodowiska mo e okre li , w drodze rozporz dzenia, wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki rybackiej, o których mowa w ust. 2, kieruj c si potrzeb zachowania gatunków chronionych we wla ciwym stanie ochrony, w szczególno ci gatunków b d cych przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków, uwzgl dniaj c wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne.

Art. 53. [Uprawnienie wojewody] Regionalny dyrektor ochrony rodowiska mo e wprowadzi na terenie województwa, na czas okre lony, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarz dzenia, ochron gatunków ro lin, zwierz t lub grzybów, nieobj tych ochron okre lon w przepisach, o których mowa w art. 48-50, a tak e wla ciwe dla nich zakazy wybrane spo ród zakazów, o których mowa w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a, a tak e odst pstwa od zakazów wybrane spo ród odst pstw, o których mowa w art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 2.

Art. 54. [Chwywanie lub zabijanie zwierz t] 1. Chwywanie lub zabijanie dziko wyst puj cych zwierz t, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b, nie mo e by wykonywane przy uyciu urz dze , sposobów lub metod działaj cych na du skal lub niewybiórczo, mog cych powodowa lokalny zanik lub powa ne zaburzenia populacji tych zwierz t, a w szczególno ci przy uyciu:

- 1) o lepionych lub okaleczonych zwierząt jako wabików;
- 2) urządzeń odtwarzających nagrania głosów zwierząt;
- 3) urządzeń elektrycznych lub elektronicznych, mogących zabijać lub ogłuszać;
- 4) sztucznych róderek wiatła;
- 5) luster i innych urządzeń o lepiałach;
- 6) urządzeń wizyjnych ułatwiających strzelanie w nocy, w tym powiększających lub przetwarzających obraz oraz oświetlających cel;
- 7) materiałów wybuchowych;
- 8) sieci działających niewybiórczo;
- 9) pułapek działających niewybiórczo;
- 10) kusz;
- 11) trucizn lub przynęt zatrutych albo zawierających rodki usypiające;
- 12) gazów i dymów stosowanych do wypłaszania;
- 13) automatycznej lub półautomatycznej broni z magazynkiem mieszczącym więcej niż 2 naboje;
- 14) statków powietrznych;
- 15) pojazdów silnikowych w ruchu;
- 16) siodeł, lepów i haków;
- 17) łądzii prowadzonych z prędkością większą niż 5 kilometrów na godzinę.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy połowu ryb dokonywanego przez wytwarzanie w wodzie pola elektrycznego charakterystycznego dla prądu stałego lub impulsowego.

Art. 55. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, sposoby obraczkowania ptaków, wzory obracek oraz materiały, z jakich mogą być wykonane obraczki, kierując się potrzebami ochrony ptaków przed niekontrolowanym i niewłaściwym obraczkowaniem.

Art. 56. [Zezwolenie na zbiór rolin, chwytanie zwierząt] 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może zezwolić w stosunku do gatunków:

- 1) objętych ochroną ścisłą - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 pkt 9 i ust. 1a pkt 4 oraz art. 52 ust. 1 pkt 1, 3, 11 i 16 i ust. 1a pkt 1, 7 i 8;
- 2) objętych ochroną częściową - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a, jeżeli zezwolenie dotyczy obszaru wykraczającego poza granicę dwóch województw lub jeżeli ma to związek z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw środowiska, w tym dotyczącymi realizacji programu ochrony i zrównowagowania różnorodności biologicznej, programów ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem lub umów międzynarodowych.

2. Regionalny dyrektor ochrony środowiska na obszarze swojego działania i na obszarach morskich może zezwolić w stosunku do gatunków:

- 1) objętych ochroną częściową - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a;
- 2) objętych ochroną ścisłą - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 pkt 1-8, 10 i 11 i ust. 1a pkt 1-3 i 5 oraz art. 52 ust. 1 pkt 2, 4-10 i 12-15 i ust. 1a pkt 2-6.

2a. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, w odniesieniu do obszarów morskich, właściwe miejscowo regionalnego dyrektora ochrony środowiska ustala się wzdłuż wybrzeża na terenie danego województwa.

2b. Minister właściwy do spraw środowiska na obszarze parku narodowego może, po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, zezwolić w stosunku do gatunków objętych ochroną na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a.

3. (uchylony)

4. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, z zastrzeżeniem ust. 4c, 4d i 5, mogą być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków rolin, zwierząt lub grzybów oraz:

- 1) jeżeli w interesie ochrony dziko występujących gatunków rolin, zwierząt, grzybów lub ochrony siedlisk przyrodniczych lub
- 2) wynikają z konieczności ograniczenia poważnych szkód w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia, lub
- 3) jeżeli w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego, lub
- 4) są niezbędne w realizacji badań naukowych, działań edukacyjnych lub celów związanych z odbudową populacji, reintrodukcją gatunków rolin, zwierząt lub grzybów, albo do celów działań reprodukcyjnych, w tym do sztucznego rozmnażania rolin, lub
- 5) umożliwiają, w ściśle kontrolowanych warunkach, selektywnie i w ograniczonym stopniu, zbior, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów rolin lub grzybów oraz chwytanie, pozyskiwanie lub przetrzymywanie okazów zwierząt gatunków objętych ochroną w liczbie określonej przez wydającego zezwolenie, lub
- 6) w przypadku gatunków objętych ochroną ścisłą, gatunków ptaków oraz gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory - wynikają z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska, lub
- 7) w przypadku gatunków innych niż wymienione w pkt 6 - wynikają ze słusznego interesu strony lub koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogów o charakterze społecznym lub gospodarczym lub wymogów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska.

4a. Warunek wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 4 pkt 6, w przypadku gatunków ptaków dotyczy jedynie wydania zezwolenia na niszczenie siedlisk lub ostoi, bądź ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub erowania.

4b. Warunek wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, w przypadku gatunków ptaków dotyczy szkód w odniesieniu do zbóż, inwentarza żywego, lasów, rybostanu lub wody.

4c. Zezwolenia na czynności podlegające zakazom w stosunku do gatunków ptaków, określonym w art. 52 ust. 1 pkt 13, mogą być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli czynności te nie są szkodliwe dla

zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt.

4d. Zezwolenia na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 pkt 9 i ust. 1a pkt 4 oraz art. 52 ust. 1 pkt 11 i ust. 1a pkt 7, mogą być wydane, jeżeli czynności te nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków rolin, zwierząt lub grzybów.

5. Zezwolenia na pozyskiwanie rolin, zwierząt lub grzybów gatunków, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c, art. 49 pkt 1 lit. c oraz art. 50 pkt 1 lit. c, mogą być wydane, jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków rolin, zwierząt lub grzybów.

6. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, mogą być wydane na wniosek zawierający odpowiednio:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwiska i siedziby wnioskodawcy;
- 2) cel wykonania wnioskowanych czynności;
- 3) opis czynności, na które może być wydane zezwolenie;
- 4) nazwiska gatunku lub gatunków, których błąd dotyczy działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wnioski, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) wskazanie sposobu, metody i stosowanych urządzeń do chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobu zbioru rolin i grzybów lub sposobu wykonania innych czynności, na które może być wydane zezwolenie, a także miejsca i czasu wykonania czynności oraz wynikających z tego zagrożeń;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta.

7. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, zawierają odpowiednio:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwiska i siedziby wnioskodawcy;
- 2) nazwiska gatunku lub gatunków, których błąd dotyczy działania, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 3) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy zezwolenie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 4) opis czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 5) wskazanie dozwolonych metod i sposobów chwytania, odławiania lub zabijania zwierząt albo sposobów zbioru rolin i grzybów lub sposobów wykonania innych czynności, na które wydaje się zezwolenie;
- 6) określenie czasu i miejsca wykonania czynności, których dotyczy zezwolenie;
- 7) wskazanie podmiotu, który będzie chwycił lub zabijał zwierzęta;
- 8) określenie terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia;
- 9) warunki realizacji wynikające z potrzeb ochrony populacji chronionych gatunków rolin, zwierząt lub grzybów i ich siedlisk.

7a. Organy właściwe do wydania zezwoleń, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, dokonują kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach.

7b. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez organy właściwe do wydania zezwoleń, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b.

7c. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 7b, zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności kontrolnych, miejsca i zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonywania.

7d. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać upoważnienie, o którym mowa w ust. 7b.

7e. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren należący do podmiotu kontrolowanego;
- 2) udania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzenia z nich odpisów, wycisków lub kopii oraz zabezpieczenia tych dokumentów.

7f. Wstęp na teren należący do podmiotu kontrolowanego oraz wykonywanie czynności kontrolnych następują w obecności właściciela lub posiadacza nieruchomości.

7g. Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół.

7h. Protokół podpisuje osoba wykonująca czynności kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

7i. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany protokół podpisuje tylko osoba wykonująca czynności kontrolne, dokonując w protokole adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

7j. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, 2 i 2b, cofa się jeżeli podmiot, który uzyskał zezwolenie, nie spełnia zawartych w nim warunków.

7k. Potwierdzone odpowiednim wiadectwem lub zezwoleniem zwolnienie z zakazów wydane na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz.Urz. WE L 61 z 03.03.1997, str. 1, z późn. zm.) traktuje się w odniesieniu do okazów gatunków, dla których je wydano, jako zwolnienie równoważne wydanemu na podstawie ust. 1, 2 i 2b, jeżeli dotyczy zakazu:

- 1) przetrzymywania martwych okazów gatunków;
- 2) posiadania, darowizny, transportu, wwożenia lub wywożenia przez wewnątrzpaństwowe granice państwa oraz czynności, które zostały w tym zwolnieniu dopuszczone w stosunku do okazów gatunków.

8. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 stycznia każdego roku składa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 2, zawierający informacje, o których mowa w ust. 7 pkt 2-7, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach. Raport zawiera również informację o wydanych upoważnieniach, o których mowa w art. 52 ust. 2 pkt 3.

8a. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska do dnia 30 czerwca każdego roku składa informację, o których mowa w ust. 8, ministrowi właściwemu do spraw środowiska.

8b. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska do dnia 30 czerwca każdego roku składa ministrowi właściwemu do spraw środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 1, zawierający informacje, o których mowa w ust. 7 pkt 2-7, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli

spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach. Raport zawiera również informacje o pomocy udzielonej zwierzętom na podstawie art. 52 ust. 2 pkt 4.

9. Minister właściwy do spraw środowiska przygotowuje i przedstawia Komisji Europejskiej raporty dotyczące ochrony gatunkowej, których obowiązek sporządzenia wynika z przepisów prawa Unii Europejskiej.

10. ⁸⁷⁾ Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, 2 i 2b, zastępuje się decyzją o warunkach prowadzenia działalności, o której mowa w art. 118 ust. 8, jeżeli należy ono obowiązek uzyskania takiej decyzji. Do decyzji stosuje się odpowiednio przepisy ust. 4-5 oraz 7-8.

Art. 56a. [Zarz. dzenie] 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na obszarze swojego działania, na czas określony, nie dłuższy niż 5 lat, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, w stosunku do bobra europejskiego, kormorana czarnego oraz czapli siwej, na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1.

2. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, może być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli czynności, których dotyczy zarządzenie, nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji gatunków objętych zarządzeniem oraz jeżeli to w interesie zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego lub:

1) w przypadku kormorana czarnego oraz czapli siwej - wynika to z konieczności ograniczenia powstających szkód w odniesieniu do lasów, rybostanu lub wody;

2) w przypadku bobra europejskiego - wynika to z konieczności ograniczenia powstających szkód w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia.

3. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, w przypadku kormorana czarnego oraz czapli siwej dotyczy wyłącznie terenu stawów rybnych uznanych za obręb hodowlany na podstawie decyzji marszałka województwa, o której mowa w art. 15 ust. 2b ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnactwie wodnym (Dz.U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471 oraz z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 i Nr 200, poz. 1322).

4. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, określa:

1) podmioty, które będą wykonywały czynności, których dotyczy zarządzenie, oraz warunki, które podmioty te muszą spełniać;

2) nazw gatunku lub gatunków, których dotyczy zarządzenie, w języku łacińskim i polskim;

3) opis czynności, których dotyczy zarządzenie;

4) wskazanie dozwolonych metod lub sposobów wykonania czynności, których dotyczy zarządzenie;

5) termin i porządek wykonania czynności, których dotyczy zarządzenie;

6) obszar wykonania czynności, których dotyczy zarządzenie;

7) termin złożenia i zakres informacji o czynnościach wykonanych na podstawie zarządzenia;

8) warunki realizacji wynikające z potrzeb ochrony populacji chronionych gatunków zwierząt i ich siedlisk.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska dokonuje kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zarządzeniach, o których mowa w ust. 1. Do przeprowadzenia kontroli przepisy art. 56 ust. 7b-7i stosuje się odpowiednio.

6. W przypadku zmiany przesłanek, o których mowa w ust. 2, regionalny dyrektor ochrony środowiska zmienia lub uchyla zarządzenie, o którym mowa w ust. 1.

7. Podmioty, które wykonały czynności na podstawie zarządzenia, o którym mowa w ust. 1, składają regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska informacje o wykonanych czynnościach, w zakresie i terminie określonych w tym zarządzeniu.

8. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 stycznia każdego roku składa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony środowiska raport o wydanych w roku poprzednim zarządzeniach, o których mowa w ust. 1, zawierający informacje, o których mowa w ust. 4, a także informacje o czynnościach wykonanych na podstawie zarządzeń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zarządzeniach.

Art. 57. [Program ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków] 1. Generalny Dyrektor Ochrony środowiska opracowuje programy ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, zawierają:

1) opis sposobów prowadzenia działań ochronnych zmierzających do odbudowy populacji zagrożonych wyginięciem gatunków;

2) określenie czasu i miejsca wykonania działań ochronnych;

3) wskazanie odpowiedzialnego za wykonanie działań ochronnych;

4) informacje o kosztach i źródłach finansowania.

Art. 58. [Informacje dotyczące zabicia zwierząt objętych ochroną] 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska do dnia 31 marca każdego roku przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony środowiska informacje za rok poprzedni w sprawie przypadkowego schwytania lub zabicia zwierząt gatunków objętych ochroną cielistą oraz wydry.

2. Na podstawie informacji, o której mowa w ust. 1, Generalny Dyrektor Ochrony środowiska podejmuje badania lub działania ochronne, w celu zapewnienia, aby przypadkowe chwytanie i zabijanie nie miało znaczącego negatywnego wpływu na te gatunki.

3. Każdy, kto przypadkowo schwycił lub zabił zwierzę gatunku objętego ochroną cielistą lub wydrę, lub instytucja państwowa, która się o tym dowiedziała, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Art. 59. [Badania naukowe] Organy ochrony przyrody są obowiązane do inicjowania i wspierania badań naukowych w zakresie:

1) ochrony siedlisk przyrodniczych;

2) ochrony siedlisk roślin i siedlisk zwierząt objętych ochroną gatunkową;

3) ochrony zwierząt prowadzących w dronny tryb życia oraz ich siedlisk położonych na trasach w drówek, a także miejsc ich zimowania lub gniazdowania;

4) ustalania zmienności liczebności populacji gatunków roślin i zwierząt;

- 5) opracowania i doskonalenia sposobów zapobiegania szkodom powodowanym przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową;
- 6) opracowania i doskonalenia sposobów zapobiegania przypadkowemu chwytaniu lub zabijaniu zwierząt objętych ochroną gatunkową;
- 7) określanie wpływu niekorzystnych skutków zanieczyszczenia chemicznego na liczebność populacji roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową.

Art. 60. [Strefy ostoi gatunków] 1. Organy ochrony przyrody podejmują działania w celu ratowania zagrożonych lub wymierających gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, polegające na przenoszeniu tych gatunków do innych miejsc, eliminowaniu przyczyn ich zagrożenia, podejmowaniu ochrony ex situ oraz tworzeniu warunków do ich rozmnażania.

2. Jeżeli stwierdzone lub przewidywane zmiany w środowisku zagrażają lub mogą zagrażać roślinom, zwierzętom lub grzybom objętym ochroną gatunkową, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, jest obowiązany, po zasięgnięciu opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody oraz zarządcy lub właściciela terenu, podjąć działania w celu zapewnienia trwałego zachowania gatunku, jego siedliska lub ostoi, eliminowania przyczyn powstawania zagrożenia oraz poprawy stanu ochrony jego siedliska lub ostoi.

3. Regionalny dyrektor ochrony środowiska może ustalić i likwidować, w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) strefy ochrony ostoi oraz stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. d;
- 2) strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. e;
- 3) strefy ochrony ostoi oraz stanowisk grzybów objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 50 pkt 1 lit. d.

4. Granice stref ochrony, o których mowa w ust. 3, oznacza się tablicami z napisem, odpowiednio: „ostoja roślin”, „ostoja zwierząt” albo „ostoja grzybów” i informacją: „osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

5. Regionalny dyrektor ochrony środowiska prowadzi rejestr stref ochrony, o których mowa w ust. 3.

6. W strefach ochrony, o których mowa w ust. 3, bez zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabrania się:

- 1) przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarządcę i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą;
- 2) wycinania drzew lub krzewów;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebami ochrony poszczególnych gatunków;
- 4) wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

7. Wydając zezwolenie na odstąpienie od zakazów, o których mowa w ust. 6, regionalny dyrektor ochrony środowiska kieruje się wymogami ochrony ostoi oraz stanowisk roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową.

Art. 60a. [Zachowanie siedlisk] Jeżeli stwierdzone lub przewidywane zmiany w środowisku zagrażają lub mogą zagrażać siedliskom przyrodniczym będącym przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, jest obowiązany, po zasięgnięciu opinii właściwej regionalnej rady ochrony przyrody oraz zarządcy lub właściciela terenu, podjąć działania w celu zapewnienia trwałego zachowania tych siedlisk, eliminowania przyczyn powstawania zagrożenia oraz poprawy ich stanu ochrony.

Art. 61. [Zezwolenie na import, eksport gatunków] 1. Organem zarządzającym w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi jest minister właściwy do spraw środowiska, a organem naukowym w rozumieniu tych przepisów jest Państwowa Rada Ochrony Przyrody.

2. Wywóz żywych roślin należących do gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, pochodzących z uprawy jest dozwolony na podstawie wiadectw fitosanitarnych, na warunkach określonych w tych przepisach.

3. Do wniosku o wydanie zezwolenia na import żywych zwierząt lub jaj gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, dołącza się opinię lub orzeczenie lekarsko-weterynaryjne powiatowego lekarza weterynarii stwierdzające spełnienie przez importera warunków przetrzymywania tych gatunków, odpowiadających ich potrzebom biologicznym.

4. Do wniosku o wydanie zezwolenia lub wiadectwa uprawniającego do eksportu okazów gatunków objętych ochroną na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, dołącza się:

- 1) zezwolenie na pozyskiwanie ze środowiska okazów gatunków wymienionych we wniosku albo
- 2) wypis z dokumentacji hodowlanej lub orzeczenie lekarsko-weterynaryjne powiatowego lekarza weterynarii potwierdzające urodzenie w hodowli okazów i ich przodków - w przypadku zwierząt, albo
- 3) oświadczenie wnioskodawcy o pochodzeniu okazów roślin z uprawy.

5. Zezwolenie lub wiadectwo wymagane na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 1, jest wydawane na wniosek, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody w przypadkach określonych przepisami prawa Unii Europejskiej.

6. Opinię, o której mowa w ust. 5, Państwowa Rada Ochrony Przyrody wyraża w ciągu 14 dni od dnia wystąpienia o opinię.

7. Minister właściwy do spraw środowiska może odmówić wydania zezwolenia lub wiadectwa, jeżeli importer, eksporter lub reeksporter, podany we wniosku o wydanie zezwolenia lub wiadectwa, był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo związane z naruszeniem przepisów, o których mowa w ust. 1, w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia się wyroku.

8. Minister właściwy do spraw środowiska cofa zezwolenie lub wiadectwo jeżeli:

- 1) po jego wydaniu zostaną ujawnione okoliczności, o których mowa w ust. 7, uzasadniające odmowę wydania lub

2) zezwolenie lub wiadectwo zostało uyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

Art. 62. [Koszty transportu i utrzymania] 1. Koszty transportu oraz utrzymywania żywych okazów gatunków chronionych na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, zatrzymanych przez właściwe organy, ponosi Skarb Państwa, a ich rozliczenia dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na położenie podmiotu, któremu zostały przekazane zatrzymane okazy.

2. Okazy, o których mowa w ust. 1, mogą być przekazywane do ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych lub ośrodków rehabilitacji zwierząt.

3. (uchylony)

Art. 63. [Rejestr instytucji naukowych] 1. Minister właściwy do spraw środowiska prowadzi rejestr instytucji naukowych uprawnionych do przewożenia w celach naukowych przez granic Unii Europejskiej bez zezwolenia wydawanego na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, okazów zielnikowych lub okazów muzealnych zakonserwowanych, zasuszonych albo w inny sposób utrwalonych lub żywego materiału roślinnego, w celu nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny.

2. Instytucja naukowa ubiegająca się o wpis do rejestru powinna spełniać następujące warunki:

- 1) okazy, o których mowa w ust. 1, są gromadzone w kolekcji;
- 2) kolekcja jest wykorzystywana jedynie w celach naukowych i dydaktycznych;
- 3) kolekcja stanowi jedynie okazy, których pozyskiwanie nastąpiło zgodnie z przepisami ustawy;
- 4) kolekcja jest przechowywana pod opieką osoby wyznaczonej przez kierownika instytucji naukowej w warunkach uniemożliwiających jej zniszczenie;
- 5) okazy w kolekcji są oznakowane w sposób umożliwiający ich identyfikację;
- 6) posiadający katalog przetrzymywanych w kolekcji okazów, z wyszczególnieniem okazów, które mogą być udostępniane w drodze nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny;
- 7) katalog, o którym mowa w pkt 6, jest udostępniany zainteresowanym instytucjom naukowym.

3. Wpisanie do rejestru, o którym mowa w ust. 1, następuje na wniosek zainteresowanej instytucji naukowej. Do wniosku dołącza się kopie katalogu okazów, o którym mowa w ust. 2 pkt 6, oraz oświadczenia: o zgodności kopii katalogu okazów z oryginałem oraz o spełnieniu warunków, o których mowa w ust. 2.

4. Minister właściwy do spraw środowiska, po wpisaniu instytucji naukowej do rejestru, o którym mowa w ust. 1, wydaje za oświadczenie.

5. Instytucja naukowa wpisana do rejestru, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązana do:

- 1) aktualizacji katalogu okazów, o których mowa w ust. 1:
 - a) stanowiących kolekcje,
 - b) przekazanych innym, uprawnionym na podstawie umów międzynarodowych, instytucjom naukowym;
- 2) składania ministrowi właściwemu do spraw środowiska, do dnia 31 stycznia każdego roku, raportu za rok ubiegły z działalności w zakresie nieodpłatnej wymiany, użyczenia lub darowizny okazów, o których mowa w ust. 1, oraz informacji o celu wykorzystania otrzymanych okazów.

6. Wykreślenie instytucji naukowej z rejestru może nastąpić, jeżeli instytucja naukowa przestała spełniać warunki, o których mowa w ust. 2, lub nie aktualizuje katalogu.

7. Przewożenie przez granic Unii Europejskiej okazów, o których mowa w ust. 1, wymaga oznakowania etykiet opakowania, w którym okazy są przewożone, zgodnie z przepisami, o których mowa w art. 61 ust. 1.

8. Regionalny dyrektor ochrony środowiska właściwy ze względu na miejsce siedziby instytucji naukowej dokonuje kontroli aktualizacji katalogu oraz spełnienia warunków, o których mowa w ust. 2.

9. O wynikach kontroli regionalny dyrektor ochrony środowiska powiadamia ministra właściwego do spraw środowiska w terminie 30 dni od dnia zakończenia kontroli.

Art. 64. [Rejestr posiadaczy zwierząt gatunków podlegających ograniczeniom] 1. Posiadaczy żywych zwierząt gatunków wymienionych w załącznikach A i B rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi, zaliczonych do płazów, gadów, ptaków lub ssaków, a także prowadzących ich hodowle, jest obowiązany do pisemnego zgłoszenia ich do rejestru.

2. Obowiązek zgłoszenia do rejestru, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy:

- 1) ogrodów zoologicznych;
- 2) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu żywymi zwierzętami gatunków chronionych na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1;
- 3) czasowego przetrzymywania zwierząt w celu leczenia i rehabilitacji.

3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, prowadzi starosta właściwy ze względu na miejsce przetrzymywania zwierząt lub prowadzenia ich hodowli.

4. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać następujące dane:

- 1) data:
 - a) dokonania wpisu,
 - b) dokonania zmiany danych wpisanych do rejestru,
 - c) wykreślenia z rejestru;
- 2) imię, nazwisko i adres albo nazwa i siedziba posiadacza lub prowadzącego hodowlę;
- 3) adres miejsca przetrzymywania zwierząt lub prowadzenia hodowli;
- 4) liczbę zwierząt posiadanych lub hodowanych;
- 5) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 6) datę, miejsce urodzenia lub wyklucia zwierzęcia;
- 7) datę wejścia w posiadanie zwierzęcia oraz ród jego pochodzenia;
- 8) płeć zwierzęcia, jeżeli jest możliwa do ustalenia;
- 9) opis trwałego oznakowania zwierzęcia, jeżeli jest oznakowane;
- 10) cel przetrzymywania lub prowadzenia hodowli zwierzęcia;
- 11) numer i data wydania:
 - a) zezwolenia na import zwierzęcia do kraju albo
 - b) zezwolenia na schwytywanie zwierzęcia w środowisku, albo

- c) dokumentu wydanego przez powiatowego lekarza weterynarii, potwierdzającego urodzenie zwierzęcia w hodowli, albo
 - d) innego dokumentu stwierdzającego legalność pochodzenia zwierzęcia.
5. Obowiązek zgłoszenia do rejestru lub wykreślenia z rejestru powstaje z dniem nabycia lub zbycia, wwozu do kraju lub wywozu za granicą zwierzęcia w posiadanie zwierzęcia, jego utraty lub śmierci. Wniosek o dokonanie wpisu lub wykreślenia z rejestru powinien być złożony właściwemu starostwie w terminie 14 dni od dnia powstania tego obowiązku.
6. Do wniosku o dokonanie wpisu do rejestru załącza się kopie dokumentu, o którym mowa w ust. 4 pkt 11.
7. W razie zmiany danych, o których mowa w ust. 4 pkt 2-11, przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.
8. Wpisanie do rejestru starosta potwierdza wydaniem za wiadczenia.
9. Podmioty, o których mowa w ust. 2 pkt 2, są obowiązane do posiadania i przekazania wraz ze sprzedawanym zwierzęciem oryginału lub kopii dokumentu, o którym mowa w ust. 4 pkt 11. Kopia ta powinna być, przez podmiot sprzedający zwierzę, zaopatrzona w numer nadawany według numeracji ciągłej, daty wystawienia, pieczęci i podpisu osoby sprzedającej, informacji o liczbie zwierząt, dla których została wystawiona, a jeżeli kopiowany dokument dotyczy więcej niż jednego gatunku, także o ich przynależności do gatunkowej.
10. Koszty związane z oznakowaniem, zgodnym z przepisami, o których mowa w art. 61 ust. 1, zwierząt, o których mowa w ust. 1, pokrywa posiadacz zwierzęcia lub prowadzący hodowlę.

Rozdział 3. Ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne oraz ośrodki rehabilitacji zwierząt

Art. 65. [Ochrona ogrodów botanicznych i zoologicznych] 1. Ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne oraz tereny przewidziane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na rozbudowę istniejących lub budowę nowych ogrodów podlegają ochronie w celu zapewnienia ich prawidłowej działalności i rozwoju.

2. Ochrona, o której mowa w ust. 1, polega na zakazie:

- 1) wznoszenia na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego obiektów budowlanych i urządzeń niezwiązanych z ich działalnością;
- 2) zmniejszenia obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego na rzecz działalności niezwiązanej z ich rolą i przeznaczeniem;
- 3) zmiany na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego lub w ich sąsiedztwie stosunków wodnych, w tym obniżenia poziomu wód gruntowych;
- 4) zanieczyszczania na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego lub w ich sąsiedztwie powierzchni ziemi, wód i powietrza;
- 5) wznoszenia w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego obiektów budowlanych lub urządzeń przeznaczonych do prowadzenia działalności produkcyjnej lub usługowej, wpływających szkodliwie na warunki przyrodnicze niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ogrodów.

3. Sposoby korzystania z ogrodu botanicznego lub zoologicznego ustala w regulaminie zarządzający ogrodem.

Art. 66. [Uwzględnienie potrzeb ogrodów] 1. W studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się potrzeby funkcjonowania i rozwoju istniejących lub projektowanych ogrodów botanicznych lub zoologicznych.

2. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta przed wydaniem decyzji w sprawie ustalenia warunków zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego informuje o planowanej inwestycji zarządzającego ogrodem, który w terminie 30 dni może zgłosić zastrzeżenia i wnioski.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio przy rozpatrywaniu wniosku o wyrażenie zgody na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego znajdującego się w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego, jeżeli zmiana ta mogłaby mieć niekorzystny wpływ na funkcjonowanie ogrodu.

Art. 67. [Zezwolenie na utworzenie i prowadzenie ogrodu] 1. Utworzenie i prowadzenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Rodowiska.

2. Zezwolenie wydaje się na wniosek, o którym mowa w ust. 3, po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony rodowiska właściwego ze względu na miejsce położenia ogrodu botanicznego lub zoologicznego oraz opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów botanicznych lub zoologicznych, wyrażonych w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku; niewyrażenie opinii w tym terminie uznaje się za opinię pozytywną.

3. Wniosek o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;
- 2) wskazanie podmiotu zarządzającego ogrodem botanicznym lub zoologicznym, odpowiedzialnego za jego funkcjonowanie;
- 3) projekt zagospodarowania terenu ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 4) wskazanie położenia i obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 5) opis zakresu działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, należy dołączyć:

- 1) kopie czarterów mapy ewidencji gruntów i budynków obejmujących działki ewidencyjne, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 2) wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczący działek ewidencyjnych, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego, albo za wiadczenie potwierdzające przeznaczenie działek, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego, nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 3) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których jest projektowana lokalizacja ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;

- 2) wskazanie położenia i obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 3) opis zakresu działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 4) warunki prowadzenia działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego oraz termin, w którym mają być spełnione.

6. Zezwolenie wydaje się na czas nieokreślony. Sprawdzenie warunków, o których mowa w ust. 5 pkt 4, następuje po upływie wyznaczonego terminu.

Art. 68. [Cofnięcie zezwolenia] 1. Generalny Dyrektor Ochrony Rodowiska może cofnąć lub zmienić zezwolenie, o którym mowa w art. 67 ust. 1, jeżeli podmiot, który uzyskał to zezwolenie:

- 1) nie spełnia warunków prowadzenia działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 2) nie przestrzega zakresu działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 3) nie spełnia obowiązków, o których mowa w art. 69 ust. 1;
- 4) nie zapewnia warunków określonych w przepisach, o których mowa w art. 70;
- 5) nie usunie w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż 2 lata, nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska i inne organy uprawnione na podstawie odrębnych przepisów.

2. Jeżeli zezwolenie, o którym mowa w art. 67 ust. 1, zostanie cofnięte, ogród botaniczny lub zoologiczny podlega likwidacji.

3. W razie likwidacji ogrodu zoologicznego podmiot zarządzający tym ogrodem jest obowiązany zapewnić utrzymywanyemu zwierzętom warunki odpowiadające ich potrzebom biologicznym.

4. W decyzji o cofnięciu zezwolenia podaje się termin jej wykonania oraz wskazuje organ nadzorujący likwidację ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

Art. 69. [Obowiązki podmiotów tworzących, prowadzących ogrody] 1. Do obowiązków podmiotów, które uzyskały zezwolenie, o którym mowa w art. 67 ust. 1, należą:

- 1) uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym;
- 2) edukacja w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej;
- 3) prowadzenie upraw roślin oraz hodowli zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony *ex situ*, a następnie wprowadzenie do rodowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków;
- 4) przetrzymywanie roślin lub zwierząt w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym;
- 5) prowadzenie dokumentacji hodowlanej.

2. Dokumentacja hodowlana, o której mowa w ust. 1 pkt 5, powinna zawierać następujące dane:

- 1) datę:
 - a) dokonania wpisu,
 - b) dokonania zmiany danych,
 - c) wykreślenia z dokumentacji hodowlanej;
- 2) liczbę posiadanych zwierząt;
- 3) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
- 4) datę i miejsce urodzenia lub wyklucia zwierzęcia;
- 5) datę wejścia w posiadanie zwierzęcia oraz ród jego pochodzenia;
- 6) płę zwierzęcia, jeżeli jest możliwe do ustalenia;
- 7) opis trwałego oznakowania zwierzęcia, jeżeli jest oznakowane;
- 8) numer i datę wydania zezwolenia na import zwierzęcia do kraju lub zezwolenia na jego pozyskanie albo innego dokumentu stwierdzającego legalność jego pochodzenia.

Art. 70. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw rodowiska określi, w drodze rozporządzenia, warunki hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym, w tym:

- 1) niezbędne pomieszczenia i wyposażenie w urządzenia techniczne przebywania zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków,
- 2) minimalne warunki przestrzenne dla hodowli i utrzymywania zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków,
- 3) niezbędne warunki do prowadzenia reprodukcji zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków

- kierując się potrzebą zapewnienia zwierzętom hodowanym i utrzymywanim w ogrodach zoologicznych warunków odpowiadających potrzebom biologicznym poszczególnych gatunków lub grup gatunków.

Art. 71. [Hodowla zwierząt] W ogrodach zoologicznych hoduje się i utrzymuje zwierzęta:

- 1) urodzone i wychowane poza rodowiskiem przyrodniczym;
- 2) które poza ogrodem nie mają szansy przeżycia;
- 3) jeżeli wymaga tego ochrona populacji lub gatunku albo realizacja celów naukowych.

Art. 72. [Sprowadzanie zwierząt do ogrodu] 1. Do ogrodów zoologicznych sprowadza się tylko te zwierzęta, którym w ogrodzie można zapewnić warunki odpowiadające potrzebom biologicznym danego gatunku.

2. Zwierzęta w ogrodach zoologicznych nie mogą być rozmnażane, jeżeli ich potomstwu nie zapewni się właściwych warunków hodowli i utrzymywania.

Art. 73. [Zakazy] 1. Zabrania się:

- 1) posiadania i przetrzymywania,
- 2) sprowadzania z zagranicy,
- 3) sprzedaży, wymiany, wynajmu, darowizny i użyczenia podmiotom nieuprawnionym do ich posiadania

- żywych zwierząt gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie dotyczą ogrodów zoologicznych, cyrków i placówek naukowych prowadzących badania nad zwierzętami, a zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 1 nie dotyczą ośrodków rehabilitacji zwierząt.

3. Gatunki zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi zalicza się do:

- 1) kategorii I - obejmującej najbardziej niebezpieczne gatunki lub grupy gatunków zwierząt, które z przyczyn naturalnej agresywności lub właściwości biologicznych mogą stanowić poważne zagrożenie dla życia lub

zdrowia ludzi;

2) kategorii II - obejmuj cej pozostałe gatunki lub grupy gatunków zwierz t niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi.

4. W stosunku do zwierz t gatunków zaliczonych do kategorii II regionalny dyrektor ochrony rodowiska wła ciwy ze wzgl du na wskazane we wniosku, o którym mowa w ust. 5, miejsce ich przetrzymywania mo e zezwoli na odst pstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 4, mo e by wydane na wniosek, który zawiera:

- 1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) nazw gatunku w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje;
- 3) liczb osobników poszczególnych gatunków, których dotyczy wniosek;
- 4) wskazanie miejsca przetrzymywania zwierz t, których dotyczy wniosek;
- 5) za wiadczenie powiatowego lekarza weterynarii stwierdzaj ce spełnianie przez wnioskodawc warunków przetrzymywania zwierz t gatunków niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi odpowiednich do liczby zwierz t, których dotyczy wniosek, oraz uniemo liwiaj cych ich ucieczk lub przypadkowy kontakt z osobami postronnymi, a tak e spełnienie warunków, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 pkt 2.

6. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 4, zawiera:

- 1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) nazw gatunku w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje;
- 3) liczb osobników poszczególnych gatunków, których dotyczy zezwolenie;
- 4) wskazanie miejsca przetrzymywania zwierz t, których dotyczy zezwolenie.

7. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska wła ciwy ze wzgl du na miejsce przetrzymywania zwierz t mo e przeprowadzi kontrol warunków, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 pkt 2; przepisy art. 77 ust. 3-13 stosuje si odpowiednio.

8. Je eli kontrola, o której mowa w ust. 7, wyka e, e posiadacz zwierz cia nie spełnia warunków, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie ust. 11 pkt 2, regionalny dyrektor ochrony rodowiska wzywa do usuni cia nieprawidłowo ci w terminie 14 dni.

9. W przypadku nieusuni cia nieprawidłowo ci, o których mowa w ust. 8, wła ciwy regionalny dyrektor ochrony rodowiska wydaje decyzj o cofni ciu zezwolenia, o którym mowa w ust. 4.

10. Do zwierz t posiadanych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w ust. 4, stosuje si odpowiednio przepisy art. 64 ust. 1 i 3-8, przy czym do wniosku o wpis do rejestru zał cza si kopi zezwolenia, o którym mowa w ust. 4.

11. Minister wła ciwy do spraw rodowiska okre li, w drodze rozporz dzenia:

- 1) gatunki lub grupy gatunków zwierz t zaliczane do kategorii, o których mowa w ust. 3,
 - 2) warunki przetrzymywania poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierz t gatunków niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi,
 - 3) sposoby znakowania zwierz t gatunków niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi
- kieruj c si potrzeb ochrony ludzi przed zagro eniami powodowanymi przez zwierz ta gatunków niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi.

Art. 74. [Przeniesienie ro lin lub zwierz t do rodowiska przyrodniczego] 1. Przeniesienie z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego do rodowiska przyrodniczego ro lin lub zwierz t gatunków zagro onych wygini ciem nast puje po uzyskaniu zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje si na wniosek, który zawiera:

- 1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) nazw gatunku w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje;
- 3) sposób realizacji i oceny planowanego przedsi wzi cia;
- 4) liczb lub ilo osobników, których dotyczy wniosek;
- 5) termin, miejsce i sposób przeniesienia ro lin lub zwierz t do rodowiska przyrodniczego.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) imi , nazwisko, adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) nazw gatunku w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje;
- 3) liczb lub ilo osobników, których dotyczy zezwolenie;
- 4) termin, miejsce i sposób przeniesienia ro lin lub zwierz t do rodowiska przyrodniczego;
- 5) termin zło enia informacji o wykorzystaniu zezwolenia;
- 6) warunki realizacji wynikaj ce z potrzeb ochrony populacji gatunków ro lin lub zwierz t i ich siedlisk.

Art. 75. [O rodek rehabilitacji zwierz t] 1. Utworzenie i prowadzenie o rodka rehabilitacji zwierz t, zwanego dalej „o rodkiem”, wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje si na wniosek, który zawiera:

- 1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) wskazanie poło enia o rodka;
- 3) opis pomieszcze do leczenia i rehabilitacji zwierz t;
- 4) wykaz gatunków lub grup gatunków zwierz t, które mog by leczone i rehabilitowane w o rodku, zawieraj cy nazw gatunków lub wy szych jednostek systematycznych grup gatunków w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje;
- 5) wskazanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie o rodka;
- 6) informacj o mo liwo ci zapewnienia opieki lekarsko-weterynaryjnej;
- 7) opini wła ciwej miejscowo rady gminy.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) wskazanie poło enia o rodka;
- 3) wykaz gatunków lub grup gatunków zwierz t, które mog by leczone i rehabilitowane w o rodku, zawieraj cy nazw gatunków lub wy szych jednostek systematycznych grup gatunków w j zyku łaci skim i

polskim, je eli polska nazwa istnieje;

4) okre lenie zakresu i terminu zło enia informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

4. Generalny Dyrektor Ochrony rodowiska odmawia wydania zezwolenia, je eli wnioskodawca nie spełnia warunków leczenia i rehabilitacji zwierz t odpowiadaj cych potrzebom biologicznym danego gatunku.

5. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, mo e by cofni te przez Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w przypadku niespełnienia warunków leczenia i rehabilitacji zwierz t odpowiadaj cych potrzebom biologicznym danego gatunku albo nieusuni cia, w wyznaczonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska terminie, nieprawidłowo ci stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska.

6. Je eli zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zostanie cofni te, o rodek podlega likwidacji.

7. W razie likwidacji o rodka osoba odpowiedzialna za prowadzenie o rodka jest obowi zana zapewni leczonym i rehabilitowanym tam zwierz tom warunki odpowiadaj ce ich potrzebom biologicznym.

Art. 76. [Leczenie zwierz t] 1. Zwierz ta obj te leczeniem i rehabilitacj w o rodku nie mog by sprzedawane.

2. Warunki przebywania zwierz t w o rodku powinny odpowiada potrzebom biologicznym zwierz t w okresie ich leczenia i rehabilitacji.

3. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska mo e dofinansowywa z własnych rodków bud etowych leczenie i rehabilitacj zwierz t w o rodkach.

Art. 77. [Kontrola ogrodów] 1. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska wła ciwy ze wzgl du na miejsce poło enia ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub o rodka przeprowadza kontrole ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych i o rodków w zakresie ich działalno ci.

2. Kontroli, o której mowa w ust. 1, nie rzadziej ni raz na 3 lata, dokonuje regionalny dyrektor ochrony rodowiska z własnej inicjatywy lub na wniosek Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska.

3. Czynno ci kontrolne s wykonywane przez osoby posiadaj ce imienne upowa nienie wydane przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska.

4. Upowa nienie, o którym mowa w ust. 3, zawiera wskazanie osoby upowa nionej do wykonywania czynno ci, wskazanie ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub o rodka, który ma by kontrolowany, zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonywania.

5. Przed przyst pieniem do czynno ci kontrolnych osoba upowa niona do ich wykonywania jest obowi zana okaza upowa nienie, o którym mowa w ust. 3.

6. Osoby upowa nione do wykonywania czynno ci kontrolnych maj prawo do:

1) wst pu na teren ogrodu botanicznego, ogrodu zoologicznego lub o rodka;

2) dania pisemnych lub ustnych informacji zwi zanych z przedmiotem kontroli;

3) wgl du do dokumentów zwi zanych z przedmiotem kontroli, sporz dzania z nich odpisów, wyci gów lub kopii oraz zabezpieczania tych dokumentów.

7. Osoba wykonuj ca czynno ci kontrolne sporz dza z tych czynno ci protokół.

8. Protokół podpisuje osoba wykonuj ca czynno ci kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

9. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany, protokół podpisuje tylko osoba wykonuj ca czynno ci kontrolne, dokonuj c w protokole stosownej adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

10. Protokół, o którym mowa w ust. 7, wraz z zaleceniami pokontrolnymi, regionalny dyrektor ochrony rodowiska przekazuje podmiotowi kontrolowanemu oraz Generalnemu Dyrektorowi Ochrony rodowiska w terminie 14 dni od dnia zako czenia kontroli.

11. Podmiotowi kontrolowanemu przysługuje prawo do wniesienia umotywowanych zastrze e co do ustale zawartych w wynikach kontroli oraz zaleceniach pokontrolnych do Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska.

12. Umotywowane zastrze enia nale y zgłosi na pi mie w terminie 14 dni od dnia otrzymania wyników kontroli i zalece pokontrolnych.

13. Generalny Dyrektor Ochrony rodowiska, w terminie 14 dni od dnia otrzymania umotywowanych zastrze e , uwzgl dnia je albo odmawia ich uwzgl dnienia.

Rozdział 4. Ochrona terenów zieleni i zadrzewie

Art. 78. [Obowi zek zakładania terenów zielonych] Rada gminy jest obowi zana zakłada i utrzymywa w nale ytm stanie tereny zieleni i zadrzewienia.

Art. 79. ⁸⁸⁾ (uchylony)

Art. 80. [Upowa nienie] 1. (uchylony)

2. ⁸⁹⁾ (uchylony)

Art. 81. [Park gminny] Teren poło ony poza obr bem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobj ty ochron na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568, z pó n. zm. ⁹⁰⁾), rada gminy mo e uzna za park gminny, je eli stanowi własno gminy, a je eli stanowi własno innego podmiotu - za zgod wła ciciela.

Art. 82. ⁹¹⁾ (uchylony)

Art. 83. [Usuni cie drzew lub krzewów] ⁹²⁾ 1. Usuni cie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomo ci mo e nast pi po uzyskaniu zezwolenia wydanego na wniosek:

1) posiadacza nieruchomo ci - za zgod wła ciciela tej nieruchomo ci;

2) wła ciciela urz dze , o których mowa w art. 49 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2014 r. poz. 121, z pó n. zm. ⁹³⁾), zwanej dalej „Kodeksem cywilnym” - je eli drzewo lub krzew

zagra aj funkcjonowaniu tych urz dze .

2. Zgoda właściciela nieruchomości, o której mowa w ust. 1 pkt 1, nie jest wymagana w przypadku wniosku złożonego przez:

- 1) spółdzielni mieszkaniowej;
- 2) wspólnoty mieszkaniowej, w której właściciele lokali powierzyli zarządcę nieruchomości wspólnemu zarządcy, zgodnie z ustawą z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 oraz z 2004 r. Nr 141, poz. 1492);
- 3) zarządcę nieruchomości będącej własnością Skarbu Państwa.

3. Zgoda właściciela nieruchomości, o której mowa w ust. 1 pkt 1, nie jest wymagana także w przypadku wniosku złożonego przez użytkownika wieczystego lub posiadacza nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, niebędących podmiotem, o którym mowa w ust. 2.

4. Spółdzielnia mieszkaniowa informuje, w sposób zwyczajowo przyjęty, członków spółdzielni, właścicieli budynków lub lokali niebędących członkami spółdzielni oraz osoby niebędące członkami spółdzielni, którym przysługują spółdzielcze własnościowe prawa do lokali, a zarządcę wspólnoty mieszkaniowej - członków wspólnoty, o zamiarze złożenia wniosku o wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu, wyznaczając co najmniej 30-dniowy termin na zgłaszanie uwag. Wniosek może być złożony nie później niż w terminie 12 miesięcy od upływu terminu na zgłaszanie uwag.

Art. 83a. [Organ wydaje ci zezwolenie na usunięcie] ⁹⁴⁾ 1. Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków - wojewódzki konserwator zabytków.

2. Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu w pasie drogowym drogi publicznej, z wyłączeniem obcych gatunków topoli, wydaje się po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

3. Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu na obszarach objętych ochroną krajobrazową w granicach parku narodowego albo rezerwatu przyrody wydaje się po uzgodnieniu odpowiednio z dyrektorem parku narodowego albo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4. Organ właściwy do wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 2 i 3, niezwłocznie przekazuje do uzgodnienia projekt zezwolenia wraz z aktami sprawy, w tym dokumentacją fotograficzną drzewa lub krzewu.

5. W razie potrzeby przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego regionalny dyrektor ochrony środowiska albo dyrektor parku narodowego zawiadamia o jego wszczęciu.

6. Niewyrażenie stanowiska w terminie 30 dni, a w przypadku przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego - 60 dni, od dnia otrzymania projektu zezwolenia, o którym mowa w ust. 2 i 3, przez organ, do którego zwrócono się o zajęcie stanowiska, uznaje się za uzgodnienie zezwolenia.

7. Jeżeli liczba stron postępowania o wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu przekracza 20, stosuje się przepis art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 83b. [Wymogi formalne wniosku o wydanie zezwolenia] ⁹⁵⁾ 1. Wniosek o wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę posiadacza i właściciela nieruchomości albo właściciela nieruchomości, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego;
- 2) o wiadczenie o posiadanym tytule prawnym władania nieruchomości albo o wiadczenie o posiadanym prawie własności nieruchomości, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego;
- 3) zgodę właściciela nieruchomości, jeżeli jest wymagana, lub o wiadczenie o udostępnieniu informacji, o której mowa w art. 83 ust. 4;
- 4) nazwę gatunku drzewa lub krzewu;
- 5) obwód pnia drzewa mierzony na wysokości 130 cm, a w przypadku gdy na tej wysokości drzewo:
 - a) posiada kilka pni - obwód każdego z tych pni,
 - b) nie posiada pnia - obwód pnia bezpośrednio pod koroną drzewa;
- 6) wielkość powierzchni, z której zostanie usunięty krzew;
- 7) miejsce, przyczynę, termin zamierzonego usunięcia drzewa lub krzewu, oraz wskazanie czy usunięcie wynika z celu związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- 8) rysunek, mapę albo wykonany przez projektanta posiadającego odpowiednie uprawnienia budowlane projekt zagospodarowania działki lub terenu w przypadku realizacji inwestycji, dla której jest on wymagany zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane - określające usytuowanie drzewa lub krzewu w odniesieniu do granic nieruchomości i obiektów budowlanych istniejących lub projektowanych na tej nieruchomości;
- 9) projekt planu:
 - a) nasadzeń zastępczych, rozumianych jako posadzenie drzew lub krzewów, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub o powierzchni nie mniejszej niż powierzchnia usuwanych krzewów, stanowiących kompensację przyrodniczą za usuwane drzewa i krzewy w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska lub
 - b) przesadzenia drzewa lub krzewu

- jeżeli są planowane, wykonany w formie rysunku, mapy lub projektu zagospodarowania działki lub terenu, oraz informacji o liczbie, gatunku lub odmianie drzew lub krzewów oraz miejscu i planowanym terminie ich wykonania;

10) decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach albo postanowienie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000, w przypadku realizacji przedsięwzięcia, dla którego wymagane jest ich uzyskanie zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, oraz postanowienie uzgadniające wydawane przez właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska w ramach ponownej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli jest wymagana lub została przeprowadzona na wniosek realizującego przedsięwzięcie;

11) zezwolenie w stosunku do gatunków chronionych na czynnościami podlegającymi określonemu w art. 51 ust. 1 pkt 1-4 i 10 oraz w art. 52 ust. 1 pkt 1, 3, 7, 8, 12, 13 i 15, jeżeli zostało wydane.

2. O wiadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Art. 83c. [Warunki wydania zezwolenia, ogł dziny] ⁹⁶⁾ 1. Organ wła ciwy do wydania zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu przed jego wydaniem dokonuje ogł dzin w zakresie wyst powania w ich obr bie gatunków chronionych.

2. W przypadku stwierdzenia, e usuni cie drzewa lub krzewu spowoduje naruszenie zakazów w stosunku do gatunków chronionych, post powanie zawiesza si do czasu przedło enia zezwolenia na czynno ci podlegaj ce zakazom w stosunku do tych gatunków.

3. Wydanie zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu mo e by uzale nione od okre lonych przez organ nasadze zast pczych lub przesadzenia tego drzewa lub krzewu.

4. Organ, wydaj c zezwolenie na usuni cie drzewa lub krzewu uzale nione od wykonania nasadze zast pczych, bierze pod uwag w szczególno ci dost pno miejsc do nasadze zast pczych oraz nast puj ce cechy usuwanego drzewa lub krzewu:

- 1) warto przyrodnicz , w tym rozmiar drzewa lub powierzchni krzewów oraz funkcje, jakie pełni w ekosystemie;
- 2) warto kulturow ;
- 3) walory krajobrazowe;
- 4) lokalizacj .

5. Organ, wydaj c zezwolenie na usuni cie drzewa lub krzewu uzale nione od przesadzenia tego drzewa lub krzewu, bierze pod uwag w szczególno ci dost pno miejsc do przesadzenia oraz nast puj ce cechy przesadzanego drzewa lub krzewu:

- 1) rozmiar, w tym obj to bryły korzeniowej i wysoko ;
- 2) ksztalt systemu korzeniowego;
- 3) kondycj ;
- 4) długo okresu przygotowania go do przesadzenia.

Art. 83d. [Zezwolenie na usuni cie drzewa lub krzewu, zakres przedmiotowy] ⁹⁷⁾ 1. Zezwolenie na usuni cie drzewa lub krzewu okre la:

- 1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;
- 2) miejsce usuni cia drzewa lub krzewu;
- 3) nazw gatunku drzewa lub krzewu;
- 4) obwód pnia drzewa mierzony na wysoko ci 130 cm, a w przypadku gdy na tej wysoko ci drzewo:
 - a) posiada kilka pni - obwód ka dego z tych pni,
 - b) nie posiada pnia - obwód pnia bezpo rednio poni ej korony drzewa;
- 5) wielko powierzchni, z której zostanie usuni ty krzew;
- 6) wysoko opłaty za usuni cie drzewa lub krzewu;
- 7) termin usuni cia drzewa lub krzewu.

2. W przypadku uzale nienia wydania zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu od wykonania nasadze zast pczych, zezwolenie to okre la dodatkowo:

- 1) miejsce nasadze ;
- 2) liczb drzew lub wielko powierzchni krzewów;
- 3) minimalny obwód pnia drzew na wysoko ci 100 cm lub minimalny wiek krzewów;
- 4) gatunek lub odmian drzew lub krzewów;
- 5) termin wykonania nasadze ;
- 6) termin zło enia informacji o wykonaniu nasadze .

3. W przypadku uzale nienia wydania zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu od przesadzenia tego drzewa lub krzewu, zezwolenie to okre la dodatkowo:

- 1) miejsce, na które zostanie przesadzone drzewo lub krzew;
- 2) termin przesadzenia drzewa lub krzewu;
- 3) termin zło enia informacji o przesadzeniu drzewa lub krzewu.

4. W przypadku uzale nienia wydania zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu od wykonania nasadze zast pczych b d od przesadzenia tego drzewa lub krzewu, zezwolenie to mo e okre la dodatkowo warunki techniczne sadzenia lub przesadzenia drzewa lub krzewu.

5. Je eli przyczyn usuni cia drzewa lub krzewu jest realizacja inwestycji wymagaj cej uzyskania pozwolenia na rozbiórk lub pozwolenia na budow , zezwolenie na usuni cie drzewa lub krzewu mo e zosta wykonane pod warunkiem uzyskania pozwolenia na rozbiórk lub pozwolenia na budow , które koliduj z drzewami lub krzewami, b d cymi przedmiotem zezwolenia. Przepisu nie stosuje si do inwestycji liniowych celu publicznego.

6. W zezwoleniu na usuni cie drzewa lub krzewu organ uwzgl dnia warunki okre lone w decyzji, postanowieniu oraz zezwoleniu, o których mowa odpowiednio w art. 83b ust. 1 pkt 10 i 11.

Art. 83e. [Odszkodowanie za drzewo lub krzew] ⁹⁸⁾ 1. Usuni cie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości, na wniosek wła ciciela urz dze , o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego, nast puje za odszkodowaniem na rzecz wła ciciela nieruchomości, a w przypadku gdy na nieruchomości jest ustanowione prawo u ytkownika wieczystego - na rzecz u ytkownika wieczystego nieruchomości. Odszkodowanie przysługuje od wła ciciela urz dze .

2. Ustalenie wysoko ci odszkodowania za drzewo lub krzew oraz za ich usuni cie nast puje w drodze umowy stron.

3. W przypadku gdy strony nie zawr umowy w terminie 30 dni od dnia usuni cia drzewa lub krzewu, odszkodowanie ustala organ, który wydał zezwolenie na ich usuni cie, stosuj c odpowiednio przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomo ciami dotycz ce odszkodowania za wyłączenie nieruchomości.

Art. 83f. [Wył czenie stosowania] ⁹⁹⁾ 1. Przepisów art. 83 ust. 1 nie stosuje si do:

- 1) krzewów, których wiek nie przekracza 10 lat;

- 2) krzewów na terenach pokrytych roślinnością pełniących funkcje ozdobne, uszczuplonych pod względem rozmieszczenia i doboru gatunków posadzonych roślin, z wyłączeniem krzewów w pasie drogowym drogi publicznej, na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz na terenach zieleni;
- 3) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - a) 35 cm - w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
 - b) 25 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew;
- 4) drzew lub krzewów na plantacjach lub w lasach w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach;
- 5) drzew lub krzewów owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub na terenach zieleni;
- 6) drzew lub krzewów usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodów botanicznych lub zoologicznych;
- 7) drzew lub krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, z wału przeciwpowodziowego i terenu w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- 8) drzew lub krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zanieczyszczeń, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- 9) drzew lub krzewów stanowiących przeszkodę lotniczą, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- 10) drzew lub krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu ze względu na potrzeby związane z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych;
- 11) drzew lub krzewów usuwanych z obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody nieobjętego ochroną krajobrazową;
- 12) drzew lub krzewów usuwanych w ramach zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych parku narodowego lub rezerwatu przyrody, planu ochrony parku krajobrazowego, albo planu zadań ochronnych lub planu ochrony dla obszaru Natura 2000;
- 13) prowadzenia akcji ratowniczej przez jednostki ochrony przeciwpożarowej lub inne właściwe służby ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia;
- 14) drzew lub krzewów stanowiących złomy lub wywroty usuwanych przez:
 - a) jednostki ochrony przeciwpożarowej, jednostki Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, właściwych urzędów, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego, zarządców dróg, zarządców infrastruktury kolejowej, gminne lub powiatowe jednostki oczyszczania lub inne podmioty działające w tym zakresie na zlecenie gminy lub powiatu,
 - b) inne podmioty lub osoby, po przeprowadzeniu ogólnych przez organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu, potwierdzających, że drzewa lub krzewy stanowią złomy lub wywroty;
- 15) drzew lub krzewów należących do gatunków obcych, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 2f.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 13 i pkt 14 lit. a, podmioty określone w tych przepisach, w terminie 30 dni od dnia usunięcia drzewa lub krzewu, przekazują do organu właściwego do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu, informację o terminie, miejscu i przyczynie ich usunięcia oraz liczbie drzew lub powierzchni usuniętych krzewów, a także dokumentację fotograficzną przedstawiającą usunięte drzewo lub krzew.

3. Z ogólnych informacji o terminie, miejscu i przyczynie usunięcia drzewa lub krzewu oraz liczbie drzew lub powierzchni usuniętych krzewów oraz dołączonej dokumentacji fotograficznej przedstawiającą usunięte drzewo lub krzew.

Art. 84. [Opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu] ¹⁰⁰⁾ 1. Posiadacz nieruchomości ponosi opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu.

2. Opłaty naliczane są w zezwoleniu na usunięcie drzewa lub krzewu i pobierane przez organ właściwy do wydania tego zezwolenia.

3. W przypadku naliczenia opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu oraz uzależnienia wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu od przesadzenia tego drzewa lub krzewu albo wykonania nasadzeń zastępczych, organ właściwy do wydania zezwolenia odracza termin uiszczenia opłaty za jego usunięcie na okres 3 lat od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu na jego przesadzenie lub wykonanie nasadzeń zastępczych.

4. Jeżeli przesadzone albo posadzone drzewa lub krzewy zachowały żywotność po upływie okresu, o którym mowa w ust. 3, lub nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości, należne z tytułu ustalonej opłaty za usunięcie drzew lub krzewów podlega umorzeniu.

5. Jeżeli przesadzone albo posadzone drzewa lub krzewy, albo część z nich, nie zachowały żywotności po upływie okresu, o którym mowa w ust. 3, z przyczyn zależnych od posiadacza nieruchomości, naliczona opłata jest przeliczana w sposób proporcjonalny do liczby drzew lub powierzchni krzewów, które nie zachowały żywotności.

6. Decyzje w sprawach, o których mowa w ust. 4 i 5, mogą być wydane przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 3, jeżeli przesadzone albo posadzone drzewa lub krzewy nie zachowały żywotności przed upływem tego okresu.

7. W przypadku niewykonania nasadzeń zastępczych, o których mowa w ust. 3, lub części z nich, zgodnie z zezwoleniem na usunięcie drzewa lub krzewu, naliczona opłata jest przeliczana w sposób proporcjonalny do liczby drzew lub powierzchni krzewów, które nie zostały wykonane zgodnie z zezwoleniem.

8. Decyzje w sprawach, o których mowa w ust. 4, 5 i 7 wydaje organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu.

Art. 85. [Stawki opłat] ¹⁰¹⁾ 1. Opłata za usunięcie drzewa ustala się na podstawie stawki zależnej od obwodu pnia mierzonego na wysokości 130 cm i od tempa przyrostu pnia drzewa na grubość poszczególnych rodzajów lub gatunków drzew oraz współczynników różnicujących stawki w zależności od lokalizacji drzewa.

2. Je eli drzewo na wysoko ci 130 cm:

- 1) posiada kilka pni - za obwód pnia drzewa przyjmuje si sum obwodu pnia o najwi kszym obwodzie oraz połowy obwodów pozostałych pni;
- 2) nie posiada pnia - za obwód pnia drzewa przyjmuje si obwód pnia mierzony bezpo rednio poni ej korony drzewa.

3. Opłat za usuni cie krzewu ustala si na podstawie stawki za usuni cie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami oraz współczynników ró nicuj cych stawki w zale no ci od lokalizacji krzewu.

4. Za wielko powierzchni pokrytej krzewami przyjmuje si wielko powierzchni rzutu poziomego krzewu.

5. Stawki opłat za usuwanie drzew nie mog przekracza za jeden centymetr obwodu pnia mierzonego na wysoko ci 130 cm:

- 1) 97,88 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego do 25 cm;
- 2) 342,56 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego od 26 do 50 cm;
- 3) 648,42 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego od 51 do 100 cm;
- 4) 763,77 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego od 101 do 200 cm;
- 5) 681,63 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego od 201 do 300 cm;
- 6) 542,26 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego od 301 do 500 cm;
- 7) 376,07 zł - w przypadku obwodu pnia wynosz cego powy ej 500 cm.

6. Stawki za usuni cie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami ustala si w wysoko ci 249,79 zł.

7. Minister wła ciwy do spraw rodowiska okre li, w drodze rozporz dzenia:

- 1) stawki dla poszczególnych rodzajów lub gatunków drzew w zale no ci od obwodu pnia oraz od tempa przyrostu pnia na grubo ,
- 2) współczynniki ró nicuj ce stawki w zale no ci od lokalizacji drzewa lub krzewu

- kieruj c si zró nicowanymi kosztami produkcji poszczególnych rodzajów i gatunków drzew, zró nicowanymi warunkami wzrostu poszczególnych drzew i krzewów oraz funkcjami pełnionymi przez drzewa i krzewy.

8. Stawki, o których mowa w ust. 5 i 6 oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie ust. 7 pkt 1, podlegaj z dniem 1 stycznia ka dego roku waloryzacji o prognozowany rednioroczny wska nik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyj ty w ustawie bud etowej.

9. Minister wła ciwy do spraw rodowiska, w terminie do dnia 31 pa dziernika ka dego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urz dowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wysoko waloryzowanych stawek, o których mowa w ust. 8.

Art. 86. [Zwolnienie od opłat] ¹⁰²⁾ 1. Nie nalicza si opłat za usuni cie:

- 1) drzew lub krzewów, na których usuni cie nie jest wymagane zezwolenie;
- 2) drzew lub krzewów, na których usuni cie osoba fizyczna uzyskała zezwolenie na cele niezwi zane z prowadzeniem działalno ci gospodarczej;
- 3) drzew lub krzewów, je eli usuni cie jest zwi zane z odnow i piel gnacj drzew rosn cych na terenie nieruchomo ci wpisanej do rejestru zabytków;
- 4) drzew lub krzewów, które zagra aj bezpiecze stwu ludzi lub mienia w istniej cych obiektach budowlanych lub funkcjonowaniu urz dze , o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego;
- 5) drzew lub krzewów, które zagra aj bezpiecze stwu ruchu drogowego lub kolejowego albo bezpiecze stwu eglugi;
- 6) drzew lub krzewów w zwi zku z przebudow dróg publicznych lub linii kolejowych;
- 7) drzew, których obwód pnia mierzony na wysoko ci 130 cm nie przekracza:
 - a) 75 cm - w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacyjowej oraz platanu klonolistnego,
 - b) 50 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew

- w celu przywrócenia gruntów nieu ytkowanych do u ytkowania rolniczego lub do innego u ytkowania zgodnego z przeznaczeniem terenu, okre lonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;

- 8) krzewów, których wiek nie przekracza 25 lat, w celu przywrócenia gruntów nieu ytkowanych do u ytkowania rolniczego lub do innego u ytkowania zgodnego z przeznaczeniem terenu, okre lonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;
- 9) drzew lub krzewów w zwi zku z zabiegami piel gnacyjnymi drzew lub krzewów na terenach zieleni;
- 10) drzew lub krzewów, które obumarły lub nie rokuj szansy na prze ycie, z przyczyn niezale nych od posiadacza nieruchomo ci;
- 11) topoli o obwodzie pnia mierzonym na wysoko ci 130 cm wynosz cym powy ej 100 cm, nienale cych do gatunków rodzimych, je eli zostan zast pione w najbli szym sezonie wegetacyjnym drzewami innych gatunków;
- 12) drzew lub krzewów, je eli usuni cie wynika z potrzeb ochrony ro lin, zwierz t i grzybów obj tych ochron gatunkow lub ochrony siedlisk przyrodniczych;
- 13) drzew lub krzewów z grobli stawów rybnych;
- 14) drzew lub krzewów, je eli usuni cie jest zwi zane z regulacj i utrzymaniem koryt cieków naturalnych, wykonywaniem i utrzymaniem urz dze wodnych słu cych kształtowaniu zasobów wodnych oraz ochronie przeciwpowodziowej w zakresie niezbdnym do wykonania i utrzymania tych urz dze ;
- 15) drzew lub krzewów usuwanych z terenu poligonów lub placów wicze , słu cych obronno ci pa stwa.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, je eli wydanie zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu zostało uzale nione od przesadzenia tego drzewa lub krzewu albo wykonania nasadze zast pczych, a przesadzone albo posadzone drzewo lub krzew nie zachowały ywotno ci po 3 latach od dnia upływu terminu wskazanego w tym zezwoleniu na ich przesadzenie lub wykonanie nasadze zast pczych, lub przed upływem tego okresu, z przyczyn zale nych od posiadacza nieruchomo ci, organ wła ciwy do wydania zezwolenia na usuni cie drzewa lub krzewu naklada ponownie w drodze decyzji obowi zek wykonania nasadze zast pczych. Przepisy art. 83c ust. 4 oraz art. 83d ust. 2 i 4 stosuje si odpowiednio.

3. W przypadku niewykonania nasadzeń zastępczych, o których mowa w ust. 2, zgodnie z zezwoleniem na usunięcie drzewa lub krzewu, stosuje się przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 87. [Obowiązek uiszczenia opłat] 1. Obowiązek uiszczenia opłat, o których mowa w art. 84 ust. 1, przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku, w którym upłynął termin uiszczenia opłaty.

2. ¹⁰³⁾ (uchylony)

3. ¹⁰⁴⁾ Uiszczenie opłaty następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu albo decyzja, o których mowa w art. 84 ust. 5 i 7, stały się ostateczne. Jeżeli w zezwoleniu na usunięcie drzewa lub krzewu został wskazany początek biegu terminu usunięcia drzewa lub krzewu, uiszczenie opłaty następuje w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia biegu tego terminu.

4. W razie nieterminowego uiszczenia opłaty pobiera się odsetki za zwłokę w wysokości odsetek pobieranych za nieterminowe regulowanie zobowiązań podatkowych.

5. Opłaty nieuiszczone w terminie, o którym mowa w ust. 3, podlegają wraz z odsetkami za zwłokę przymusowemu egzekucyjnemu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

6. ¹⁰⁵⁾ Na wniosek, złożony w terminie 14 dni od dnia, w którym zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu albo decyzja, o której mowa w art. 84 ust. 5 i 7, stały się ostateczne, opłat można na rozłożenie na raty lub przesunąć termin jej płatności, na okres nie dłuższy niż 3 lata, jeżeli przemawia za tym sytuacja materialna wnioskodawcy.

7. ¹⁰⁶⁾ Decyzją w sprawach rozłożenia opłaty na raty lub przesunięcia terminu jej płatności wydaje organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu.

8. Jeżeli zaległo ci płatności rat wyniosło równowartość trzech kolejnych rat, uiszczenie opłaty staje się wymagane w całości.

Art. 87a. [Metody wykonywania prac] ¹⁰⁷⁾ 1. Prace ziemne oraz inne prace wykonywane również, z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, wykonywane w obrębie korzeni, pnia lub korony drzewa lub w obrębie korzeni lub pędów krzewu, przeprowadza się w sposób najmniej szkodliwy dla drzewom lub krzewom.

2. Prace w obrębie korony drzewa nie mogą prowadzić do usunięcia gałęzi w wymiarze przekraczającym 30% korony, która rozwinęła się w całym okresie rozwoju drzewa, chyba że mają na celu:

- 1) usunięcie gałęzi obumarłych lub nadłamanych;
- 2) utrzymywanie uformowanego kształtu korony drzewa;
- 3) wykonanie specjalistycznego zabiegu w celu przywróceniu statyki drzewa.

3. Zabieg, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, wykonuje się na podstawie dokumentacji, w tym dokumentacji fotograficznej, wskazującej na konieczność przeprowadzenia takiego zabiegu. Dokumentację przechowuje się przez okres 5 lat od końca roku, w którym wykonano zabieg.

4. Usunięcie gałęzi w wymiarze przekraczającym 30% korony, która rozwinęła się w całym okresie rozwoju drzewa, w celu innym niż określony w ust. 2, stanowi uszkodzenie drzewa.

5. Usunięcie gałęzi w wymiarze przekraczającym 50% korony, która rozwinęła się w całym okresie rozwoju drzewa, w celu innym niż określony w ust. 2, stanowi zniszczenie drzewa.

6. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do drzew, o których mowa w art. 83f ust. 1.

7. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, metody wykonywania prac, o których mowa w ust. 1, kierując się potrzebą zapewnienia wykonywania prac w sposób najmniej szkodliwy dla drzewom lub krzewom.

Art. 87b. [Stosowanie rodków chemicznych] ¹⁰⁸⁾ 1. Na drogach publicznych oraz ulicach i placach rodki chemiczne powinny być stosowane w sposób najmniej szkodliwy dla terenów zieleni oraz zadrzewieniom.

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje rodków, jakie mogą być używane w miejscach, o których mowa w ust. 1, oraz warunki ich stosowania, kierując się potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej oraz odpowiednich warunków utrzymania dróg i bezpieczeństwa stwa korzystania z dróg.

Art. 88. [Administracyjna kara pieniężna] ¹⁰⁹⁾ 1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wymierza administracyjną karę pieniężną za:

- 1) usunięcie drzewa lub krzewu bez wymaganego zezwolenia;
- 2) usunięcie drzewa lub krzewu bez zgody posiadacza nieruchomości;
- 3) zniszczenie drzewa lub krzewu;
- 4) uszkodzenie drzewa spowodowane wykonywaniem prac w obrębie korony drzewa.

2. Kara, o której mowa w ust. 1, jest nakładana na posiadacza nieruchomości, albo właściciela urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego, albo na inny podmiot, jeżeli działał bez zgody posiadacza nieruchomości.

3. Uiszczenie kary następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja w sprawie wymierzenia kary stała się ostateczna.

4. Termin płatności kar wymierzonych na podstawie ust. 1 pkt 3 odracza się na okres 5 lat, jeżeli stopień zniszczenia drzewa lub krzewu nie wyklucza zachowania jego żywotności.

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, odroczenie terminu płatności kar wymierzonych za zniszczenie korony drzewa dotyczy 70% wysokości kary.

6. Kara jest umarzana po upływie 5 lat od dnia, w którym decyzja o odroczeniu terminu płatności kary stała się ostateczna, i po stwierdzeniu zachowania żywotności drzewa lub krzewu, lub braku żywotności drzewa lub krzewu z przyczyn niezależnych od podmiotu ukaranego.

7. W przypadku stwierdzenia, że drzewo lub krzew obumarły przed upływem 5 lat od dnia, w którym decyzja o odroczeniu terminu płatności kary stała się ostateczna, kara uiszcza się niezwłocznie, chyba że drzewo lub krzew

nie zachowały ywotno ci z przyczyn niezale nych od podmiotu ukaranego.

8. Na wniosek, zło ony w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary, o której mowa w ust. 1, stała si ostateczna, lub od dnia, w którym upłyn ł termin, na który odroczone uiszczenie kary, mo na rozło y kar na raty na okres nie dłu szy ni 5 lat.

9. Decyzje w sprawach, o których mowa w ust. 6-8, wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

10. Przepisu ust. 1 nie stosuje si do drzew i krzewów, o których mowa w art. 83f ust. 1.

- Art. 89. [Wysoko kary, przedawnienie]** ¹¹⁰⁾ 1. Administracyjn kar pieni n , o której mowa w art. 88 ust. 1 pkt 1-3, ustala si w wysoko ci dwukrotnej opłaty za usuni cie drzewa lub krzewu, o której mowa w art. 84 ust. 1.
2. Administracyjn kar pieni n , o której mowa w art. 88 ust. 1 pkt 4, ustala si w wysoko ci opłaty za usuni cie drzewa, o której mowa w art. 84 ust. 1, pomno onej przez 0,6.
3. Je eli ustalenie obwodu lub gatunku usuni tego lub zniszczonego drzewa jest niemo liwe z powodu wykarczowania pnia i braku kłody, dane do wyliczenia administracyjnej kary pieni nej ustala si na podstawie informacji zebranych w toku post powania administracyjnego, powi kszej c j o 50%.
4. Je eli ustalenie obwodu usuni tego lub zniszczonego drzewa jest niemo liwe z powodu braku kłody, obwód do wyliczenia administracyjnej kary pieni nej ustala si , przyjmuj c najmniejsz rednic pnia i pomniejszaj c wyliczony obwód o 10%.
5. Je eli ustalenie wielko ci powierzchni usuni tych lub zniszczonych krzewów jest niemo liwe, z powodu usuni cia p dów i korzeni, wielko t przyjmuje si na podstawie informacji zebranych w toku post powania administracyjnego.
6. W przypadku usuni cia drzewa lub krzewu obumarłego albo nierokuj cego szansy na prze ycie, złomu lub wyrotu, wysoko administracyjnej kary pieni nej obni a si o 50%.
7. W przypadku usuni cia albo zniszczenia drzewa lub krzewu, albo uszkodzenia drzewa w okoliczno ciach uzasadnionych stanem wy szej konieczno ci, nie wymierza si administracyjnej kary pieni nej.
8. Administracyjne kary pieni ne nieuiszczone w wyznaczonym terminie, podlegaj wraz z odsetkami za zwłok przymusowemu ci gni ciu w trybie okre lonym w przepisach o post powaniu egzekucyjnym w administracji.
9. Nale no z tytułu administracyjnej kary pieni nej przedawnia si po upływie 5 lat od ko ca roku, w którym upłyn ł termin płatno ci.
10. Nie wszczyna si post powania w sprawie wymierzenia administracyjnej kary pieni nej, a post powanie wszcz te w tej sprawie umarza si , je eli od ko ca roku, w którym usuni to lub zniszczono drzewo lub krzew albo uszkodzono drzewo, upłyn ło 5 lat.
11. Organ mo e umorzy 50% wymierzonej kary, o której mowa w ust. 1 lub 2, osobom fizycznym, które na cele niezwi zane z prowadzeniem działalno ci gospodarczej usun ły lub zniszczyły drzewo lub krzew albo uszkodziły drzewo, w przypadku gdy osoby te nie s w stanie ui ci kary w pełnej wysoko ci bez znacznego uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, je eli dochód miesi czny na jednego członka gospodarstwa domowego nie przekracza 50% minimalnego wynagrodzenia za prac w danym roku.

Art. 90. [Czynno ci starosty] ¹¹¹⁾ 1. Czynno ci, o których mowa w art. 83-89, w zakresie, w jakim s one wykonywane przez wójt, burmistrza albo prezydenta miasta, w odniesieniu do nieruchomości b d cych własno ci gminy - z wyj tkiem nieruchomości b d cych w ytkowaniu wieczystym innego podmiotu - wykonuje starosta.

2. (wchodzi od 2016-01-01)

Rozdział 5. Organy ochrony przyrody

Art. 91. [Organy ochrony przyrody] Organami w zakresie ochrony przyrody s :

- 1) minister wła ciwy do spraw rodowiska;
- 1a) Generalny Dyrektor Ochrony rodowiska;
- 2) wojewoda;
- 2a) regionalny dyrektor ochrony rodowiska;
- 2b) marszałek województwa;
- 2c) dyrektor parku narodowego;
- 3) starosta;
- 4) wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

Art. 92. [Zadania wła ciwego ministra] 1. Minister wła ciwy do spraw rodowiska wykonuje zadania organu administracji rz dowej w zakresie ochrony przyrody przy pomocy Głównego Konserwatora Przyrody, b d cego sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urz dzie obsługuj cym tego ministra.

2. Głównego Konserwatora Przyrody powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra wła ciwego do spraw rodowiska.

Art. 93. (uchylony)

Art. 94. [Zadania wykonywane przez dyrektora parku] 1. Zadania regionalnego dyrektora ochrony rodowiska w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje dyrektor tego parku.

2. Minister wła ciwy do spraw rodowiska jest organem wy szego stopnia w stosunku do dyrektora parku narodowego w zakresie, o którym mowa w ust. 1.

Art. 95. [Organy opiniodawczo-doradcze] Organami opiniodawczo-doradczymi w zakresie ochrony przyrody s :

- 1) Pa stwowa Rada Ochrony Przyrody, działaj ca przy ministrze wła ciwym do spraw rodowiska;
- 2) regionalna rada ochrony przyrody, działaj ca przy regionalnym dyrektorze ochrony rodowiska;
- 3) rada naukowa parku narodowego, działaj ca przy dyrektorze parku narodowego;
- 4) rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych, działaj ca przy dyrektorze parku krajobrazowego lub dyrektorze zespołu parków krajobrazowych.

Art. 96. [Państwowa Rada Ochrony Przyrody] 1. Członków Państwowej Rady Ochrony Przyrody w liczbie 40 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych.

2. Państwowa Rada Ochrony Przyrody wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

3. Do zadań Państwowej Rady Ochrony Przyrody należą w szczególności:

- 1) ocena realizacji ustawy;
- 2) opiniowanie strategii, planów i programów dotyczących ochrony przyrody;
- 3) ocena realizacji programu ochrony i zrównowagonego użytkowania różnorodności biologicznej;
- 4) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących ochrony przyrody;
- 5) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody;
- 6) popularyzowanie ochrony przyrody.

4. Wydatki związane z działalnością Państwowej Rady Ochrony Przyrody są pokrywane z budżetu państwa z budżetu, której dysponentem jest minister właściwy do spraw środowiska.

Art. 97. [Regionalne rady ochrony przyrody] 1. Członków regionalnej rady ochrony przyrody, w liczbie od 20 do 30 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, regionalny dyrektor ochrony środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki, organizacji ekologicznych i Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz sejmiku województwa.

2. Regionalna rada ochrony przyrody wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

3. Do zadań regionalnej rady ochrony przyrody należą w szczególności:

- 1) ocena realizacji zadań w zakresie ochrony przyrody;
- 2) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie ochrony przyrody wydawanych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 3) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody;
- 4) opiniowanie planów rozwoju i strategii wojewódzkich w zakresie ochrony przyrody.

4. Wydatki związane z działalnością regionalnej rady ochrony przyrody są pokrywane ze środków regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Art. 98. [Rada naukowa parku narodowego] 1. Członków rady naukowej parku narodowego w liczbie od 10 do 20 na kadencję trwającą 5 lat powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych oraz właściwych miejscowo samorządów wojewódzkich i samorządów gminnych.

2. Rada naukowa parku narodowego wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

3. Do zadań rady naukowej parku narodowego należą w szczególności:

- 1) ocena stanu zasobów, tworów i składników przyrody;
- 2) opiniowanie projektu planu ochrony i zadań ochronnych;
- 3) ocena realizacji ustalonego planu ochrony, rocznych zadań ochronnych i skuteczności zabiegów ochronnych;
- 4) opiniowanie programów badawczych i naukowych w zakresie ochrony przyrody;
- 5) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody i funkcjonowania parku narodowego.

4. Wydatki związane z działalnością rady naukowej parku narodowego są pokrywane z budżetu państwa, z budżetu przeznaczanej na działalność parków narodowych.

Art. 99. [Rada parku krajobrazowego] 1. Członków rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych w liczbie od 10 do 20 na kadencję trwającą 5 lat powołuje zarząd województwa spośród działających na rzecz ochrony przyrody przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych oraz przedstawicieli właściwych miejscowo jednostek samorządu województwa, samorządu gminnego i organizacji gospodarczych.

2. Członków rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych powołanych na terenie kilku województw powołuje zarząd województwa, na którego obszarze znajduje się największa część parku lub zespołu parków, w porozumieniu z pozostałymi zarządami województw.

3. Rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych wybiera ze swojego grona przewodniczącego i zastępców oraz uchwała regulamin działania.

4. Do zadań rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych należą w szczególności:

- 1) ocena stanu zasobów, tworów i składników przyrody, wartości kulturowych oraz ustalenie programów ochrony przyrody;
- 2) opiniowanie projektu planu ochrony;
- 3) ocena realizacji ustalonego planu ochrony i innych zadań z zakresu ochrony przyrody;
- 4) opiniowanie i ocena realizacji projektów i programów działalności parku krajobrazowego lub zespołu parków krajobrazowych w zakresie ochrony przyrody, edukacji, turystyki i rekreacji.

5. Wydatki związane z działalnością rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych są pokrywane z budżetu właściwego województwa.

Art. 100. [Diety, zwrot kosztów podróży] Członkom organów opiniodawczo-doradczych, o których mowa w art. 95, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie, przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów na zasadach określonych w przepisach dotyczących wysokośći oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, wydanych na podstawie art. 77° § 2 Kodeksu pracy.

Rozdział 6. Służba ochrony przyrody

Art. 101. (uchylony)

Art. 102. (uchylony)

Art. 103. [Słu ba Parku Narodowego] 1. Zadania zwi zane z ochron przyrody, badaniami naukowymi i działalno ci edukacyjn , a tak e ochron mienia parku narodowego oraz zwalczaniem przest pstw i wykrocze w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje Słu ba Parku Narodowego.

2. Do zada Słu by Parku Narodowego nale y:

- 1) realizacja ustale planów ochrony i zada ochronnych;
- 2) informowanie i promocja w zakresie ochrony przyrody, w tym prowadzenie muzeum przyrodniczego, o rodków informacji i edukacji oraz publikowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych;
- 3) prowadzenie bada naukowych w celu okre lenia metod i sposobów ochrony przyrody, skuteczno ci działa ochronnych oraz rozpoznawania ró norodno ci biologicznej;
- 4) utrzymywanie w nale ywym stanie infrastruktury technicznej zarz dzanej przez park narodowy;
- 5) udost pnianie parku narodowego do celów naukowych, edukacyjnych, rekreacyjnych, turystycznych i sportowych.

3. (uchylony)

4. Minister wła ciwy do spraw rodowiska, kieruj c si potrzeb doboru w Słu bach Parków Narodowych osób o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, okre li, w drodze rozporz dzenia, stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne, jakie powinni spełnia pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Słu bach Parków Narodowych, z uwzgl dnieniem wykształcenia i sta u pracy.

5. Minister wła ciwy do spraw rodowiska okre li, w drodze rozporz dzenia, warunki wynagradzania za prac pracowników parków narodowych i przyznawania im innych wiadcze zwi zanych z prac , w tym:

- 1) kwoty wynagrodzenia zasadniczego pracowników parków narodowych,
- 2) inne, poza wynagrodzeniem zasadniczym, składniki wynagrodzenia i ich kwoty, uzasadnione zwłascza pełnieniem okre lonej funkcji lub zajmowaniem okre lonego stanowiska, szczególnymi wła ciwo ciami pracy, warunkami wykonywanej pracy oraz kwalifikacjami zawodowymi pracowników

- uwzgl dniaj c specyfik i charakter pracy pracowników parków narodowych.

Art. 104. [Uprawnienia pracowników Słu by Parku Narodowego] 1. Pracownikom Słu by Parku Narodowego przysługuje:

- 1) bezpłatne umundurowanie, które nosz przy wykonywaniu czynno ci słu bowych;
- 2) bezpłatne mieszkanie, je eli stanowisko oraz charakter pracy s zwi zane z konieczno ci zamieszkania w miejscu jej wykonywania.

2. Pracownicy Słu by Parku Narodowego przy wykonywaniu czynno ci słu bowych korzystaj z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych.

3. Bezpłatne mieszkanie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, przysługuje pracownikom zatrudnionym na stanowiskach:

- 1) dyrektora parku;
- 2) zast pcy dyrektora parku;
- 3) głównego ksi gowego;
- 4) głównego specjalisty do spraw ochrony przyrody;
- 5) kierownika pracowni naukowo-edukacyjnej;
- 6) głównego specjalisty do spraw udost pniania parku;
- 7) nadle niczego;
- 8) konserwatora obr bu ochronnego;
- 9) le niczego;
- 10) konserwatora obwodu ochronnego;
- 11) podle niczego;
- 12) starszego straznika;
- 13) straznika;
- 14) kierownika o rodka hodowli zwierz t;
- 15) kierownika szkółki le nej;
- 16) komendanta Stra y Parku;
- 17) zast pcy komendanta Stra y Parku;
- 18) dowódcy grupy terenowej Stra y Parku;
- 19) starszego straznika Stra y Parku;
- 20) straznika Stra y Parku.

4. Przez bezpłatne mieszkanie nale y rozumie przydzielony pracownikowi lokal mieszkalny w budynku wielorodzinnym lub jednorodzinny, za którego u ywanie pracownik nie wnosi opłat.

5. Członkami rodziny pracownika, których uwzgl dnia si przy przydziale lokalu mieszkalnego, s pozostaj cy z pracownikiem we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) małonek;
- 2) dzieci (własne lub małonka, przysposobione lub przyj te na wychowanie w ramach rodziny zast pczej) pozostaj ce na jego utrzymaniu, nie dłu ej jednak ni do uko czenia przez nie 25 lat;
- 3) rodzice pracownika i jego małonka b d cy na jego wył cznym utrzymaniu lub je eli ze wzgl du na wiek albo inwalidztwo, albo inne okoliczno ci s niezdolni do wykonywania zatrudnienia; za rodziców uwa a si równie ojczyma i macoch oraz osoby przysposabiaj ce.

6. Bezpłatne mieszkanie przydziela si pracownikowi Słu by Parku Narodowego na jego wniosek, który zawiera:

- 1) imi , nazwisko i adres wnioskodawcy;
- 2) dat i miejsce zatrudnienia;
- 3) liczb i stopie pokrewie stwa osób, o których mowa w ust. 5.

7. Bezpłatne mieszkanie przydziela si z zasobów mieszkaniowych parku narodowego.

8. Bezpłatne mieszkanie przydziela si na czas zatrudnienia na stanowisku, o którym mowa w ust. 3.

9. Bezpłatne mieszkanie przydziela si na podstawie umowy zawieranej:

- 1) z dyrektorem parku narodowego - przez ministra wła ciwego do spraw rodowiska;
- 2) z pracownikiem Słu by Parku Narodowego - przez dyrektora parku narodowego.

10. W umowie, o której mowa w ust. 9, ustala się :

- 1) szczegółowe warunki korzystania z bezpłatnego mieszkania;
- 2) termin zwolnienia bezpłatnego mieszkania, nie dłużej niż 6 miesięcy od dnia ustania zatrudnienia na stanowisku uprawniającym do bezpłatnego mieszkania;
- 3) sposób zwalniania bezpłatnego mieszkania przez pracownika Służby Parku Narodowego przechodzącego na emeryturę lub rent oraz możliwość przydzielenia lokalu zamiennego.

11. Pracownik Służby Parku Narodowego zwalnia bezpłatne mieszkanie wraz ze wszystkimi osobami pozostającymi z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

12. W razie braku możliwości przydzielenia bezpłatnego mieszkania lub zamieszkiwania, za zgodą dyrektora parku narodowego albo ministra właściwego do spraw środowiska, przez pracownika Służby Parku Narodowego w mieszkaniu stanowi własność tego pracownika, przysługuje pracownikowi ekwiwalent za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania.

13. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12, przyznaje się uprawnionemu pracownikowi Służby Parku Narodowego na jego wniosek, do którego załącza się oświadczenie o liczbie i stopniu pokrewieństwa osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

14. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12, pracownikowi Służby Parku Narodowego oblicza dyrektor parku narodowego, a dyrektorowi parku narodowego - minister właściwy do spraw środowiska, przyjmując iloczyn średniej stawki czynszu w stosunkach najmu w danej miejscowości i wielkości normatywnej powierzchni użytkowej przysługującej pracownikowi.

15. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12, jest wypłacany każdorazowo miesięcznie z wynagrodzeniem.

16. Na potrzeby obliczenia i wypłaty ekwiwalentu za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania ustala się następujące wielkości normatywnej powierzchni użytkowej w przeliczeniu na liczbę osób pozostających z pracownikiem Służby Parku Narodowego we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) 35 m² - dla 1 osoby;
- 2) 40 m² - dla 2 osób;
- 3) 45 m² - dla 3 osób;
- 4) 55 m² - dla 4 osób;
- 5) 65 m² - dla 5 osób;
- 6) 70 m² - dla 6 lub więcej osób.

17. Wielkość normatywnej powierzchni użytkowej podwyższa się o 10 m², jeżeli w lokalu mieszka osoba niepełnosprawna, wymagająca do poruszania się wózka inwalidzkiego.

18. W przypadku gdy uprawnienia do bezpłatnego mieszkania przysługują dwu lub więcej osobom pozostającym we wspólnym gospodarstwie domowym, przydziela się jedno bezpłatne mieszkanie, o którym mowa w ust. 3, albo przyznaje się jeden ekwiwalent, o którym mowa w ust. 12.

19. ¹¹²⁾ Minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, dla pracowników Służby Parków Narodowych wzór legitymacji służbowej, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym odpowiedni wzór umundurowania wyjściowego i polowego na cały rok, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundury oraz wzór orła umieszczanego na czapkach, kierując się potrzebą zapewnienia pracownikom Służby Parków Narodowych odpowiednich warunków do wykonywania zadań wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku oraz potrzeb rozróżnienia cech umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.

Art. 104a. [Sprzedaż lokali] 1. Park narodowy może sprzedawać nieprzydatne parkowi narodowemu budynki mieszkalne, samodzielne lokale mieszkalne, samodzielne lokale użytkowe przeznaczone na garaże, zwane dalej „lokalami”. Lokal sprzedaje się wraz z pomieszczeniami przynależnymi oraz prawem związanym z prawem własności lokalu.

2. Nie podlegają sprzedaży lokale:

- 1) niezbędne dla zapewnienia bezpłatnych mieszkań dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach, o których mowa w art. 104 ust. 3;
- 2) związane z zarządzaniem parkiem narodowym.

3. Pracownikom i byłym pracownikom parku narodowego mającym co najmniej 3-letni okres zatrudnienia w parkach narodowych, z wyłączeniem osób, z którymi stosunek pracy został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika, przysługuje pierwszeństwo w nabyciu lokali, których są najemcami i w których mieszkają.

4. Ustalenie ceny lokalu przy sprzedaży, o której mowa w ust. 1, następuje na zasadach określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Cena sprzedaży lokalu podlega obniżeniu o 6% za każdy rok zatrudnienia w parkach narodowych i o 3% za każdy rok najmu tego lokalu, jednak nie więcej niż o 95%. Jeżeli osobą uprawnioną jest emeryt lub rencista, cena sprzedaży lokalu wynosi 5% jego wartości. W razie zbiegu uprawnień do obniżenia ceny sprzedaży lokalu przysługujących osobom prowadzącym wspólne gospodarstwo domowe okresy zatrudnienia tych osób sumuje się, przy czym bonifikata nie może przekroczyć 95% ceny sprzedaży lokalu. Uprawnienie to przysługuje tylko przy nabyciu jednego lokalu.

6. Przepisy ust. 3-5 stosuje się również do osób bliskich, które w dniu śmierci pracownika parku narodowego zamieszkiwały razem z nim. Przez osoby bliskie rozumie się małżonków oraz wstępnych i zstępnych, a także osoby przysposabiające i przysposobione.

7. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 5, przysługuje osobom bliskim również w stosunku do lokalu, którego prawo najmu osoby te uzyskały w zamian za lokal zajmowany w dniu śmierci pracownika lub byłego pracownika parku narodowego. Uprawnienie to przysługuje tylko jednej osobie bliskiej i tylko przy nabyciu jednego lokalu.

8. Dyrektor parku narodowego może zwrócić kwotę równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji, jeżeli nabywca lokalu, o którym mowa w ust. 3, 6 i 7, przed upływem 5 lat od dnia jego nabycia zbył ten lokal lub wykorzystał na inne cele niż mieszkaniowe. Waloryzacji dokonuje się według zasad określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

9. Przepisów ust. 8 nie stosuje się w przypadku zbycia na rzecz osoby bliskiej, z zastrzeżeniem ust. 10.
10. Przepisy ust. 8 stosuje się odpowiednio do osoby bliskiej, która zbyła lub wykorzystwała nieruchomości na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty, przed upływem 5 lat, licząc od dnia pierwotnego nabycia.
11. Najemcom nieposiadającym uprawnień, o których mowa w ust. 3, 6 i 7, przysługuje pierwszeństwo w nabyciu przeznaczonych do sprzedaży lokali, który zajmują co najmniej od 3 lat, na podstawie umowy najmu zawartej na czas nieoznaczony. Przepisu ust. 5 nie stosuje się.
12. O przeznaczeniu lokali do zbycia dyrektor parku narodowego zawiadamia na piśmie osoby, o których mowa w ust. 3, 6, 7 i 11, wyznaczając co najmniej miesięczny termin na złożenie pisemnego oświadczenia o zamiarze nabycia lokalu, liczonego od dnia doręczenia zawiadomienia osobie zainteresowanej. Niezłożenie oświadczenia w wyznaczonym terminie oznacza rezygnację z nabycia lokalu.
13. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 12, powinno zawierać:
- 1) cenę lokalu;
 - 2) przewidywany termin zawarcia umowy sprzedaży lokalu;
 - 3) informację o skutku złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 12.
14. Pracownikom i byłym pracownikom parku narodowego niebędącym najemcami lokali przeznaczonych do sprzedaży przysługuje pierwszeństwo w nabyciu lokali wolnych (pustostanów), na warunkach określonych w ust. 5.
15. Lokale mogą być zbywane, pod rygorem nieważności, wyłącznie na zasadach określonych w ust. 1-14.
16. W sprawach, o których mowa w ust. 1-14, nie stosuje się ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań budowanych własnymi przedsięwzięciami państwowymi, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań budowanych własnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 4, poz. 24, z późn. zm.¹¹³).

Art. 104b. [Wyłączenie prawa do ekwiwalentu] Pracownik, który nabył lokal wykorzystywany lub przeznaczony na cele mieszkaniowe na zasadach określonych w art. 104a ust. 1-14 albo skorzystał z uprawnień określonych w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań budowanych własnymi przedsięwzięciami państwowymi, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań budowanych własnymi Skarbu Państwa, nie może ubiegać się o wypłacanie ekwiwalentu za niewykorzystanie bezpłatnego mieszkania lub przydzielenie bezpłatnego mieszkania.

Art. 105. [Dyrektor parku krajobrazowego] 1. Parkiem krajobrazowym kieruje dyrektor parku krajobrazowego.
2. Dyrektora parku krajobrazowego powołuje zarząd województwa, po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody.

3. Dyrektora parku krajobrazowego położonego na terenie kilku województw powołuje zarząd województwa właściwy ze względu na siedzibę parku, w porozumieniu z pozostałymi zarządami województw.

4. Do zadań dyrektora parku krajobrazowego należą:

- 1) ochrona przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych;
- 2) organizacja działalności edukacyjnej, turystycznej oraz rekreacyjnej;
- 3) *(uchylony)*
- 4) współdziałanie w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi;
- 5) składanie wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszarów wchodzących w skład parku krajobrazowego.

5. Na terenie zarządzanym przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, znajdującym się w granicach parku krajobrazowego, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony parku krajobrazowego, uwzględnionym w planie urządzenia lasu.

Art. 106. [Zespoły parków krajobrazowych] 1. W celu kierowania parkami krajobrazowymi mogą być tworzone zespoły parków krajobrazowych, jako jednostki budżetowe w rozumieniu przepisów o finansach publicznych.

2. Do dyrektora zespołu parków krajobrazowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące dyrektora parku krajobrazowego.

Art. 107. [Służba Parku Krajobrazowego] 1. Zadania z zakresu ochrony przyrody, walorów krajobrazowych, wartości historycznych i kulturowych oraz działalności edukacyjnej na terenie parku krajobrazowego wykonuje Służba Parku Krajobrazowego.

2. Do zadań Służby Parku Krajobrazowego należą:

- 1) inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej;
- 2) identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnątrz i zewnątrz parku krajobrazowego oraz wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego;
- 3) gromadzenie dokumentacji dotyczącej przyrody oraz wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- 4) realizacja zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego;
- 5) informowanie o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody;
- 6) prowadzenie edukacji przyrodniczej w szkołach i w środowisku społecznym, a także promowanie wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych parku krajobrazowego;
- 7) współpraca z samorządami, zarządami obszarów parku krajobrazowego, organizacjami ekologicznymi i z innymi podmiotami, mającymi związek z ochroną parku krajobrazowego.

3. *(uchylony)*

4. Pracownik Służby Parku Krajobrazowego ma prawo do legitymowania osób naruszających przepisy o ochronie przyrody, a w razie odmowy okazania dokumentu pozwalającego na ustalenie tożsamości - zwracania się do Policji lub innych właściwych organów o ustalenie tożsamości.

5. Pracownik Służby Parku Krajobrazowego otrzymuje bezpłatne umundurowanie, które obowiązkowo nosi przy wykonywaniu czynności służbowych.

6. Minister właściwy do spraw rodowiska, kierując się potrzebą doboru w Służbach Parków Krajobrazowych pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, określi, w drodze rozporządzenia, stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne, jakie powinny spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Krajobrazowych, z uwzględnieniem wykształcenia i stażu pracy.

7. Minister właściwy do spraw rodowiska określi, w drodze rozporządzenia, dla pracowników Służby Parków Krajobrazowych wzór legitymacji służbowej, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym odpowiedni wzór umundurowania wyjściowego i polowego na cały rok, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundury, wzór orła umieszczanego na czapce, a także okresy użytkowania części umundurowania, kierując się potrzebą zapewnienia pracownikom Służby Parków Krajobrazowych odpowiednich warunków do wykonywania zadań, wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku, oraz potrzebę rozróżnienia cech umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.

Rozdział 7. Zwalczanie przestępstw i wykroczeń na obszarach chronionych

Art. 108. [Funkcjonariusze Straży Parku] 1. W parkach narodowych zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody wykonują funkcjonariusze Straży Parku zaliczani do Służby Parku Narodowego.

2. Funkcjonariuszem Straży Parku może być osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) ukończyła 21 lat;
- 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 4) nie została pozbawiona praw publicznych;
- 5) posiada co najmniej wykształcenie średnie;
- 6) posiada nienaganną opinię właściwego miejscowo komendanta Policji;
- 7) posiada odpowiedni stan zdrowia potwierdzony orzeczeniem lekarskim i orzeczeniem psychologicznym;
- 8) nie była karana za przestępstwa.

3. Koszty orzeczenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 7, ponosi osoba kandydująca na funkcjonariusza Straży Parku.

4. Funkcjonariusz Straży Parku podlega co 5 lat okresowym badaniom lekarskim i psychologicznym, potwierdzonym orzeczeniem.

5. Funkcjonariusz Straży Parku przy wykonywaniu zadań, o których mowa w ust. 1, ma prawo do:

- 1) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia oraz wiadków przestępstwa lub wykroczenia, w celu ustalenia ich tożsamości;
- 2) kontroli dowodów wniesienia opłat, o których mowa w art. 12 ust. 3;
- 3) zatrzymywania i przekazywania Policji lub innym właściwym organom osób w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 4) zatrzymywania i dokonywania kontroli środków transportu w celu sprawdzenia ich ładunku oraz przeglądania zawartości bagaży w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 5) przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 6) zabezpieczenia jako dowodów rzeczowych, za pokwitowaniem, przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub wykroczenia, a także narzędzi i środków służących do ich popełnienia;
- 7) kontroli i zatrzymania, za pokwitowaniem, dokumentów w zakresie legalności posiadania tworów lub składników przyrody i obrotu nimi, pochodzących z obszaru parku narodowego;
- 8) kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze parku narodowego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy.

6. Uprawnienia, o których mowa w ust. 5, przysługują dyrektorowi parku narodowego, jego zastępcy, nadleźniczemu, konserwatorowi obrębu ochronnego, leśniczemu, konserwatorowi obwodu ochronnego, podleśniczemu, starszemu strażnikowi i strażnikowi.

7. Czynnici, o których mowa w ust. 5 pkt 1 i 3-8, funkcjonariusz Straży Parku ma prawo wykonywać w granicach parku lub poza jego granicami w razie uzasadnionego podejrzenia, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione na szkodę parku narodowego.

8. Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w ust. 5 pkt 3-6, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego lub przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

9. Rada Ministrów, kierując się potrzebą ustalenia jednolitych sposobów legitymowania i kontroli osób popełniających wykroczenia i przestępstwa przeciwko ochronie przyrody, określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania następujących czynności:

- 1) dla Straży Parku:
 - a) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia oraz wiadków przestępstwa lub wykroczenia w celu ustalenia ich tożsamości,
 - b) zatrzymywania osób w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia,
 - c) kontroli i zatrzymania, za pokwitowaniem, dokumentów dotyczących legalności posiadania tworów lub składników przyrody pochodzących z obszaru parku narodowego i obrotu nimi,
 - d) kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze parku narodowego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy;
- 2) dla Służby Parku Krajobrazowego - legitymowania osób naruszających przepisy o ochronie przyrody, a w razie odmowy okazania dokumentu pozwalającego na ustalenie tożsamości - zwracania się do Policji lub innych właściwych organów o ustalenie ich tożsamości.

10. Minister właściwy do spraw rodowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb współpracy Straży Parku z Policją oraz zakres działań Straży Parku podlegających kontroli Policji i sposób sprawowania tej kontroli, kierując się potrzebą podejmowania

wspólnych działań Straży Parku z Policją na obszarze parku narodowego w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń.

Art. 108a. [Odesłanie] Do kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy stosuje się przepisy rozdziału 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Art. 109. [Rodki przymusu bezpo redniego] ¹¹⁴⁾ W przypadkach, o których mowa w art. 11 pkt 1-3, 8 i 10-14 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o rodkach przymusu bezpo redniego i broni palnej (Dz.U. poz. 628), funkcjonariusz Straży Parku może użyć rodków przymusu bezpo redniego, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a, pkt 7, 9, pkt 12 lit. a i pkt 13 tej ustawy, lub wykorzysta te rodki.

Art. 110. [Bro bojowa, my liwska] 1. Funkcjonariusz Straży Parku może być wyposażony w broń bojową oraz broń myśliwską, a pracownik Służby Parku w broń myśliwską.

2. Funkcjonariusz Straży Parku może być dopuszczony do pracy z bronią, jeżeli:

1) odbył szkolenie podstawowe dla funkcjonariuszy Straży Parku i zdał egzamin przed komisją egzaminacyjną;

2) zdał egzamin ze znajomości przepisów dotyczących posiadania, używania i umiejętności posługiwania się bronią przed komisją, o której mowa w art. 16 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. z 2012 r. poz. 576);

3) posiada orzeczenie lekarskie i psychologiczne stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy z bronią.

3. Broń bojową i broń myśliwską dyrektor parku narodowego nabywa na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji, na wniosek dyrektora parku narodowego, zgodnie z ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji.

4. Dyrektor parku narodowego może przydzielić broń bojową lub broń myśliwską wraz z amunicją funkcjonariuszowi Straży Parku.

5. Decyzją o wyposażeniu funkcjonariusza Straży Parku w broń bojową lub broń myśliwską na czas pełnienia służby podejmuje także dorazowo Komendant Straży Parku.

6. Broń, o której mowa w ust. 4, przydziela się wraz ze świadectwem broni.

7. ¹¹⁵⁾ W przypadkach, o których mowa w art. 45 pkt 1 lit. a i pkt 2 oraz w art. 47 pkt 1, 3, 5 i 6 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o rodkach przymusu bezpo redniego i broni palnej, funkcjonariusz Straży Parku może użyć broni palnej lub ją wykorzysta.

8. Broń myśliwską, o której mowa w ust. 4, funkcjonariusz Straży Parku ma prawo użyć w następujących przypadkach:

1) w celu eliminacji lub odstraszenia w granicach parku narodowego zwierząt stwarzających rzeczywiste i bezpo rednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi;

2) w razie konieczności odstrzału, za zgodą dyrektora parku narodowego, zwierzęcia, które nie ma szans na przeżycie.

9. ¹¹⁶⁾ (uchylony)

10. Minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, zakres szkolenia podstawowego oraz tryb powoływania komisji egzaminacyjnej, o których mowa w ust. 2 pkt 1, kierując się potrzebą posiadania przez funkcjonariuszy Straży Parku wiedzy niezbędnej do wykonywania zadań.

11. ¹¹⁷⁾ (uchylony)

12. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określa, w drodze rozporządzenia, sposób ewidencjonowania i przechowywania broni bojowej oraz broni myśliwskiej wraz z amunicją, kierując się potrzebą zabezpieczenia broni bojowej oraz broni myśliwskiej wraz z amunicją, będącej w dyspozycji Straży Parku.

13. Przepisy dotyczące dopuszczania, przydzielania i wyposażania w broń myśliwską stosuje się odpowiednio do pracowników Służby Parku, o których mowa w ust. 1.

Art. 110a. [Użycie i wykorzystanie rodków przymusu bezpo redniego, zasady] ¹¹⁸⁾ Użycie i wykorzystanie rodków przymusu bezpo redniego i broni palnej oraz dokumentowanie tego użycia i wykorzystania odbywa się na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o rodkach przymusu bezpo redniego i broni palnej.

Rozdział 8. Wykonywanie ochrony przyrody

Art. 111. [Projekt programu] 1. Minister właściwy do spraw środowiska sporządza projekt programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z projektem planu działań.

2. Minister właściwy do spraw środowiska zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z projektem planu działań, o którym mowa w ust. 1.

3. Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań zatwierdza, w drodze uchwały, Rada Ministrów.

Art. 112. [Monitoring przyrodniczy] 1. W ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzi się monitoring przyrodniczy różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

2. Monitoring przyrodniczy polega na obserwacji i ocenie stanu oraz zachodzących zmian w składnikach różnorodności biologicznej i krajobrazowej, w tym typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, ze szczególnym uwzględnieniem typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym, a także na ocenie skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody.

Art. 113. [Centralny rejestr form ochrony przyrody] 1. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi centralny rejestr form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-9.

1a. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres informacji gromadzonych w centralnym rejestrze form ochrony przyrody,
- 2) organizacji, trybu i standardy techniczne tworzenia rejestru,
- 3) sposób aktualizacji rejestru oraz udostępniania danych zawartych w rejestrze

- z uwzględnieniem konieczności zapewnienia kompletnej i jednolitej informacji o formach ochrony przyrody w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. (uchylony)

3. (uchylony)

4. Organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9, przesyła Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

Art. 114. [Dokumentacja zasobów przyrody] 1. Regionalny dyrektor ochrony środowiska gromadzi dokumentację dotyczącą zasobów, twórców i składników przyrody, a w szczególności cennych ze względów naukowych twórców przyrody, stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także ich siedlisk oraz siedlisk przyrodniczych.

2. Regionalny dyrektor ochrony środowiska prowadzi rejestr form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9, położonych w całości lub w części na obszarze jego działania.

3. Organ, który ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6-9, przesyła regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 113 ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

Art. 115. [Tablice informacyjne] 1. Na obrzeżach lub w pobliżu form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 oraz 7 i 8, umieszcza się tablice informujące o nazwie form ochrony przyrody oraz o zakazach obowiązujących na obszarach lub w stosunku do tych form, a na obrzeżach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4-6 i pkt 9, umieszcza się tablice informujące o nazwie formy ochrony przyrody.

2. Na obrzeżach parku narodowego tablice, o których mowa w ust. 1, umieszcza dyrektor parku narodowego, a na obrzeżach lub w pobliżu form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-9 - organ sprawujący nadzór nad daną formą ochrony przyrody.

3. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wzory tablic, o których mowa w ust. 1, kierując się potrzebą ujednoczenia tablic, określając ich kształt i rozmiary, materiał, z jakiego zostaną wykonane, tło tablic, wielkość i kolor liter w napisach.

Art. 116. [Miejsca parkingowe] W przypadku przebiegu drogi publicznej przez park narodowy lub rezerwat przyrody wyznaczenie miejsc parkingowych następuje po uzyskaniu zgody - odpowiednio - dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Rozdział 9. Gospodarowanie zasobami i składnikami przyrody

Art. 117. [Gospodarowanie zasobami przyrody] 1. Gospodarowanie zasobami dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz zasobami genetycznymi roślin, zwierząt i grzybów uytwowanymi przez człowieka powinno zapewniać ich trwałość, optymalną liczebność i ochronę różnorodności genetycznej, w szczególności ci przez:

- 1) ochronę, utrzymanie lub racjonalne zagospodarowanie naturalnych i półnaturalnych ekosystemów, w tym lasów, torfowisk, bagien, muraw, solnisk, klifów nadmorskich i wydm, linii brzegów wód, dolin rzecznych, ród i ródlik, a także rzek, jezior i obszarów morskich oraz siedlisk i ostoj roślin, zwierząt lub grzybów;
- 2) stworzenie warunków do rozmnażania i rozprzestrzeniania zagrożonych wyginięciem roślin, zwierząt i grzybów oraz ochronę i odtwarzanie ich siedlisk i ostoj, a także ochronę tras migracyjnych zwierząt.

2. Na gruntach uytwowanych gospodarczo w parkach narodowych lub rezerwach przyrody stosuje się ochronę krajobrazową.

Art. 118. [Roboty melioracyjne] ¹¹⁹⁾ 1. Zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska wymaga prowadzenie, na obszarach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9, w obrębach ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie różnorodnym, a także w obrębie cieków naturalnych, następujących działań:

- 1) wymienionych w art. 22 ust. 1b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz.U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm. ¹²⁰⁾);
- 2) melioracji wodnych;
- 3) wydobywania z wód kamienia, wiru, piasku oraz innych materiałów, w ramach szczególnego korzystania z wód;
- 4) innych niż wymienione w pkt 1-3 działań obejmujących roboty ziemne mogące zmienić warunki wodne lub wodno-glebowe.

2. ¹²¹⁾ W zgłoszeniu określa się:

- 1) lokalizację, rodzaj, zakres, sposób i termin prowadzenia działań, o których mowa w ust. 1;
- 2) w przypadku działań, o których mowa w art. 22 ust. 1b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, jeżeli jest to możliwe - także termin i zakres działań objętych zgłoszeniem, prowadzonych w przeszłości na obszarze, którego dotyczy zgłoszenie.

3. W przypadku przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w stosunku do których nie przeprowadzono oceny oddziaływania na środowisko, do zgłoszenia należy dołączyć decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.

4. W przypadku gdy działania, o których mowa w ust. 1, wykraczają poza obszar jednego województwa, zgłoszenia dokonuje się regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska, na którego obszarze włąciwo ci znajduje się najwięksi terenu, na którym mają być prowadzone te działania.

5. Zgłoszenia należy dokonać przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych, a jeżeli te pozwolenia nie są wymagane - przed rozpoczęciem działań, o których mowa w ust. 1.

6. Do prowadzenia działań, o których mowa w ust. 1, mogą przystąpić:

1) jeżeli w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia regionalny dyrektor ochrony środowiska nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu;

2) nie później niż po upływie 2 lat od określonego w zgłoszeniu terminu ich rozpoczęcia.

7. Regionalny dyrektor ochrony środowiska wnosi sprzeciw, jeżeli:

1) zgłoszenie dotyczy działań objętych obowiązkami uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a ta decyzja nie została wydana;

2) prowadzenie działań objętych zgłoszeniem narusza przepisy dotyczące form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9, lub obowiązków ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie wodnym.

8. W decyzji, o której mowa w ust. 6 pkt 1, regionalny dyrektor ochrony środowiska może nałożyć obowiązek uzyskania decyzji o warunkach prowadzenia działań, jeżeli prowadzenie działań, o których mowa w ust. 1, może:

1) naruszać przepisy dotyczące form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9, lub obowiązków ochronnych wyznaczonych na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie wodnym;

2) spowodować pogorszenie stanu środowiska, a w szczególności może znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów chronionych, naruszać zakazy w nich obowiązujące, lub znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska przyrodnicze, chronione gatunki roślin, zwierząt lub grzybów, lub ich siedliska.

9. Jeżeli prowadzenie działań, o których mowa w ust. 1, może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska, wydając decyzję, o której mowa w ust. 6 pkt 1, w której nałożył obowiązek uzyskania decyzji o warunkach prowadzenia działań, stwierdza obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 oraz nakłada obowiązek przedłożenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Przepisy art. 97 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko stosuje się odpowiednio.

Art. 118a. [Decyzja o warunkach prowadzenia działań] ¹²²⁾ 1. Wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działań, jeżeli obowiązek uzyskania tej decyzji nałożono na podstawie art. 118 ust. 8, następuje przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, pozwolenia wodnoprawnego lub pozwolenia na realizację inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych, a jeżeli pozwolenia te nie są wymagane - przed rozpoczęciem prowadzenia działań, o których mowa w art. 118 ust. 1.

2. Wniosek o wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działań zawiera w szczególności ci:

1) miejsce prowadzenia działań;

2) rodzaj, zakres oraz sposób prowadzenia działań;

3) termin prowadzenia działań;

4) propozycję warunków prowadzenia działań;

5) uzasadnienie prowadzenia działań;

6) w przypadku prowadzenia działań w obwodzie rybackim - wskazanie użytkownika tego obwodu.

3. Jeżeli zakres działań, o których mowa w art. 118 ust. 1, obejmuje czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 lub art. 52 ust. 1, wniosek zawiera także informacje określone w art. 56 ust. 6.

4. Do wniosku dołącza się:

1) po wiadczon przez właściwy organ kopii mapy ewidencyjnej oraz wypis z rejestru gruntów obejmujący przewidywany teren, na którym prowadzone będą działania, o których mowa w art. 118 ust. 1;

2) w przypadku działań, o których mowa w art. 118 ust. 1 pkt 2 - mapę zawierającą informacje z ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów, o której mowa w art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;

3) w przypadku, o którym mowa w art. 118 ust. 9 - raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

5. W decyzji o warunkach prowadzenia działań określa się:

1) miejsce prowadzenia działań;

2) rodzaj, zakres oraz sposób prowadzenia działań;

3) warunki prowadzenia działań, wynikające z konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, a także zapobiegania lub ograniczania oddziaływania planowanych działań na środowisko przyrodnicze;

4) termin prowadzenia działań.

6. Jeżeli wnioskowany zakres lub sposób prowadzenia działań, o których mowa w art. 118 ust. 1, powodowałby znacząco negatywne oddziaływanie na cele ochrony obszarów chronionych, siedliska przyrodnicze, chronione gatunki roślin, zwierząt lub grzybów, lub ich siedliska, którego nie można wyeliminować lub istotnie ograniczyć przez określenie warunków ich prowadzenia, regionalny dyrektor ochrony środowiska może, za zgodą wnioskodawcy, określić inny od wnioskowanego zakres lub sposób prowadzenia tych działań. W przypadku braku zgody wnioskodawcy regionalny dyrektor ochrony środowiska odmawia wydania decyzji o warunkach prowadzenia działań.

7. Jeżeli stwierdzono obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska przeprowadza także ocenę przed wydaniem decyzji o warunkach prowadzenia działań. Przepisy działu V rozdziału 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko stosuje się odpowiednio.

8. Decyzja o warunkach prowadzenia działań zastępuje także zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ust. 1, wymagające uzgodnienia z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Do uzgodnienia nie stosuje się przepisów art. 106 §

3, 5 i 6 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks post powania administracyjnego.

9. Decyzja o warunkach prowadzenia działła zast puj ca zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ust. 2b, wymaga uzgodnienia z ministrem wla ciwym do spraw rodowiska. Do uzgodnienia nie stosuje si przepisów art. 106 § 3, 5 i 6 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks post powania administracyjnego.

10. Stron post powania w sprawie o wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działła jest wnioskodawca, wla ciciel wody, u ytkownik obwodu rybackiego i wla ciele nieruchomości obj tych działaniami, o których mowa w art. 118 ust. 1.

11. Je eli liczba stron post powania o wydanie decyzji o warunkach prowadzenia działła przekracza 20, stosuje si przepis art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks post powania administracyjnego.

12. Decyzj o warunkach prowadzenia działła wydaje regionalny dyrektor ochrony rodowiska.

13. W przypadku działła , o których mowa w art. 118 ust. 1, wykraczaj cych poza obszar jednego województwa decyzj o warunkach prowadzenia działła wydaje regionalny dyrektor ochrony rodowiska, na którego obszarze wla ciwo ci znajduje si najwi ksza cz terenu, na którym maj by prowadzone te działania, w porozumieniu z wla ciwymi regionalnymi dyrektorami ochrony rodowiska.

Art. 118b. [Wył czenie stosowania] ¹²³⁾ Przepisów art. 118 i art. 118a nie stosuje si do:

1) działła przewidzianych do realizacji w ramach przedsi wzi mog cych znacz co oddziaływa na rodowisko, dla których przeprowadzono ocen oddziaływania przedsi wzi cia na rodowisko, w trakcie której uzgodniono realizacj przedsi wzi cia z regionalnym dyrektorem ochrony rodowiska;

2) rozbiórki i modyfikacji tam bobrowych oraz zasypywania nor bobrów, prowadzonych zgodnie z zezwoleniem, wydanym na podstawie art. 56 ust. 1, 2 lub 2b, lub zarz dzeniem, wydanym na podstawie art. 56a;

3) usuwania drzew i krzewów na obszarach szczególnego zagro enia powodzi zgodnie z decyzj wydan na podstawie art. 88l ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;

4) działła , o których mowa w art. 22 ust. 1b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, obejmuj cych:

a) wykaszanie ro lin z dna oraz brzegów ródl dowych wód powierzchniowych w terminie od dnia 15 sierpnia do ko ca lutego,

b) usuwanie ro lin pływaj cych i korzeni cych si w dnie ródl dowych wód powierzchniowych w terminie od dnia 15 sierpnia do ko ca lutego, poza obszarami Natura 2000, w których przedmiotem ochrony jest siedlisko przyrodnicze nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculon fluitantis*), o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 26,

c) usuwanie drzew i krzewów porastaj cych dno oraz brzegi ródl dowych wód powierzchniowych, których wiek nie przekracza 10 lat,

d) zasypywanie wyrw w brzegach i dnie ródl dowych wód powierzchniowych oraz ich zabudow biologiczn , realizowane w terminie do 2 lat od momentu ich powstania,

e) udra nianie ródl dowych wód powierzchniowych przez usuwanie zatorów utrudniaj cych swobodny przepływ wód,

f) remont lub konserwacj stanowi cych własno wla ciciela wody budowli regulacyjnych oraz ubezpiecze w obr bie tych budowli lub urz dze wodnych.

Art. 119. [Zakaz budowy] Zabrania si wznoszenia w pobli u morza, jezior i innych zbiorników wodnych, rzek i kanałów obiektów budowlanych uniemo liwiaj cych lub utrudniaj cych ludziom i dziko wyst puj cym zwierz tom dost p do wody, z wyj tkiem obiektów słu cych turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej oraz zwi zanych z bezpiecze stwem powszechnym i obronno ci kraju.

Art. 119a. [Zakaz rozmna ania zwierz t] 1. Zabrania si rozmna ania zwierz t uzyskanych w wyniku krzy owania i krzy owania zwierz t, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b i w art. 120 ust. 1, oraz zwierz t łownych, ze zwierz tami z innych gatunków, a tak e ze zwierz tami z form i odmian hodowlanych, bez zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony rodowiska.

2. Wniosek o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, powinien zawiera odpowiednio:

1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;

2) cel wykonania wnioskowanych działła ;

3) nazw gatunku lub gatunków, w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje, których b d dotyczy działła;

4) liczb osobników, których dotyczy wniosek;

5) okre lenie miejsca i czasu wykonania działła ;

6) wiadectwo pochodzenia;

7) opini lub orzeczenie lekarsko-weterynaryjne powiatowego lekarza weterynarii stwierdzaj ce spełnienie przez wnioskodawc warunków przetrzymywania gatunków, odpowiadaj cych ich potrzebom biologicznym.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

1) imi , nazwisko i adres albo nazw i siedzib wnioskodawcy;

2) nazw gatunku lub gatunków, w j zyku łaci skim i polskim, je eli polska nazwa istnieje, których b d dotyczy działła;

3) liczb osobników, których dotyczy zezwolenie;

4) okre lenie miejsca i czasu oraz warunków wykonania działła , których dotyczy zezwolenie;

5) okre lenie terminu zło enia informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

4. Generalny Dyrektor Ochrony rodowiska:

1) odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, je eli wnioskodawca był skazany prawomocnym wyrokiem s du za przest pstwo maj ce zwi zek z przewo eniem przez granic pa stwa, przetrzymywaniem, prowadzeniem hodowli, rozmna aniem i sprzeda na terenie kraju gatunków, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b i w art. 120 ust. 1, oraz zwierz t łownych, w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia si wyroku;

2) mo e odmówi wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, je eli wnioskowana czynno stwarza zagro enie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych.

5. Generalny Dyrektor Ochrony rodowiska cofa zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, je eli:

1) po wydaniu zezwolenia zostan ujawnione okoliczno ci, o których mowa w ust. 4, uzasadniaj ce odmow wydania zezwolenia;

2) zezwolenie zostało uyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

Art. 120. [Zakaz] 1. Zabrania się wprowadzania do rodowiska przyrodniczego oraz przemieszczania w tym rodowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych.

2. Zezwolenie na:

1) wwozienie z zagranicy gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do rodowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym, oraz jednocześnie na czynności, o których mowa w pkt 2, w stosunku do tych okazów - wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Rodowiska;

2) przetrzymywanie, hodowlę, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży i zbywanie gatunków, o których mowa w pkt 1 - wydaje właściwy regionalny dyrektor ochrony rodowiska.

2a. *(uchylony)*

2b. Wniosek o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać odpowiednio:

1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;

2) cel wykonania wnioskowanych czynności;

3) opis czynności, której dotyczy wniosek;

4) nazwę gatunku lub gatunków, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje, których dotyczy czynności;

5) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wnioski, o ile jest to możliwe do ustalenia;

6) określenie warunków, miejsca i czasu wykonania czynności;

7) wiadectwo pochodzenia;

8) *(uchylony)*

2c. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2, zawiera:

1) imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę wnioskodawcy;

2) nazwę gatunku lub gatunków, których dotyczy czynności, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;

3) liczbę lub ilość osobników, których dotyczy zezwolenie, o ile jest to możliwe do ustalenia;

4) opis czynności, na które wydaje się zezwolenie;

5) określenie warunków, miejsca i czasu wykonania czynności, których dotyczy zezwolenie;

6) określenie terminu złożenia informacji o wykorzystaniu zezwolenia.

2d. Organ, o którym mowa w ust. 2:

1) odmawia wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli wnioskodawca był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo mające związek z przewożeniem przez granicę państwa, przetrzymywaniem, prowadzeniem hodowli, rozmnażaniem i sprzedażą na terenie kraju roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych, w okresie 3 lat od dnia uprawomocnienia się wyroku;

2) może odmówić wydania zezwolenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli wnioskowana czynność stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych.

2e. Organ, o którym mowa w ust. 2, cofa zezwolenie, o którym mowa w tym przepisie, jeżeli:

1) po wydaniu zezwolenia zostaną ujawnione okoliczności, o których mowa w ust. 2d, uzasadniające odmowę wydania zezwolenia;

2) zezwolenie zostało uyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

2f. Minister właściwy do spraw rodowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, list roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do rodowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, kierując się potrzebą zapewnienia ciągłości istnienia i ochrony różnorodności rodzimych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów.

2g. Generalny Dyrektor Ochrony Rodowiska i regionalny dyrektor ochrony rodowiska dokonują kontroli spełniania warunków określonych w wydanych przez siebie zezwoleniach. Do przeprowadzenia kontroli przepisy art. 56 ust. 7b-7i stosuje się odpowiednio.

2h. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska do dnia 31 stycznia każdego roku składa Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Rodowiska raport o wydanych w roku poprzednim zezwoleniach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, zawierających informacje, o których mowa w ust. 2c pkt 2-5, a także informację o wykorzystaniu zezwoleń oraz wynikach kontroli spełniania warunków określonych w tych zezwoleniach.

3. ¹²⁴⁾ Przepisów ust. 1-2h nie stosuje się do organizmów morskich, na których prowadzenie chowu, hodowli, zarybiania, wprowadzania lub przenoszenia, wymagane jest zezwolenie ministra właściwego do spraw rybołówstwa, wydawane odpowiednio na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybołówstwie śródlądowym albo na podstawie odpowiednio art. 97 albo art. 99 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim (Dz.U. z 2015 r. poz. 222).

4. Zakazu, o którym mowa w ust. 1, z wyjątkiem gatunków, które w przypadku uwolnienia do rodowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, nie stosuje się do wprowadzania do rodowiska przyrodniczego i przemieszczania w tym rodowisku roślin:

1) przy zakładaniu i utrzymywaniu terenów zieleni oraz zakładaniu i utrzymywaniu zadrzewień poza lasami i obszarami objętymi formami ochrony przyrody;

2) wykorzystywanych w ramach racjonalnej gospodarki leśnej i rolnej.

Art. 121. [Gospodarowanie zasobami przyrody nieożywionej] 1. Gospodarowanie zasobami przyrody nieożywionej powinno być prowadzone w sposób zapewniający ochronę innych zasobów, tworów i składników przyrody, oszczędne użytkowanie przestrzeni oraz zachowanie szczególnie cennych tworów i składników przyrody nieożywionej, w tym profili geologicznych i glebowych, jaskiń, turni, skałek, gładzów narzutowych, naturalnych zbiorników i cieków wodnych, ródół i wodospadów, elementów dna morza, wydmy i glebowych powierzchni wzorcowych, a także miejsc występowania kopalnych szlaków roślin i zwierząt.

2. Wywóz za granicę meteorytów i kopalnych szlaków roślin i zwierząt wymaga zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Rodowiska.

Art. 122. [Obowiązek powiadomienia o kopalnych szczękach] 1. Kto dokona odkrycia kopalnych szczęk rolin lub zwierząt, jest obowiązany powiadomić o tym niezwłocznie regionalnego dyrektora ochrony rodowiska, a jeżeli nie jest to możliwe - wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

2. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta jest obowiązany przekazać niezwłocznie regionalnemu dyrektorowi ochrony rodowiska zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1.

3. Jeżeli regionalny dyrektor ochrony rodowiska ustali, że odkryte kopalne szczętki rolin lub zwierząt są cenne dla nauki, przekazuje je do muzeum lub placówki naukowej.

Art. 123. [Kontrola przestrzegania przepisów] 1. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska dokonuje kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystania zasobów i składników przyrody przez jednostki organizacyjne oraz osoby prawne i fizyczne.

2. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska.

3. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 2, zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności, miejsca i zakresu kontroli oraz podstawy prawnej do jej wykonywania.

4. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać upoważnienie, o którym mowa w ust. 2.

5. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren należący do podmiotu kontrolowanego;
- 2) udzielenia pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzenia z nich odpisów, wyciągów lub kopii oraz zabezpieczania tych dokumentów.

6. Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół.

7. Protokół podpisuje osoba wykonująca czynności kontrolne oraz podmiot kontrolowany.

8. W przypadku odmowy podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany, protokół podpisuje tylko osoba wykonująca czynności kontrolne, dokonując w protokole stosownej adnotacji o odmowie podpisania protokołu przez podmiot kontrolowany.

9. Wstęp oraz wykonywanie czynności kontrolnych następuje w obecności właściciela lub posiadacza nieruchomości.

Art. 124. [Zakaz wypalania traw] Zabrania się wypalania łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych, szlaków kolejowych oraz trzcinowisk i szuwarów.

Art. 125. [Niszczenie rolin i zabijanie zwierząt] Roliny, zwierzęta lub grzyby, a także ich siedliska, nieobjęte formami ochrony przyrody mogą być niszczone lub zabijane jedynie w związku z:

- 1) realizacją zadań uzasadnionych potrzebami ochrony przyrody;
- 2) prowadzeniem badań naukowych lub edukacyjnych;
- 3) racjonalną gospodarką;
- 4) amatorskim połowem ryb;
- 5) zbiorami na własne potrzeby;
- 6) prowadzeniem akcji ratowniczej;
- 7) bezpieczeństwem powszechnym;
- 8) bezpieczeństwem sanitarnym i weterynaryjnym;
- 9) ochroną życia i zdrowia ludzi;
- 10) zapobieganiem skutkom klęsk żywiołowej lub ich usuwaniem.

Rozdział 10. Skutki prawne objęcia ochroną

Art. 126. [Odpowiedzialność za szkody] 1. Skarbu Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez:

- 1) ¹²⁵⁾ *ubry* - w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym;
- 2) ¹²⁶⁾ *wilki* - w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 3) ¹²⁷⁾ *rysie* - w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 4) ¹²⁸⁾ *niedźwiedzie* - w pasiekach, w pogłowie zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych;
- 5) ¹²⁹⁾ *bobry* - w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim.

2. Odpowiedzialność, o której mowa w ust. 1, nie obejmuje utraconych korzyści.

3. Ogłędzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje regionalny dyrektor ochrony rodowiska, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku.

4. ¹³⁰⁾ *Właściciele lub użytkownicy gospodarstw rolnych i leśnych mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony rodowiska, a na obszarze parku narodowego - z dyrektorem tego parku, w zakresie sposobów zabezpieczania upraw i płodów rolnych, lasów oraz zwierząt gospodarskich przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1.*

5. Współdziałanie, o którym mowa w ust. 4, może obejmować budowę urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom, finansowane z budżetu właściwego miejscowo dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony rodowiska, w ramach zawartych umów cywilnoprawnych.

6. Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa;
- 2) jeżeli poszkodowany:
 - a) nie dokonał sprzątu upraw lub płodów rolnych w ciągu 14 dni od zakończenia zbiorów tego gatunku rolin w danym regionie,
 - b) nie wyraził zgody na budowę przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska lub dyrektora parku narodowego urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom;
- 3) za szkody:

- a) powstałe w mieniu Skarbu Państwa, z wyłączeniem mienia oddanego do gospodarczego korzystania na podstawie Kodeksu cywilnego,
 - b) nieprzekraczające w ciągu roku wartość 100 kg w przeliczeniu na jeden hektar uprawy,
 - c) w uprawach rolnych związanych z naruszeniem powszechnie stosowanych wymogów agrotechnicznych,
 - d) wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowiu zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez odpowiedniej opieki.
7. Szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne, występujące w parkach narodowych, strefach ochronnych zwierząt łownych oraz w rezerwatach przyrody szacuje się oraz dokonuje wypłaty odszkodowania według zasad określonych w rozdziale 9 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066, z późn. zm. ¹³¹).
8. Szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne w strefie ochronnej zwierząt łownych należy do zadań Służby Parku Narodowego, a w rezerwatach przyrody - do sprawującego nadzór nad rezerwatem.
9. Odszkodowania za szkody spowodowane przez zwierzęta łowne w parku narodowym oraz strefie ochronnej zwierząt łownych są pokrywane ze środków parku narodowego, a za szkody spowodowane w rezerwatach przyrody - ze środków regionalnej dyrekcji ochrony środowiska.
10. W sprawach spornych dotyczących wysokości odszkodowania za szkody wyrządzone przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1, orzeka się dyspowszechnie.
11. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa i ministrem właściwym do spraw rybołówstwa określa, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy szacowaniu szkód oraz sposób wypłaty odszkodowania za szkody, o których mowa w ust. 1, a także wzory dokumentów dotyczących szacowania szkód i wyliczania odszkodowania oraz terminy zgłoszenia i szacowania szkody, kierując się potrzebą dokonania oceny rzeczywistej szkody oraz przyjęcia wysokości wyceny szkody według cen rynkowych.
12. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż wymienione w ust. 1 gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, kierując się potrzebą utrzymania ochrony gatunkowej zwierząt zagrożonych wyginięciem i wyrządzających szkody w gospodarce człowieka.

Rozdział 11. Przepisy karne

Art. 127. [Wykroczenia] Kto umyślnie:

- 1) narusza zakazy obowiązuje w:
 - a) parkach narodowych,
 - b) rezerwatach przyrody,
 - c) parkach krajobrazowych,
 - d) obszarach chronionego krajobrazu,
 - e) obszarach Natura 2000,
- 2) narusza zakazy obowiązuje w stosunku do:
 - a) pomników przyrody,
 - b) stanowisk dokumentacyjnych,
 - c) ujęć ekologicznych,
 - d) zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
 - e) (uchylona)
- 3) nie zgłasza do rejestru, o którym mowa w art. 64 ust. 1, posiadanych lub hodowlanych zwierząt,
- 4) (uchylony)
- 5) narusza zakaz, o którym mowa w art. 119a ust. 1,
- 6) wprowadza do obrotu produkty z fok wbrew warunkom określonym w art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie handlu produktami z fok (Dz.Urz. UE L 286 z 31.10.2009, str. 36)

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 127a. [Bezprawne posiadanie okazów objętych ochroną gatunkową] 1. Kto, wbrew przepisom ustawy, wchodzi w posiadanie okazów roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową w liczbie większej niż nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 128. [Przestępstwa] Kto:

- 1) bez dokumentu wymaganego na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, lub wbrew jego warunkom przewozi przez granicę Unii Europejskiej okaz gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1,
- 2) narusza przepisy prawa Unii Europejskiej dotyczące ochrony gatunków dziko żyjących zwierząt i roślin w zakresie regulacji obrotu nimi poprzez:
 - a) nieprzedkładanie zgłoszenia importowego,
 - b) użycie okazów określonych gatunków w innym celu niż wskazany w zezwoleniu importowym,
 - c) korzystanie w sposób nieuprawniony ze zwolnień od nakazów przy dokonywaniu obrotu sztucznie rozmnożonymi roślinami,
 - d) oferowanie zbycia lub nabycia, nabywanie lub pozyskiwanie, użycie lub wystawianie publicznie w celach zarobkowych, zbywanie, przetrzymywanie lub przewożenie w celu zbycia okazów określonych gatunków roślin lub zwierząt,
 - e) użycie zezwolenia albo świadectwa dla okazu innego niż ten, dla którego było ono wydane,
 - f) składanie wniosku o wydanie zezwolenia importowego, eksportowego, reeksportowego, lub świadectwa bez poinformowania o wcześniejszym odrzuceniu wniosku - podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 128a. [Handel] 1. Kto handluje okazami gatunku podlegaj ącego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, w liczbie wi kszej ni nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, e ma to wpływ na zachowanie wła ciwego stanu ochrony gatunku,

podlega karze pozbawienia wolno ci od 3 miesi cy do lat 5.

2. Je eli sprawca czynu okre lonego w ust. 1 działa nieumy lnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolno ci albo pozbawienia wolno ci do lat 2.

Art. 129. [Katalog kar] W razie ukarania za wykroczenie okre lone w art. 127 albo w art. 131 lub skazania za przest pstwo okre lone w art. 127a, art. 128 albo w art. 128a s d mo e orzec:

1) przepadek przedmiotów słu cych do popełnienia wykroczenia lub przest pstwa oraz przedmiotów, ro lin, zwierz t lub grzybów pochodz cych z wykroczenia lub przest pstwa, chocia by nie stanowiły własno ci sprawcy;

2) obowi zek przywrócenia stanu poprzedniego, a je li obowi zek taki nie byłby wykonalny - nawi zk do wysoko ci 10 000 złotych na rzecz organizacji społecznej działaj cej w zakresie ochrony przyrody lub wła ciwego, ze wzgl du na miejsce popełnienia wykroczenia lub przest pstwa, wojewódzkiego funduszu ochrony rodowiska i gospodarki wodnej.

Art. 130. [Odpisy orzeczenia; dor czenia] 1. S d dor cza odpis wydanego prawomocnego orzeczenia o przypadku okazów gatunków:

1) ministrowi wła ciwemu do spraw rodowiska - w przypadku gatunków obj tych ochron na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej, o których mowa w art. 61 ust. 1;

2) (uchylony)

3) regionalnemu dyrektorowi ochrony rodowiska wła ciwemu ze wzgl du na miejsce popełnienia wykroczenia lub przest pstwa - w przypadkach innych ni okre lone w pkt 1.

2. Okazy gatunków podlegaj przekazaniu podmiotom uprawnionym do ich utrzymywania, wyznaczanym decyzj administracyjn przez organy, o których mowa w ust. 1.

3. Organy, o których mowa w ust. 1, mog zarz dzi , w drodze decyzji administracyjnej, na koszt skazanego, odesłanie okazów gatunków, wobec których przepadek orzeczone, do pa stwa, z którego dokonano ich przywozu.

4. Regionalny dyrektor ochrony rodowiska mo e zarz dzi , w drodze decyzji administracyjnej, na koszt skazanego, u miercenie zwierz t lub zniszczenie ro lin lub grzybów gatunków obcych stanowi cych własno ci sprawcy.

Art. 131. [Wykroczenia] Kto:

1) prowadzi c działalno gospodarcz w zakresie handlu zwierz tami gatunków podlegaj cych ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, nie posiada lub nie przekazuje odpowiedniej dokumentacji stwierdzaj cej legalno pochodzenia zwierz cia,

1a) chwytą lub zabiją dziko wyst puj ce zwierz ta, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. a i b przy u yciu urz dze , sposobów lub metod, o których mowa w art. 54,

2) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom utworzy lub prowadzi ogród botaniczny, ogród zoologiczny lub o rodek,

3) przeprowadzaj c likwidacj ogrodu zoologicznego lub o rodka nie zapewni przebywaj cym tam zwierz tom warunków odpowiadaj cych ich potrzebom biologicznym,

4) narusza zakazy dotycz ce zwierz t niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi, o których mowa w art. 73 ust. 1,

4a) nie zachowuj c nale ytej ostro no ci dopuszcza do uciezki zwierz cia z gatunku, o którym mowa w art. 73 ust. 1 lub art. 120 ust. 2,

5) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom przenosi z ogrodu botanicznego lub ogrodu zoologicznego do rodowiska przyrodniczego ro liny lub zwierz ta gatunków zagro onych wygini ciem,

6) wykonuje prace ziemne oraz inne prace zwi zane z wykorzystaniem sprz tu mechanicznego lub urz dze technicznych w obr bie bryły korzeniowej drzew lub krzewów na terenach zieleni lub zadrzewieniach w sposób znacz co szkodz cy drzewom lub krzewom,

7) stosuje rodki chemiczne na drogach publicznych oraz ulicach i placach w sposób znacz co szkodz cy terenom zieleni lub zadrzewieniom,

8) ¹³²⁾ prowadzi działania wymagaj ce zgłoszenia, o którym mowa w art. 118 ust. 1, bez dokonania tego zgłoszenia albo niezgodnie z decyzj o wyra eniu sprzeciwu, o której mowa w art. 118 ust. 6 pkt 1, albo bez

uzyskania lub wbrew warunkom decyzji o warunkach prowadzenia działa , o której mowa w art. 118 ust. 8, w przypadku nało enia obowi zku jej uzyskania.

9) wprowadza do rodowiska przyrodniczego lub przemieszcza w tym rodowisku ro liny, zwierz ta lub grzyby gatunków obcych,

10) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom sprowadza do kraju, przetrzymuje, prowadzi hodowl ,

rozmna a lub sprzedaje na terenie kraju ro liny, zwierz ta lub grzyby gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do rodowiska przyrodniczego mog zagrozi rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym,

11) nie powiadamia regionalnego dyrektora ochrony rodowiska lub wójta, burmistrza albo prezydenta miasta o odkryciu kopalnych szcz tków ro lin lub zwierz t,

12) wypala ł ki, pastwiska, nieu ytki, rowy, pasy przydro ne, szlaki kolejowe, trzcinowiska lub szuvary,

13) wbrew przepisom art. 125 zabija zwierz ta, niszczy ro liny lub grzyby lub niszczy siedliska ro lin, zwierz t lub grzybów,

14) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do ro lin, zwierz t lub grzybów obj tych ochron gatunkow

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 131a. [Przepadek zwierz t niebezpiecznych] 1. W razie ukarania za wykroczenie okre lone w art. 131 pkt 4 s d mo e orzec przepadek zwierz t niebezpiecznych dla ycia i zdrowia ludzi.

2. Zwierz ta, o których mowa w ust. 1, podlegaj przekazaniu podmiotom uprawnionym do ich utrzymywania, wyznaczonym przez regionalnego dyrektora ochrony rodowiska.

Art. 132. [Stosowanie przepisów KPW] Orzekanie w sprawach, o których mowa w art. 127 i 131, następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 12. Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 133. *(pominięty)*

Art. 134. *(pominięty)*

Art. 135. *(pominięty)*

Art. 136. *(pominięty)*

Art. 137. *(pominięty)*

Art. 138. *(pominięty)*

Art. 139. *(pominięty)*

Art. 140. *(pominięty)*

Art. 141. *(pominięty)*

Art. 142. *(pominięty)*

Rozdział 13. Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

Art. 143. [Dotychczasowe obraczkowanie ptaków] Obraczkowanie ptaków przed dniem wejścia w życie ustawy nie podlega wymianie na obraczki sporządzone zgodnie ze wzorem określonym w przepisach, o których mowa w art. 55.

Art. 144. ¹³³⁾ *(pominięty)*

Art. 145. [Wojewódzcy konserwatorzy przyrody] 1. Wojewódzcy konserwatorzy przyrody powołani przed dniem wejścia w życie ustawy pozostają na dotychczas zajmowanych stanowiskach.

2. Z dniem wejścia w życie ustawy dotychczasowe stosunki pracy z wojewódzkimi konserwatorami przyrody nawiązane na podstawie powołania przekształcają się w stosunki pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, na warunkach pracy i płacy określonych w powołaniu.

Art. 146. [Wyłączenie] Przepis art. 108 ust. 2 pkt 5 nie ma zastosowania do funkcjonariuszy Straży Parku zatrudnionych w parku narodowym przed dniem wejścia w życie ustawy, przez okres nie krótszy niż 10 lat.

Art. 147. [Umundurowanie] Umundurowanie oraz przedmioty uzupełniające mundury pracowników Służb Parków Narodowych i Służb Parków Krajobrazowych mogą być używane według dotychczas obowiązujących wzorów do czasu wyczerpania zapasów.

Art. 148. ¹³³⁾ *(pominięty)*

Art. 149. ¹³³⁾ *(pominięty)*

Art. 150. ¹³³⁾ *(pominięty)*

Art. 151. [Przepis przejściowy] Straż Parku, Służba Parku Narodowego i Służba Parku Krajobrazowego działające przed dniem wejścia w życie ustawy stają się odpowiednio Strażą Parku, Służbą Parku Narodowego i Służbą Parku Krajobrazowego w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 152. [Zadania dotychczasowych organów ochrony przyrody] 1. Zadania Państwowej Rady Ochrony Przyrody, wojewódzkich rad ochrony przyrody, rad naukowych parków narodowych, rad parków krajobrazowych lub rad zespołów parków krajobrazowych, do czasu powołania członków tych organów, wykonują odpowiednio Państwowa Rada Ochrony Przyrody, wojewódzkie komisje ochrony przyrody, rady parków narodowych i rady parków.

2. Powołanie członków Państwowej Rady Ochrony Przyrody, wojewódzkich rad ochrony przyrody, rad naukowych parków narodowych, rad parków krajobrazowych lub rad zespołów parków krajobrazowych nastąpi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 153. [Formy ochrony przyrody] Formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-10, utworzone lub wprowadzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się formami ochrony przyrody w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 154. [Plany ochrony] 1. Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych ustanowione w okresie od dnia 2 lutego 2001 r. do dnia wejścia w życie ustawy stają się planami ochrony w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. *(uchylony)*

3. Dla parków krajobrazowych, które miały zatwierdzone rozporządzeniem plany ochrony do dnia 2 lutego 2001 r., sporządza się, z ich wykorzystaniem, plany ochrony w rozumieniu niniejszej ustawy, w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 155. [Parki gminne] Parki gminne utworzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się parkami gminnymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 156. [Strefy ochrony] Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych, ustalone przed dniem wejścia w życie ustawy, stają się strefami ochrony ostoi, miejscami rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 157. [Dotychczasowe przepisy wykonawcze] Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 161, zachowują moc do czasu wejścia w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 158. [Stosowanie przepisów dotychczasowych] Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, a niezakończonych decyzją ostateczną stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 159. [Krajowy Związek Parków Narodowych] 1. Z dniem wejścia w życie ustawy Krajowy Zarząd Parków Narodowych przechodzi w stan likwidacji. Aktywa i pasywa Krajowego Zarządu Parków Narodowych przejmuje

minister włą ciwy do spraw rodowiska.

2. Likwidacj Krajowego Zarz du Parków Narodowych prowadzi si pod jego dotychczasow nazw z dodatkiem „w likwidacji”.

3. Pracownicy Krajowego Zarz du Parków Narodowych z dniem wej cia w ycie ustawy staj si pracownikami urz du obsługuj cego ministra włą ciwego do spraw rodowiska, z zastrze eniem art. 160.

4. Minister włą ciwy do spraw finansów publicznych, w porozumieniu z ministrem włą ciwym do spraw rodowiska, w drodze rozporz dzenia, dokona przeniesienia planowanych dochodów i wydatków bud etowych w ramach cz ci 41 - rodowisko mi dzy działami i rozdziałami bud etu pa stwa w zakresie dotycz cym zada przejt tych przez Ministerstwo rodowiska z Krajowego Zarz du Parków Narodowych oraz okre li limity zatrudnienia i kwoty wynagrodze w podziale na działy i rozdziały bud etu pa stwa, z zachowaniem przeznaczenia rodków publicznych wynikaj cego z ustawy bud etowej.

5. Do przeniesie , o których mowa w ust. 4, nie stosuje si ogranicze wynikaj cych z art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

Art. 160. [Wyga ni cie stosunków pracy] 1. Stosunki pracy z pracownikami, o których mowa w art. 159 ust. 3, wygasaj po upływie 3 miesi cy od dnia wej cia w ycie ustawy:

1) je eli przed upływem 2 miesi cy od dnia wej cia w ycie ustawy nie zostan im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy na dalszy okres zatrudnienia albo

2) w razie odmowy przyj cia nowych warunków pracy i płacy, o których mowa w pkt 1, w terminie nie pó niejszym ni 2 tygodnie przed upływem 3 miesi cy od dnia wej cia w ycie ustawy.

2. Pracodawca jest obowi zany powiadomi , w formie pisemnej, pracownika o terminie wyga ni cia stosunku pracy i o skutkach nieprzyj cia nowych warunków pracy i płacy.

3. Wcze niejsze rozwi zanie stosunku pracy przez pracodawc mo e nast pi za wypowiedzeniem.

4. Pracownicy, o których mowa w art. 159 ust. 3, zachowuj uprawnienia pracownicze wynikaj ce z aktów, na podstawie których powstał ich stosunek pracy przed dniem wej cia w ycie ustawy, do dnia:

1) wymienionego w ust. 1 pkt 2 - je eli przyj li proponowane warunki pracy i płacy na dalszy okres zatrudnienia, albo

2) wyga ni cia stosunku pracy, o którym mowa w ust. 1, albo

3) wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 3.

5. W przypadku wyga ni cia stosunku pracy, o którym mowa w ust. 1, lub wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 3, pracownikowi przysługuje odprawa, o której mowa w art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwi zywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotycz cych pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844, z pó n. zm.¹³⁴).

Art. 161. [Derogacja] Traci moc ustawa z dnia 16 pa dziernika 1991 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623, z 2002 r. Nr 130, poz. 1112 oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568 i Nr 203, poz. 1966).

Art. 162. [Wej cie w ycie] Ustawa wchodzi w ycie z dniem 1 maja 2004 r., z wyj tkiem art. 39 i 134 pkt 2, które wchodzi w ycie z dniem 1 stycznia 2005 r.

Odnosnik . Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdro enia nast puj cych dyrektyw Wspólnot Europejskich:

1) dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.Urz. WE L 103 z 25.04.1979, str. 1, z pó n. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 98, z pó n. zm.);

2) dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z pó n. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102, z pó n. zm.);

3) dyrektywy Rady 1999/22/WE z dnia 29 marca 1999 r. dotycz cej trzymania dzikich zwierz t w ogrodach zoologicznych (Dz.Urz. WE L 94 z 09.04.1999, str. 24; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 140);

4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiaj cej ramy działa Wspólnoty w dziedzinie polityki rodowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) (Dz.Urz. UE L 164 z 25.06.2008, str. 19).

Załącznik

Wykaz Parków Narodowych

1) Tre odno nika publikujemy na ko cu ustawy.

2) Art. 3 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w ycie 5.09.2014 r.

3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2013 r. poz. 1238 oraz z 2014 r. poz. 40, 47, 457, 822 i 1101.

4) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2003 r. Nr 170, poz. 1652, z 2004 r. Nr 6, poz. 41, Nr 93, poz. 895 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 203, poz. 1683, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600 i Nr 249, poz. 1834, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, z 2008 r. Nr 171, poz. 1055, z 2009 r. Nr 92, poz. 753 i Nr 98, poz. 817, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 106, poz. 622, Nr 134, poz. 778 i Nr 228, poz. 1368, z 2012 r. poz. 951 i 1069 oraz z 2013 r. poz. 165.

5) Art. 5 pkt 2e dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.

- 6) Art. 5 pkt 2f dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 7) Art. 5 pkt 13a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 8) Art. 5 pkt 15b dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 9) Art. 5 pkt 15c dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 10) Art. 5 pkt 16a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 11) Art. 5 pkt 21 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 12) Art. 5 pkt 23 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 13) Art. 5 pkt 23a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 14) Art. 5 pkt 26a dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 15) Art. 5 pkt 26b dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 16) Art. 5 pkt 26c dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 17) Art. 5 pkt 26d dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 18) Art. 5 pkt 26e dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 19) Art. 5 pkt 27 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 20) Art. 5 pkt 27a dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 21) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2010 r. Nr 106, poz. 675, Nr 143, poz. 963, Nr 155, poz. 1043, Nr 197, poz. 1307 i Nr 200, poz. 1323, z 2011 r. Nr 64, poz. 341, Nr 106, poz. 622, Nr 115, poz. 673, Nr 129, poz. 732, Nr 130, poz. 762, Nr 135, poz. 789, Nr 163, poz. 981, Nr 187, poz. 1110 i Nr 224, poz. 1337 oraz z 2012 r. poz. 908, 951, 1256, 1429 i 1529.
- 22) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 96, poz. 620, Nr 123, poz. 835, Nr 152, poz. 1020, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 185, poz. 1092, Nr 201, poz. 1183, Nr 234, poz. 1386, Nr 240, poz. 1429 i Nr 291, poz. 1707 oraz z 2012 r. poz. 1456, 1530 i 1548.
- 23) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2010 r. Nr 239, poz. 1593, z 2011 r. Nr 85, poz. 459, Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 120, poz. 690, Nr 131, poz. 764, Nr 132, poz. 766, Nr 153, poz. 902, Nr 163, poz. 981, Nr 171, poz. 1016, Nr 199, poz. 1175, Nr 204, poz. 1195 i Nr 232, poz. 1378 oraz z 2012 r. poz. 855, 1166, 1407, 1445 i 1529.
- 24) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672, z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 116, poz. 740, Nr 223, poz. 1460 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 56, poz. 458, Nr 58, poz. 485, Nr 98, poz. 817, Nr 99, poz. 825, Nr 115, poz. 958, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1704, z 2010 r. Nr 105, poz. 655, Nr 135, poz. 912, Nr 182, poz. 1228, Nr 224, poz. 1459, Nr 249, poz. 1655 i Nr 254, poz. 1700, z 2011 r. Nr 36, poz. 181, Nr 63, poz. 322, Nr 80, poz. 432, Nr 144, poz. 855, Nr 149, poz. 887 i Nr 232, poz. 1378, z 2012 r. poz. 908 i 1110 oraz z 2013 r. poz. 2.
- 25) Art. 12 ust. 7 pkt 7 dodany ustaw z dnia 5.12.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1863), która wchodzi w ycie 1.01.2015 r.
- 26) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2011 r. Nr 171, poz. 1016, Nr 209, poz. 1243 i 1244 i Nr 291, poz. 1707, z 2012 r. poz. 986 i 1456 oraz z 2013 r. poz. 73.
- 27) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2008 r. Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464 i Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz. 1070 i Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 21, poz. 104, Nr 28, poz. 145, Nr 40, poz. 227, Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804, Nr 152, poz. 1018 i 1019, Nr 182, poz. 1228, Nr 229, poz. 1498 i Nr 249, poz. 1657, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 63, poz. 322, Nr 94, poz. 551, Nr 99, poz. 569, Nr 122, poz. 695, Nr 152, poz. 897, Nr 178, poz. 1060 i Nr 224, poz. 1341, z 2012 r. poz. 460, 951, 1342 i 1513 oraz z 2013 r. poz. 21, 139 i 165.
- 28) Art. 16 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 29) Art. 16 ust. 3a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 30) Art. 16 ust. 4a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 31) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2014 r. poz. 183 i 1195 oraz z 2015 r. poz. 211 i 702.
- 32) Art. 16 ust. 4b dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 33) Art. 16 ust. 4c dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 34) Art. 16 ust. 4d dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 35) Art. 16 ust. 4e dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 36) Art. 16 ust. 5a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w ycie 11.09.2015 r.
- 37) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2008 r. Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 42, poz. 340, Nr 84, poz.

- 700 i Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 145, Nr 106, poz. 675, Nr 119, poz. 804, Nr 143, poz. 963 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 122, poz. 695, Nr 132, poz. 766, Nr 135, poz. 789, Nr 152, poz. 897, Nr 163, poz. 981, Nr 170, poz. 1015 i Nr 178, poz. 1060, z 2012 r. poz. 460, 472, 908, 951 i 1529 oraz z 2013 r. poz. 21 i 165.
- 38) Art. 17 ust. 1 pkt 7 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 39) Art. 17 ust. 1a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 40) Art. 17 ust. 1b dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 41) Art. 17 ust. 2 zdanie wstępne w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 42) Art. 17 ust. 2 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 43) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2012 r. poz. 951 i 1445 oraz z 2013 r. poz. 21 i 405.
- 44) Art. 17 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 45) Art. 17 ust. 3a dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w życie 28.08.2015 r.
- 46) Art. 17 ust. 5 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 47) Art. 19 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 48) Art. 19 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 49) Art. 19 ust. 6b w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 50) Art. 19 ust. 6c dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 51) Art. 19 ust. 6d dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 52) Art. 19 ust. 6e dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 53) Art. 20 ust. 1 pkt 6 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 54) Art. 20 ust. 4 pkt 7 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 55) Art. 20 ust. 4 pkt 8 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 56) Art. 20 ust. 4a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 57) Art. 20 ust. 6 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 58) Art. 23 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 59) Art. 23 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 60) Art. 23 ust. 3a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 61) Art. 23 ust. 3b dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 62) Art. 23 ust. 3c dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 63) Art. 23 ust. 3d dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 64) Art. 23 ust. 3e dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 65) Art. 23a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 66) Art. 24 ust. 1 pkt 8 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 67) Art. 24 ust. 1a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 68) Art. 24 ust. 1b dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 69) Art. 24 ust. 2 zdanie wstępne w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 70) Art. 24 ust. 2 pkt 4 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 71) Art. 24 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 72) Art. 24 ust. 3a dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w życie 28.08.2015 r.
- 73) Art. 24 ust. 4 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 74) Art. 24a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 75) Art. 37 w brzmieniu ustawy z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.09.2014 r.
- 76) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2014 r. poz. 40, 768 i 822.
- 77) Art. 37a dodany ustaw z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.09.2014 r.
- 78) Art. 37b dodany ustaw z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.09.2014 r.
- 79) Art. 37c dodany ustaw z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.09.2014 r.
- 80) Art. 37d dodany ustaw z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.09.2014 r.
- 81) Art. 44 ust. 2a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 82) Art. 44 ust. 3b dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 83) Art. 44 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 84) Art. 44 ust. 5 dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 85) Art. 45 ust. 2 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 86) Art. 45a dodany ustaw z dnia 24.04.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 774), która wchodzi w życie 11.09.2015 r.
- 87) Art. 56 ust. 10 dodany ustaw z dnia 30.05.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 850), która wchodzi w życie 12.07.2014 r.
- 88) Art. 79 uchylony ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w życie 28.08.2015 r.
- 89) Art. 80 ust. 2 uchylony ustaw z dnia 24.04.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 805), która wchodzi w życie 3.07.2014 r.

- 90) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804 oraz z 2010 r. Nr 75, poz. 474 i Nr 130, poz. 871.
- 91) Art. 82 uchylony ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 92) Art. 83 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 93) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2014 r. poz. 827 oraz z 2015 r. poz. 4, 397 i 539.
- 94) Art. 83a dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 95) Art. 83b dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 96) Art. 83c dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 97) Art. 83d dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 98) Art. 83e dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 99) Art. 83f dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 100) Art. 84 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 101) Art. 85 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 102) Art. 86 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 103) Art. 87 ust. 2 uchylony ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 104) Art. 87 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 105) Art. 87 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 106) Art. 87 ust. 7 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 107) Art. 87a dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 108) Art. 87b dodany ustaw z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 109) Art. 88 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 110) Art. 89 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 111) Art. 90 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.; ust. 2 wchodzi w ycie z dniem 1.01.2016 r.
- 112) Art. 104 ust. 19 w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1045), która wchodzi w ycie 28.08.2015 r.
- 113) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 102, poz. 1118, z 2004 r. Nr 141, poz. 1492 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1315 i Nr 184, poz. 1539.
- 114) Art. 109 w brzmieniu ustawy z dnia 24.05.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 628), która wchodzi w ycie 5.06.2013 r.
- 115) Art. 110 ust. 7 w brzmieniu ustawy z dnia 24.05.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 628), która wchodzi w ycie 5.06.2013 r.
- 116) Art. 110 ust. 9 uchylony ustaw z dnia 24.05.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 628), która wchodzi w ycie 5.06.2013 r.
- 117) Art. 110 ust. 11 uchylony ustaw z dnia 24.05.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 628), która wchodzi w ycie 5.06.2013 r.
- 118) Art. 110a dodany ustaw z dnia 24.05.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 628), która wchodzi w ycie 5.06.2013 r.
- 119) Art. 118 w brzmieniu ustawy z dnia 30.05.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 850), która wchodzi w ycie 12.07.2014 r.
- 120) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2012 r. poz. 951 i 1513, z 2013 r. poz. 21 i 165 oraz 2014 r. poz. 659, 822 i 850.
- 121) § 118 ust. 2 zmieniony ustaw z dnia 11.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101), która wchodzi w ycie 5.09.2014 r.; zmiana nie została naniesiona ze wzgl du na bezprzedmiotowo .
- 122) Art. 118a dodany ustaw z dnia 30.05.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 850), która wchodzi w ycie 12.07.2014 r.
- 123) Art. 118b dodany ustaw z dnia 30.05.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 850), która wchodzi w ycie 12.07.2014 r.
- 124) Art. 120 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2014 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 222), która wchodzi w ycie 4.03.2015 r.
- 125) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 21.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1002) art. 126 ust. 1 pkt 1, w cz ci obejmuj cej wyrazy "w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie le nym", został uznany za niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy, w tym zakresie, nast pi 30.07.2014 r.
- 126) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 21.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1002) art. 126 ust. 1 pkt 2, w cz ci obejmuj cej wyrazy "w pogłowiu zwierz t gospodarskich", został uznany za niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy, w tym zakresie, nast pi 30.07.2014 r.
- 127) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 21.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1002) art. 126 ust. 1 pkt 3, w cz ci obejmuj cej wyrazy "w pogłowiu zwierz t gospodarskich", został uznany za niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy, w tym zakresie, nast pi 30.07.2014 r.
- 128) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 21.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1002) art. 126 ust. 1 pkt 4, w cz ci obejmuj cej wyrazy "w pasiekach, w pogłowiu zwierz t gospodarskich oraz w uprawach rolnych", został uznany za niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy, w tym zakresie, nast pi 30.07.2014 r.
- 129) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 3.07.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 842) art. 126 ust. 1 pkt 5, w zakresie, w jakim ogranicza odpowiedzialno Skarbu Pa stwa za szkody wyrz dzone przez bobry wył cznie do szkód powstałych w gospodarstwie rolnym, le nym lub rybackim, został uznany za niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy, w tym zakresie, nast pi 26.07.2013 r.

130) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 21.07.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 1002) art. 126 ust. 4, w zakresie, w jakim ogranicza grono podmiotów, które mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego - z dyrektorem tego parku, co do sposobów zabezpieczania przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1, do właścicieli lub użytkowników gospodarstw rolnych i leśnych oraz w zakresie, w jakim ogranicza mienie, które podlega zabezpieczeniu, został uznany za niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy, w tym zakresie, nastąpi 30.07.2014 r.

131) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2005 r. Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 176, poz. 1238, z 2008 r. Nr 201, poz. 1237, z 2009 r. Nr 92, poz. 753 i Nr 223, poz. 1777, z 2011 r. Nr 106, poz. 622 oraz z 2012 r. poz. 985 i 1281.

132) Art. 131 pkt 8 w brzmieniu ustawy z dnia 30.05.2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 850), która wchodzi w życie 12.07.2014 r.

133) Zamieszczony w obwieszczeniu.

133) Zamieszczony w obwieszczeniu.

133) Zamieszczony w obwieszczeniu.

133) Zamieszczony w obwieszczeniu.

134) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2003 r. Nr 213, poz. 2081 i Nr 223, poz. 2217, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 62, poz. 551, z 2006 r. Nr 79, poz. 550 i Nr 149, poz. 1077 oraz z 2008 r. Nr 86, poz. 525 i Nr 237, poz. 1654.